

Příčiny prvního užití pervitinu v období adolescence

Klára Macalíková

Bakalářská práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Klára Macalíková
Osobní číslo: H140002
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Příčiny prvního užití pervitinu v období adolescence

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti drogové problematiky, sociálního a rodinného prostředí.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativního výzkumu formou polostrukturovaného rozhovoru.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

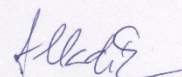
HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum. Praha: PORTÁL, 2012, ISBN 978-80-262-0219-6.
BERGERET, Jean. Toxikomanie a osobnost. Praha: Victoria Publishing, 1995. 91 s. ISBN 80-7187-003-X.
VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie I.- dětství a dospívání. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.
JEDLIČKA, Richard., et al. Děti a mládež v obtížných životních situacích. Praha : Themis, 2004. ISBN 80-7312-038-0.
NEŠPOR, Karel. Vaše děti a návykové látky. Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-515-6.
SAK, Petr a SAKOVÁ, Karolína. Mládež na křižovatce. Praha: Svoboda servis, 2004. ISBN 80-86320-33-2.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Lucie Blašíková**
Ústav pedagogických věd
Datum zadání bakalářské práce: **11. ledna 2018**
Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2018**

Ve Zlíně dne 11. ledna 2018

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 24. 4. 2018

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělěčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k větší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zaměřuje na téma látek vyvolávajících závislost. Hlavním cílem práce je prostřednictvím postupů kvalitativního výzkumu získat přehled o příčinách a okolnostech, které vedou mladé lidi v období adolescence k užívání drog, speciálně pervitinu.

Pervitin je celosvětově i v České republice velmi rozšířenou drogou, s velmi silným účinkem ve vztahu k závislosti již po prvním nebo několika málo užitích. Období adolescence je samo o sobě kritickým faktorem pro zneužívání drog, mezi další faktory se řadí osobnostní predispozice, rodinné prostředí, vrstevníci či preferovaný životní styl.

Výsledky případové studie ukázaly, že u sledovaného souboru pěti osob lze za silné faktory (příčiny) užívání pervitinu a dalších drog označit vliv vrstevníků a životní styl (způsob trávení volného času), za středně silný faktor osobnostní predispozice a za slabé faktory rodinné prostředí a prostředí školy.

Klíčová slova: adolescence, drogy, příčiny užívání, sociální prostředí, osobnostní predispozice

ABSTRACT

The bachelor thesis focuses on the topic of addictive substances. The main objective of this work is to get an overview of the causes and circumstances that lead adolescents to drug use, especially pervitin, through the qualitative research procedures.

Pervitin is a widespread drug in the world and in the Czech Republic, with a very strong effect in relation to addiction after the first or a few uses. Adolescence is itself a critical factor for drug abuse. Other factors include personality predispositions, family background, peers or preferred lifestyle.

The results of a case study have shown that in the monitored group of five people, we can consider as the strong factors (causes) of use of pervitin and other drugs influence of peers and lifestyle (way of spending leisure time), a moderate factor represents personality predispositions and weak factors are family and school environment.

Keywords: adolescence, drugs, causes of use, social environment, personality predisposition

Touto cestou bych ráda poděkovala Mrg. Lucii Blašíkové za odborné vedení práce, za její ochotu, trpělivost, vstřícnou komunikaci a cenné připomínky, které mi napomohly k vypracování mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům za jejich čas, otevřenost a důvěru. Mé poděkování taky patří celé mojí rodině, přátelům a všem, kteří mě při psaní této práce povzbuzovali a podporovali.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Motto:

„Člověk je závislý na svém prostředí a nemůže se dokonale izolovat. Není však třeba se umíněně izolovat, aby byl člověk sám sebou.“

Josef Čapek

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA – VYMEZENÍ POJMŮ	12
1.1 DROGOVÁ PROBLEMATIKA	12
1.2 NEJČASTĚJI UŽÍVANÉ DROGY.....	15
1.2.1 Alkohol.....	15
1.2.2 Nikotin.....	16
1.2.3 Marihuana.....	16
1.2.4 Halucinogeny	17
1.2.5 Extáze	19
1.2.6 Pervitin	19
1.3 PREVENCE A TERAPIE ZÁVISLOSTI NA PERVITINU	21
1.3.1 Primární prevence	21
1.3.2 Sekundární prevence	22
1.3.3 Terciární/indikovaná prevence.....	22
1.3.4 Harm reduction.....	23
1.3.5 Systém péče o závislé na pervitinu a tvrdých drogách v ČR	23
Terénní programy a Street work	23
Nízkoprahová kontaktní centra	24
Terapeutické programy	25
2 ADOLESCENCE JAKO KRITICKÁ ŽIVOTNÍ FÁZE VZNIKU ZÁVISLOSTI.....	28
2.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY OBDOBÍ ADOLESCENCE.....	28
2.2 VĚKOVÁ PERIODIZACE ADOLESCENCE.....	29
2.3 RIZIKOVÉ FAKTORY ZNEUŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÉ LÁTKY V ADOLESCENCI	30
2.3.1 Vliv rodiny	31
2.3.2 Vliv školy a školního prostředí	33
2.3.3 Vliv vrstevníků.....	34
2.3.4 Společnost	34
2.4 ADOLESCENCE – RIZIKOVÉ OBDOBÍ PRO PŘECHOD OD EXPERIMENTU KE ZNEUŽÍVÁNÍ.....	35
2.4.1 Fáze experimentování	37
2.4.2 Fáze sociálního užívání	38
2.4.3 Fáze každodenního užívání	38
2.4.4 Fáze závislosti – užívání k dosažení kompenzace normálního stavu.....	39
II PRAKTICKÁ ČÁST	40
3 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	41
3.1 CÍL VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	41
3.2 POPIS METODOLOGIE	42
3.2.1 Metody sběru a vyhodnocení dat	43
3.2.2 Výzkumný soubor	43

4	VÝSLEDKY VÝZKUMU.....	45
4.1	KÓDOVÁNÍ POZNATKŮ	45
4.1.1	Kategorie 1: Faktor rodinného prostředí	47
4.1.2	Kategorie 2: Faktor volného času.....	48
4.1.3	Kategorie 3: Faktor školního prostředí.....	49
4.1.4	Kategorie 4: Faktor osobních predispozic.....	50
4.1.5	Kategorie 5: Faktor vlivu vrstevníků a kamarádů.....	51
4.1.6	Životní události doprovázející vznik a vývoj drogové kariéry	51
4.2	PŘÍPADOVÉ STUDIE.....	53
4.2.1	Jožka.....	53
4.2.2	Nela	56
4.2.3	MaCa	59
4.2.4	Tony	62
4.2.5	Markéta.....	65
4.3	INTERPRETACE VÝSLEDKŮ A ZODPOVĚZENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	69
4.3.1	Zodpovězení VO ₁ : Jakou roli hraje v příčinách užívání pervitinu vliv rodinného prostředí?.....	69
4.3.2	Zodpovězení VO ₂ : Jakou roli hraje v příčinách užívání pervitinu faktor způsobu trávení volného času?	69
4.3.3	Zodpovězení VO ₃ : Jakou roli hraje v příčinách užívání pervitinu faktor školního prostředí?	70
4.3.4	Zodpovězení VO ₄ : Jakou roli hraje v příčinách užívání pervitinu vliv osobnostních predispozic?.....	70
4.3.5	Zodpovězení VO ₅ : Jakou roli hraje v příčinách užívání pervitinu vliv vrstevníků a kamarádů?.....	71
4.3.6	Zodpovězení VO ₆ : Jak se vyvíjí drogová kariéra jedince zneužívající pervitin a jaké důležité okolnosti ji provázejí?.....	71
4.3.7	Souhrn	72
	ZÁVĚR	74
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	75
	SEZNAM OBRÁZKŮ	79
	SEZNAM TABULEK.....	80
	SEZNAM PŘÍLOH.....	81

ÚVOD

Bakalářská práce se zaměřuje na téma látek vyvolávajících závislost. Hlavním cílem práce je prostřednictvím postupů kvalitativního výzkumu získat přehled o příčinách a okolnostech, které vedou mladé lidi v období adolescence k užívání drog, speciálně pervitinu. Mezi dílčí cíle patří hledání odpovědí na otázky související s vlivem osobních predispozic, sociálního prostředí (rodiny a vrstevníků) a životního stylu na zneužívání pervitinu a vývojem „drogové kariéry“ jedince zneužívajícího pervitin.

Zvolené téma je podle mého názoru i zkušeností velmi aktuální, což dokládají i statistiky. Úřad OSN pro drogy a kriminalitu odhaduje světovou produkci stimulantů amfetaminového typu, mezi které patří i pervitin, na téměř 500 tun ročně a počet závislých na 24,7 milionu. V České republice je pervitin příčinou více než poloviny z počtu všech léčení závislostí a předávkování pervitinem se nemalou měrou podílí na celkové drogové úmrtnosti (cca 35 %). Z hlediska hlavního cíle této práce je důležitý poznatek, že účinek pervitinu (metamfetaminu), ilegální drogy zařazené do stejné třídy jako kokain (stimulancia), je velmi silný a řada uživatelů se zmiňuje o tom, že se stali závislými od první chvíle, co ho užili (Nadace Řekni ne drogám, řekni ano životu©2009).

Práce je členěna na dva základní oddíly (teoretická a praktická část) a tří kapitol. První kapitola se nejprve věnuje představení nejčastěji užívaných drog s detailnějším zaměřením na pervitin, v další části je pak nastíněna problematika prevence a terapie závislosti na pervitinu. Druhá kapitola se zabývá ontogenetických vývojovým stadiem adolescence jakožto rizikovým obdobím pro vznik drogové závislosti. Obsahem třetí závěrečné kapitoly je prezentace metodiky a výsledků a výzkumného šetření zaměřeného na hledání příčin užívání pervitinu u adolescentů. Výzkum je proveden v designu případové studie jakožto jednoho ze základních přístupů kvalitativního výzkumu. Výzkumný soubor bude zahrnovat pět osob, které byly nebo jsou drogově závislé na pervitinu. Závěr je vyhrazen souhrnu získaných poznatků a prezentaci odpovědí na stanovené výzkumné otázky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA – VYMEZENÍ POJMŮ

Pro účely mé bakalářské práce je nejprve nutné si v úvodní kapitole objasnit několik důležitých pojmů z drogové problematiky, se kterými bude ve stati dále pracováno. Tématikou drog se zabývá široké spektrum odborníků, a každý z nich definuje daný pojem po svém. Jádro všech definic však zůstává stejné.

1.1 Drogová problematika

Drogy provázejí lidstvo již od nepaměti. Otázkou ale zůstává, s jakým cílem je droga jako substance užívána? Tato substance může být jak drogou, která lidskému organismu škodí, tak lékem, který vyléčí. Dávné kultury od pradávna využívaly drogu k obojímu. V minulosti každá kultura, a každé společenství lidí mělo svou drogu, kterou využívalo k různým rituálům. Tato droga měla vždy v dané kultuře jasnou úlohu, avšak nikdy nevedla k rozpadu společnosti. Například v čínské kultuře čínští učenci a filozofové při meditacích využívali účinky opia, jihoameričtí indiáni zase žvýkali listy koky a halucinogenní stimulanty byly tradiční součástí mnoha rituálních obřadů, avšak nikdy se užívání drog nedostalo za hranice té konkrétní kultury, aby ohrozilo společenství kultury a její dobré mravy. Droga měla vždy v kultuře jasnou úlohu, která nebyla překračována. Naši předkové využívali drogu jako lék, teprve až později se drogy začaly využívat jako opojné, k užití jen pro uměle vytvořenou zábavu, nebo jako náhrada plnohodnotného bytí (Mahdalíčková, 2014).

Historie drog

První zmínky o drogách, přesněji o halucinogenech, byly publikovány v antropologických výzkumech již z dob neolitu. Mezi nejčastěji užívané drogy patřila například mochromůrka červená, durman obecný nebo rulík zlomocný, o kterých máme historicky první zmínky. Šamani, tyto rostliny užívali zejména pro jejich halucinogenní účinky, jelikož zjistili, že jejich konzumací dochází k vyvolání psychoaktivních změn v lidském mozku. Halucinogeny se užívaly jak k náboženským rituálům, tak k léčení nemocí. Díky tomu, že s nimi uměli pracovat pouze zasvěcení šamani, nedocházelo k jejich zneužívání ani nekontrolovatelnému šíření. Jihoameričtí indiáni halucinogenní látky dodnes užívají při náboženských rituálech (Mahdalíčková, 2014).

DROGA

Mezi autory je užíváno mnoho definic, které se snaží popsat a definovat pojem droga. V současné době by se dalo říci, že je droga pojímána jako něco, co je povzbuzující nebo naopak omamné. Jde o změněný stav vědomí důsledkem působení drogy.

Nejfrekventovanější definice zní: „*Droga je syntetická nebo přírodní látka, která po aplikaci do živého organismu mění alespoň jednu nebo více psychických nebo tělesných funkcí.*“ (Kolektiv autorů, 2011, s. 4)

Nešpor uvádí další definici, že droga je „*jakákoliv přírodní nebo syntetická látka, která po vpravení do živého organismu mění jednu nebo více psychických či tělesných funkcí. Drogou se ale většinou myslí užší skupina látek, které ovlivňují psychiku.*“ (Nešpor, 1999, s. 93).

Slovo droga pochází z arabského slova „durana“, jehož význam znamená „léčivo“. Z čehož vyplývá, že původně byl pojem droga pojímán jako substance pro výrobu léků nebo samotný lék. Tento význam se ve farmacii dochoval dodnes. Ovšem v češtině používáme slovo droga ve dvou významech. Droga jako léčivo, je usušená nebo jinak konzervovaná rostlina, živočich, jehož část nebo produkt jeho metabolismu, slouží jako léčivo nebo k podobným léčebným účelům. Psychoaktivní droga jakožto návyková látka, je látka ovlivňující psychiku a je zpravidla návyková, veškeré psychoaktivní drogy jsou škodlivé a vesměs nelegální a státem omezované (Mahdalíčková, 2014).

V Úmluvách OSN a v „Deklaraci snižování poptávky po drogách“ jsou drogou označovány látky podřízené mezinárodní kontrolou. V širším kontextu se s termínem „droga“ setkáváme v medicíně, kde medicína odkazuje na některé látky – léčiva, které mohou dopomoci k předejití nebo vyléčení nemoci nebo pro zvýšení psychické či fyzické kondice. Také ve farmakologii, se s pojmem droga setkáváme, a to ve spojení s chemickými činiteli, které upravují fyziologické nebo biochemické procesy v organismu nebo tkáni. Nejčastěji se ale pojmem „droga“ rozumí psychoaktivní látka, a ještě častěji jde hlavně o drogy nelegální. Ovšem například i tabák, kofein, alkohol atd., které jsou látkami legálními, se řadí k drogám pro své psychoaktivní účinky na organismus (Kalina a kolektiv, 2003).

Drogy je možné klasifikovat následovně:

- dle společenské akceptovatelnosti – legální / nelegální
- dle způsobu přípravy – syntetické / přírodní
- dle účinku – stimulanty, analgetika, halucinogeny (Kolektiv autorů, 2011).

Dle Hippokrata a Galéna je možné opojení drogou chápat ve dvojitým smyslu:

- Jako cestu, kdy se užije droga pro zbystření smyslů k vědomému putování do nitra jedince, aniž by byla omezena paměť. V tomto smyslu užívali drogu právě například šamani.
- Jako posedlost, která vychází z požití látek, které vyvolají horečnaté vytržení a ztrátu kritického myšlení. Dochází k omezení nebo zbavení se paměti a jasnosti uvažování – k amoku (Mahdalíčková, 2014).

Ve spojitosti s drogovou problematikou považujeme za vhodné si rovněž představit odbornou klasifikaci míry užití drogy.

Úzus označuje nízkou míru užívání drogy. Jeho vznik je možno zaznamenat u příležitostně užívaných látek, nenarušujících fyzickou ani psychickou rovnováhu člověka. Jedná se o způsob užití drogy v malém množství, bez újmy na zdraví nebo ohrožení mezilidských vztahů. Tento typ a míra užití je v souladu se společenskou konvencí. Zařadit sem můžeme například užití alkoholu na přípitek nebo jako doplněk jídla. Nelze však opomenout, že tento typ užití je prvním krokem k možnému rozvoji závislosti (Sociologický ústav AV ČR©2017).

Misúzus označuje nevhodný způsob užití drogy v nežádoucí situaci. Množství drogy by bylo za jiných okolností přijatelné a společností tolerovatelné. Jako příklad je možné uvést například užití malého množství alkoholu a následné řízení motorového vozidla, nebo popíjení těhotné ženy (Sociologický ústav AV ČR©2017).

Abúzus je označením pro nadměrné užití drogy, resp. návyk na ni. Nejlépe se tento pojem vysvětluje na příkladu léků a jejich nadužívání například v případech, kdy je člověk užívá ve větší míře, než mu bylo předepsáno, čímž si může nenávratně poškodit zdraví, nebo způsobit závislost (Sociologický ústav AV ČR©2017).

1.2 Nejčastěji užívané drogy

V této kapitole si představíme nejčastěji užívané drogy v rámci společnosti. Věnovat se budeme alkoholu, nikotinu, marihuaně, skupině halucinogenů, jako je LSD nebo halucinogenní houby či extáze. Největší pozornost však vzhledem k zaměření výzkumné části této práce budeme věnovat pervitinu.

1.2.1 Alkohol

Alkohol řadíme mezi látky psychotropního charakteru. Jedná se o nejrozšířenější a nejtolerovanější drogu na světě. Právě zmiňovaná společenská tolerance se ve vztahu k užívání alkoholu jeví být jako nejproblematictější. Alkohol je bezbarvou chemickou látkou ředitelnou vodou. Je možné jej vyrobit z nejrůznějších surovin, jako je například proso, jablka, kukuřice, banány, rýže, chléb a jiné (Heller, Pecinovská, 1996).

Alkohol (etylalkohol, ethanol, chemicky $C_2H_5 - HO$) je zařazen mezi alkoholy. Jeho základní intoxikující látka, ethanol, neboli etylalkohol, vzniká procesem kvašení cukru (Kolektiv autorů sdružení Sananim, 2007).

Alkohol se řadí mezi legální drogy. Jediným omezením v jeho konzumaci je věková hranice 18 let. Důvodem tak vysoké tolerance je historie, která alkohol spojila se společenskými akcemi jak sakrálního, tak profánního původu. Alkohol má své pevné místo ve společnosti a není jednoduché jej vykázat (Kolektiv autorů sdružení Sananim, 2007).

Stav: po užití se alkohol dostává do krevního řečiště. Stav po užití alkoholu je pro jedince víceméně pokaždé předvídatelný a neměnný. Pouze jeho délka působení a účinek se odvíjí od tělesné hmotnosti, vypitého množství a psychické odolnosti jedince. Alkohol působí na centrální nervový systém a tím tlumí rychlost jeho reakcí, úsudky, rozhodování, koordinaci pohybů, a oslabuje vnímání bolesti. Pro své tlumivé účinky může způsobit i smrt, kdy hluboký spánek může přejít až do bezvědomí, při kterém může dojít k udušení. Na psychiku pak působí jako odstraňovač zábran, což vede ke šťastnější atmosféře, dramatičtějšími emocionálními projevy, nebo někdy až k agresivitě. Po vypití většího množství alkoholu dochází k poruchám řeči, koordinace, rovnováhy, ztrátě sebekontroly apod. (Kolektiv autorů sdružení Sananim, 2007).

Alkohol se sice řadí mezi legální látky, ale co se týče návykového potenciálu a rizik, spojených s konzumací, tak se pohybuje spíše v rovině tvrdých drog. A o to hůře, když je společností tolik tolerován, ba dokonce podporován.

Závislost: Stejně jako u každé drogy platí závislost na věku, ve kterém jedinec začne s pravidelnou konzumací alkoholu. Obecně platí, že „*v čím nižším věku se začne s užíváním, tím je vznik závislosti snazší.*“ Závislost probíhá jak na psychické, tak na tělesné úrovni (Kolektiv autorů sdružení Sananim, 2007, s. 141).

Nebezpečná konzumace alkoholu ohrožuje mladistvé a dospívající. K největšímu počtu úmrtí dětí a mladistvých dochází při otravách, úrazech, dopravních nehodách a sebevraždách právě za přítomnosti užití alkoholu. Jako další důležitý argument Nešpor udává, že většina našich dospívajících se k dalším nelegálním drogám dostává právě přes alkohol a tabák (Nešpor a kol. 1999).

1.2.2 Nikotin

Nikotin je legální drogou, užívanou formou kouření tabákových výrobků. Existují i jiné formy užívání jako je žvýkání nebo šňupání, tyto ale nejsou tak rozšířené jako kouření. Nikotin je „*silně toxická, bezbarvá látka, rostlinný alkaloid obsažený v tabáku*“ (Kolektiv autorů sdružení Sananim, 2007, s. 142).

Kouření, nízká fyzická aktivita, konzumace alkoholu a přejídání můžeme zařadit mezi nejzávažnější rizikové faktory, které ohrožují zdraví člověka. V současnosti je již běžně známo, že kouření způsobuje rakovinotvorné bujení v oblasti ústní dutiny, plic, hrtanu a podporuje vznik ischemických onemocnění, chronické bronchitidy a řady dalších (Svobodová, Kozák, 1990). Veškeré podoby užívání tabáku, tedy cigarety, doutníky, dýmky, šňupací tabák nebo pasivní kouření významným způsobem přispívají ke vzniku výše uvedených chorob a způsobují předčasnou smrt. Dle světové zdravotnické organizace (WHO) tvoří kuřáci až jednu třetinu dospělé světové populace. V posledních letech vzrostl zejména počet mladých kuřáček. Experimenty s kouřením začínají již v průběhu dětského věku. V průběhu adolescence jej pak ovlivňuje působení sociálního prostředí, nebo nápodoba vzorů ze světa dospělých. Tabakismus, neboli závislost na tabáku, je dle WHO zařazena v klasifikaci nemocí jako Syndrom závislosti na tabáku. Nejzávažnější chronický následek užívání nikotinu je právě ona závislost, jež má psychický i fyzický ráz, a je velmi obtížné se jí zbavit (Kolektiv autorů sdružení Sananim, 2007).

1.2.3 Marihuana

Marihuanou obvykle rozumíme „*květy s okvětními lístky usušené samičí rostliny konopí, které jsou případně smíchány s většimi listy*“. Sušené květy samičí rostliny se nejčastěji nastříhají na jemné kousky, které se zbaví větviček, v případě potřeby i semínek

(Miovský a kol, 2008, s. 127). Marihuana, která má nižší kvalitu však tento odpad většinou obsahuje. Marihuana má mezi uživateli řadu slangových označení, jako např. tráva, špek, zelí, skunk, mařena, hulení aj. (Presl, 1994).

Dlouhodobé a intenzivní užívání konopných drog se pojí s řadou možných rizik, mezi které patří mimo jiné snížení obranyschopnosti organismu. Dále se pak dostavuje zvýšení srdeční činnosti až o 50 %, což může být pro osoby se srdečními potížemi až život ohrožující. Odborná literatura dále s užíváním konopí spojuje poruchy reprodukčních orgánů mužů i žen. Mužům se snižuje počet testosteronu, zmenšuje se počet spermií i jejich mobilita, což pochopitelně negativním způsobem ovlivňuje možnosti početí nebo způsobuje abnormální a deformovaný vývoj plodu. Adolescentní muži mohou být pravidelným užíváním konopí závažně ohroženi na celkovém vývoji svého těla i psychiky. Konzumace konopí pak u žen způsobuje snižování plodnosti, zvyšuje se pravděpodobnost samovolného potratu, mohou se objevit vývojové deformace dítěte apod. Objevuje se i tzv. „fatal marihuana syndrom“, který je charakteristický nízkou porodní váhou dítěte. Díky chemikáliím, které se prostřednictvím mateřského mléka dostávají k dítěti, může být narušen jeho psychický i fyzický vývoj a může u něj dokonce vzniknout i závislost, popř. následné abstinční příznaky (Illes, 2002).

1.2.4 Halucinogeny

Do této kategorie se řadí drogy, které pozměňují vnímání okolního světa i vnitřních vjemů a prožitků. Stav na droze bývá doprovázen halucinacemi nebo vlastními fantaziemi. Právě halucinogenní drogy mají největší účinek na tom, že odvádějí pozornost od okolního reálného života (Hajný, 2001).

Halucinogeny neboli psychedelika patří mezi skupinu látek, které jsou buď na přírodní a syntetické bázi a vyvolávají změny ve vnímání jedince. Přírodní psychedelika se užívají již od nepaměti, mají dávnou historii, kdy byly užívány při rituálních obřadech šamanů a léčitelů. V dnešní moderní době jsou halucinogeny užívány pro zábavu (Hajný, 2001).

LSD

LSD neboli „acid“, „trip“, „papír“ nebo „sluníčko“, odborně diethylamid kyseliny lysergové, se řadí mezi nejznámější halucinogeny. Mezi mladistvými experimentátory se LSD řadí, hned za marihuanou, na druhé místo v oblíbenosti. Jedná se o látku způsobující spíše změnu vidění, barvy jsou barevnější, zvuky jsou ostřejší a vykreslenější. Celkové prožitky čehokoli se zintenzivňují. Jak ty pozitivní, tak negativní. Vypořádání s účinky

drogy záleží na psychické odolnosti, vyrovnanosti a aktuální náladě jedince. Dle toho se dále odvíjí stav na LSD, tomuto stavu se říká „trip“ (neboli výlet). Účinek LSD je taky ovlivněn dávkou. „*Byl jsem oslněn září, jako bych se ocitl v epicentru atomové exploze. Cítil jsem, jak moje vědomí opustilo tělo. Postupně jsem ztratil ponětí o přítomnosti sestry, laboratoře, kliniky, Prahy, a nakonec i celé planety. Měl jsem pocit, že moje vědomí naplnilo celý vesmír*“ (Pokorný©2012).

Účinky: Běžně se LSD užívá orálně v podobě papírků s obrázkem o rozměru čtverce 5 x 5 mm napuštěných dávkou 50–100µm látky LSD. Po požití tohoto papírku orálně nastupuje do půl hodiny až hodiny stav, který trvá obvykle 8–14 hodin. Stav je doprovázen halucinacemi v podobě změny smyslových vjemů. „*Intoxikovaní líčí snové krajiny, hovoří s klobouky, slyší barvy*“ (Kolektiv autorů sdružení Sananim, 2007, s. 158). Pozměněn je odhad vzdáleností, perspektiva, vnímání barev, času, doprovázený zhoršenou pohybovou koordinací.

Halucinogenní houby

Mezi další oblíbené halucinogeny patří lysohlávky. Protože jsou volně dostupné v přírodě, jsou jednoduchým terčem pro mladistvé. V ČR se nejčastěji vyskytují halucinogenní houby z rodu lysohlávek, jako například lysohlávka česká, kopinatá, modrající. Látka navozující halucinogenní stav je psylocybin a psylocin. Psylocibin a psylocin jsou látky velmi blízké serotoninu. Kloboučky lysohlávek se užívají orálně, jak čerstvé, tak například naložené do medu nebo vyvařené v čaji. Nelze odhadnout kolik psylocibinu obsahují, proto je nebezpečné určit požadované množství. Není jednoduché odhadnout, aby stav proběhl podle představ a velmi lehce, taky může být navozen nepředvídatelný stav, který může přejít až do toxické psychózy (Mahdalíčková, 2014).

Účinky: Intoxikovaný po požití lysohlávek cítí první známky změněného stavu již po 10–45 minutách v závislosti na způsobu aplikace. Vrchol intoxikace je po 1–2 hodinách a za 5–6 hodin obvykle odeznívají nejvíce znatelné příznaky. Do úplného normálu se intoxikovaný dostává po 12 hodinách. Většinou je začátek stavu nepříjemný, může dojít i k pocitu na zvracení, nevolnosti, někdy mírná ospalost spojená se zíváním. Psychicky se dostavuje změna vnímání okolního světa a časoprostoru. Intoxikovaný vidí osoby v okolí mající jakoby protáhlé údy, či různě zdeformované tváře. V takovém případě, je i značně nebezpečné se dívat na svou vlastní tvář do zrcadla, intoxikovaný může pak prožít velmi špatný průběh stavu v podobě toxické psychózy a tyto emoce v něm mohou i přetrvat (Kolektiv autorů sdružení Sananim, 2007).

1.2.5 Extáze

Extáze neboli MDMA, slangově „éčko“, „koláč“, je droga, která se považuje především za taneční drogu mladé generace. Extáze se řadí mezi skupinu halucinogenů, její účinky se podobají směsi LSD a amfetaminu, i přesto že je extáze v normálních dávkách jen zřídka halucinogenní (Shapiro, 2005).

Vzhled: Nejčastěji se setkáváme s extází v podobě nejrůznějších tablet, většinou bílé nebo hnědé barvy nebo barevných kapslí. V dnešní době bývá na různě barevných tabletách vyobrazený nějaký obrázek. K dostání jsou různé velikosti, tvary, typy např. Srdíčko, Hvězda, Mitsubishi, Delfíni, Opičky apod. (Ganeri, 2001).

Nikdy si však uživatel nemůže být jistý, co přesně tableta obsahuje, protože se do extáze přidávají různé příměsi. Obsah účinné látky MDMA je v různých tabletách odlišný. Většinou se však pohybuje v rozmezí mezi 50–100 mg MDMA (Ganeri, 2001).

Účinky: Mladiství užívají tuto drogu na diskotékách a v tanečních barech, aby zvýšili svou výkonnost a potlačili vyčerpání při tanci. Droga zvyšuje jejich vnímavost hudby, proto se uživatelé po požití drogy cítí uvolněně a dokážou lépe procítit hudbu, cítí se sebevědomě. Extáze je nejpopulárnější „taneční droga“. Rizikem užití je však fakt, že s umělým zvýšením výkonnosti a potlačením pocitu vyčerpání, může dojít až k úplnému selhání organismu (Ganeri, 2001).

1.2.6 Pervitin

Pervitin je možné zařadit do širší skupiny derivátů amfetaminu, tedy látky psychoaktivního charakteru označované za drogy stimulační. „*Chemicky řečeno se jedná o pravotočivý fenylme-thylaminopropan, který je účinnější než Amfetamin*“. Řadíme jej tedy mezi budivé aminy, kterých je možné identifikovat stovky druhů. Čistý pervitin má podobu bílého až nažloutlého krystalického prášku (Kalina, 2003, s. 166).

Jak již bylo zmíněno výše, pervitin je stimulantem s velmi dlouhou historií na území ČR. Jedná se o drogu českého původu, která byla na našem území vyráběna již před rokem 1989. Původně se jednalo o látku, která byla používána jako lék proti únavě, narkolepsii a obezitě. V armádě se pak tyto látky podávaly vojákům ke zvyšování jejich výkonnosti (Raboch, Zvolský et.al, 2001).

Další účinnou látkou stimulantů obecně, je efedrin, což je látka, získávaná z rostliny ephedra, která je historicky jednou z nejdéle známých látek psychoaktivní povahy, která se užívala už ve starověké Číně. Z medicínského hlediska měl efedrin význam jakožto účinná

složka léků na bronchiální astma. V současnosti je užíván zcela výjimečně v rámci léčby narkolepsie, nebo jako bronchodilatancium. Česká republika byla v minulosti známá jako efedrinová velmoc, jejíž distribuční síť díky nízké míře kontroly sahala až do zahraničí. S postupem času došlo ke zpřísnění předpisů týkajících se vývozu a distribuce. A v současnosti jsou medikamenty obsahující efedrin a jeho deriváty vázány na lékařský předpis (Raboch, Zvolský et.al, 2001).

Napříč tomu, že došlo ke značnému zpřísnění kontrol prakticky u všech stupňů výroby a distribuce efedrinu, nezákonná výroba amfetaminů a hlavně pervitinu, stále patří ke stěžejním zdrojům těchto látek pro černý trh. V konjunkci se zvýšeným importem amfetaminů ze západní Evropy je pak zajišťována stále vyšší míra jejich dostupnosti, jež má svůj podíl na vysoké prevalenci uživatelů a závislých. Hned po marihuaně je pervitin v České republice nejčastěji zneužívanou ilegální návykovou látkou, která má na svědomí nejvyšší počet závislých jedinců (Raboch, Zvolský et.al, 2001).

Účinky pervitinu jsou charakteristické velkým přívalem energie, sebevědomí, vymizení únavy, mizí jakákoliv potřeba spánku po dobu i několika dnů, objevuje se motorický neklid, zvýšení tepu a krevního tlaku, zrychlení dechové frekvence, rozšíření zornic, snížení prahu bolesti, nechutenství vedoucí často až k anorexii, schopnosti přijímat velké množství informací, ale neschopnost je zpracovat a vyhodnotit (Kalina, 2003). Dalšími příznaky je pak: „*megalomanie, nápadná družnost, či naopak odmítání kontaktu, hrubost až agresivita, afektivní labilita, stereotypní chování, zrakové, sluchové nebo taktilní iluze, či halucinace bez poruchy orientace, paranoidní myšlenky, event. i chování, poruchy koncentrace, rušivý vliv na výkon běžných činností. Jsou též přítomny minimálně dva z uvedených fyzických příznaků: poruchy srdečního rytmu, tachykardie (méně často bradykardie), hypertenze (někdy hypotenze), pocení a zimomřivost, nauzea a zvracení, ztráta tělesné hmotnosti (dehydratace), psychomotorický neklid až agitovanost, svalová slabost, bolesti hrudníku, křeče.*“ (Raboch, Zvolský et.al, 2001, s. 215-216). Lidé závislí na pervitinu trpí nejen nutkáním k jeho užití, ale mají zcela narušenou schopnost fungovat v rodině a mezilidských vztazích, zvyšuje se riziko nenávratného poškození tělesných orgánů a psychiky (Kalina, 2003).

V posledních letech je poměrně populární nárazové užívání malých dávek amfetaminů jako taneční drogy, při kterém zprvu nedochází ke vzniku závislosti. Mnohem rizikovější povahu pak má ale následné pravidelné, a s postupem času stále častější užívání stimulantů ve snaze dosáhnout vyššího psychického výkonu a potlačení únavy. Takovým

užíváním je pak možné dojít až ke vzniku návyku nebo přímo závislosti. V případě chronického užívání se mimo syndrom závislosti objevují i psychotické poruchy v doprovodu paranoidně-anxiózní symptomatiky, které se slangově označují jako „stihy“. Dále se rozvíjejí depresivní poruchy a suicidální tendence. Rozvoj závislosti s sebou nese rovněž sociální problémy vzhledem k neschopnosti normálních činností, práce a péče o vlastní osobu, nebo rodinné příslušníky (Raboch, Zvolský et.al, 2001).

Rizika užití pervitinu jsou obrovská. Pomineme-li výše zmiňované, může dále docházet ke stavům, kdy má člověk pocit, že je pronásledovaný, chová se nesmyslně, má halucinace, poruchy paměti a soustředění, objevují se pupínky a hnisavé boláky po celém těle, snižuje se imunita, jedinec je náchylnější k nemocem, trpí bolestmi hlavy, otoky plic, poškozením jater, krevního oběhu, poškozením ledvin atd. Nejhorší škody páchají příměsi, které jsou do pervitinu přidávány za účelem zvýšení objemu látky, nebo se používají při jeho výrobě. Jedná se například o červený fosfor, aceton, kyselina fosforečná, jód a další příměsi (Nešpor, Müllerová©2006).

1.3 Prevence a terapie závislosti na pervitinu

V podkapitole si představíme jednotlivé formy prevence obecně a následně se zaměříme na její primární, sekundární a terciální formy. Definován bude rovněž pojem harm reduction.

Původ pojmu prevence je možno nalézt v latinském *praevenire*, které je označením pro předcházení něčemu. Prevencí pak obecně rozumíme soubor prostředků eliminující konkrétní patologické jevy. Je možné rozlišit tři její stupně v rámci užívání omamných a psychotropních látek, které si popíšeme níže (Mcgrayth, 2007).

1.3.1 Primární prevence

Hlavní cíl primární prevence spočívá v předcházení patologického chování a je možné ji tedy chápat jako soubor preventivních opatření, která svým charakterem usilují o eliminaci prvotního kontaktu dítěte nebo mladistvého s návykovou látkou. Je tedy logické, že jedinci, kteří doposud nejsou zasaženi daným problémem, jsou její cílovou skupinou. Primární prevence může být realizována prostřednictvím seminářů, besed, nebo volnočasových aktivit, jejichž úlohou je odradit účastníky od užití nelegální návykové látky (Mcgrayth, 2007).

Primární prevence nespecifická je označením pro soubor veškerých aktivit podporujících zdravý životní styl. Konkrétně pak máme na mysli efektivní organizaci volnočasových aktivit, která pozitivně působí na rozvoj a osvojování pozitivního sociálního vývoje jedince, jako jsou sportovní aktivity, koníčky, nebo zájmové kroužky. Účastí na takových aktivitách si jedinec osvojuje žádoucí prvky jednání a chování, a rozvíjí tím svou osobnost (Kraus, 2008). *„Z tohoto důvodu je hlavním cílem primární prevence dosáhnout toho, aby hlavně mladí lidé nepodlehli pokušení a nezkoušeli žádné z nabízených látek, které by měly dočasně zlepšit náladu a jejich vztah k okolnímu světu, nebo mu pomohly získat nové zkušenosti.“* (Hynie, 1995, s. 67).

1.3.2 Sekundární prevence

V rámci sekundární prevence se již nezabýváme předcházením určitému problému, ale řešíme situaci, ve které již problém existuje. Cílovou skupinu tedy tvoří lidé, kteří s nežádoucím chováním mají zkušenost, popř. jsou pravidelnými uživateli návykové látky. Snahy eliminovat následky užívání návykových látek jsou směřovány k využití kvalitních a dostupných léčebných programů. Prostřednictvím sekundární prevence je realizována snaha o resocializaci a o obnovení smysluplného spokojeného života. Stěžejní roli zde však hraje vůle závislého člověka svou situaci řešit (Nešpor, 1999).

V rámci sekundární prevence je na základě zájmu klienta možné vytvořit harmonogram jeho léčby tak, aby tak byla co nejefektivnější (Nešpor, 1999). Tyto činnosti nejčastěji obstarávají specializované organizace, kterým se podrobněji budeme věnovat v dalším textu.

1.3.3 Terciární/indikovaná prevence

Terciální prevence je zaměřena na jedince, kteří nejsou vlastními silami schopni ani ochotni se drogy vzdát. Jejím obsahem je hlavně osvěta jedinců závislých na omamných a psychotropních látkách za účelem udržení jejich současného zdravotního stavu a prevence jeho zhoršení. Klienty tedy specializovaní sociální pracovníci poučují o zásadách hygieny, způsobech bezpečné likvidace injekčních stříkaček nebo jiných materiálů zasažených krví nebo jinými tělními tekutinami (Kalina, 2003).

Klient je mimo výše uvedené informován o možnosti nebezpečí, jako je infekce žloutenkou typu C, onemocněními spojenými s nechráněným pohlavním stykem a dalšími infekčními chorobami. Terciární preventivní programy rovněž klientům poskytují sterilní pomůcky, vitamíny, nebo zdravotní materiál jako jsou náplasti, vata, nebo hojivé masti.

Terciální prevence je klientům poskytována zejména prostřednictvím nízkoprahových kontaktních center (Mcgrath, 2007).

1.3.4 Harm reduction

Dle stanoviska Mezinárodní asociace pro Harm Reduction z roku 2010 se termínem Harm reduction rozumí: „*koncepce, programy a činnosti směřující k minimalizaci škod souvisejících s užíváním psychoaktivních látek u osob, které nejsou schopny nebo ochotny s tímto užíváním přestat. Určujícím rysem je spíše důraz na prevenci rizik a škod, a zaměření na osoby, které v užívání drog pokračují, než na prevenci užívání drog jako takového*“ (IHRA, 2010, s. 188).

V rámci užšího pojetí tohoto termínu je Harm reduction možné definovat jako soubor praktických strategií a kroků redukujících rizika spojená s užíváním drog. Patří sem jak strategie zahrnující bezpečné způsoby užívání, tak i programy zaměřené na úplnou abstinenci. Kalina a kol. uvádí, že „*poškození je možné rozlišit na úrovni zdravotní, sociální i ekonomické*“ (Kalina a kol. 2008, s. 100).

Eliminace rizik spojených s užíváním drog, tedy Harm Reduction, rovněž tvoří součást čtyř základních pilířů protidrogové politiky České republiky, jak je uvedeno v Národní strategii protidrogové politiky pro období mezi lety 2010–2018 (Kalina a kol. 2008).

1.3.5 Systém péče o závislé na pervitinu a tvrdých drogách v ČR

V následujících podkapitolách si konkrétně představíme jednotlivé subjekty systému péče o osoby závislé na drogách v podmínkách České republiky.

Terénní programy a Street work

Terénní programy a street work tvoří základní článek systému péče o drogově závislé jedince. Jejich cílem je primárně navázat v terénu kontakt se závislými osobami a zahrnují v sobě i výše popisovaný proces Harm Reduction (Kalina, 2008).

Street working je bezplatnou a anonymní sociální službou, realizující veškeré aktivity na veřejných místech, kde se sdružují osoby závislé na drogách, jako je ulice, opuštěné byty, parky apod. V takových prostorech pak pracovníci mají možnost na závislé osoby působit. Zcela potřebná je zde však empatie sociálního pracovníka, který se musí chovat tak, aby jej daná komunita přijala a on dostal možnost mezi nimi vykonávat svou práci (Kalina, 2008). V místech kde se závislé osoby zdržují, má pak streetworker například

možnost instalovat kontejner na použitý injekční materiál, který můžeme vidět na obrázku č. 1.

Obrázek 1 Kontejner na použité injekční stříkačky

Zdroj: <https://praha.idnes.cz/kontejner-na-pouzite-injekcni-strikacky-praha>

Cílovou skupinu pracovníků terénních programů tedy tvoří jak uživatelé nelegálních návykových látek, kteří nejsou vedeni a ani nedochází do žádného adiktologického zařízení, tak i mladiství a rekreační uživatelé drog (Kalina, 2008).

Nízkoprahová kontaktní centra

Nízkoprahová kontaktní centra jsou zařízení, jejichž cílem je minimalizovat zdravotní a sociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek. Opět je aplikován námi popsaný princip Harm Reduction (Kalina, 2015).

Nízkoprahová kontaktní centra nabízejí následující služby:

- Výdej základních potravin a vody
- Základní zdravotnická péče
- Testy na infekční choroby
- Vydávání doporučení k návštěvě lékaře nebo substitučního programu

- Instalace kontejnerů na použitý biologický materiál
- Zprostředkování kontaktu s institucemi
- Aplikace principů Harm Reduction
- Intervence a kontakt s uživateli
- Poradenská činnost pro uživatele a jejich rodiny
- Výměna injekčních stříkaček
- Distribuce prezervativů a hygienických potřeb
- Distribuce vitamínů a léčivých mastí

Aby mohl uživatel využívat služby nízkoprahového kontaktního centra, musí respektovat jeho pravidla. Veškeré služby centra jsou anonymní. Jejich lokalizace bývá často v těsné blízkosti otevřené drogové scény. Dalším důležitým faktem je, že pracovníci centra po klientech nevyžadují, aby abstinovali (Kalina, 2008).

Terapeutické programy

V podkapitole si představíme konkrétní terapeutické programy, které mají v České republice uživatelé návykových látek možnost využít.

Ambulantní léčba

Ambulantní léčbu provádí jak zdravotnická, tak i nezdravotnická zařízení. Tým, který v těchto zařízeních působí, je složen z psychologů, lékařů a zdravotních sester. Zařízení poskytuje péči o osoby závislé na alkoholu nebo návykových látkách. Vedle toho je možné v nich využít poradenských, terapeutických a sociálních služeb. Léčba v těchto zařízeních je založena na dobrovolnosti a zaměřuje se na osoby ohrožené v důsledku závislosti na návykových látkách, bez jakéhokoliv věkového, genderového nebo jiného omezení. Klienti nejsou v zařízení hospitalizováni, do zařízení pouze pravidelně docházejí a nejsou nijak omezeni na svém běžném životě. Ani po klientech ambulantních léčeb není vyžadována abstinence. Poskytované služby jsou vhodné pro jedince se silnou závislostí, experimentátory, víkendové uživatele bez projevů závislosti, i problémovým uživatelům. Soud tento typ léčby může nařídit jako ochrannou protialkoholní protitoxikomanickou léčbu, tedy jako alternativní trest (Kalina, 2003).

Terapeutické komunity

Terapeutické komunity přímo souvisejí s oblastí zdravotnictví. V minulosti byly jejich služby zaměřeny na klienty bojující se závislostí na alkoholu, s postupem času se však terapeutické komunity specializovaly i na osoby čelící závislosti na psychoaktivních látkách. „*Terapeutická komunita představuje zvláštní formu intenzivní skupinové psychoterapie*“ (Kalina, 2003, s. 57). Kvalifikovaný personál terapeutických komunit disponuje specializovanými výcviky v psychoterapii a zkušenostmi a vlohami pro práci se závislými osobami (Kalina, 2013).

Terapeutická činnost je realizována v uzavřených komunitách, ve kterých se léčí specifické skupiny, jako jsou mladiství, závislé matky s dětmi apod. Klienti v komunitě žijí, a absolvují skupinová sezení a řadu dalších aktivit. Panuje zde rodinná atmosféra, jejímž úkolem je poskytování pocitu bezpečí a jistoty za účelem oproštění se od závislosti a návratu k běžnému životu bez drogové závislosti (Kalina, 2013).

Klienti se v terapeutické komunitě aktivně podílejí na procesu léčby, vzájemně spolu komunikují, jsou zodpovědní za své chování a jednání, spoluutvářejí program komunity a pravidelně jsou v kontaktu s odborným personálem komunity. Existuje několik typů komunit, jako jsou komunity působící ve specifických podmínkách, jako je např. vězení, komunity zaměřené na určitý typ klienta, komunity poskytující střednědobou péči, nebo komunity dlouhodobé, ve kterých klient setrvává nejméně po dobu jednoho roku (Nešpor, 2011).

Detoxikační centrum

Detoxikační centra jsou specifickým typem zařízení, v němž klienti absolvují proces detoxikace organismu od návykové látky. Specializují se na zvládnání akutních odvykacích stavů a jiných potíží vyvolaných užíváním návykové látky. Realizuje se v nich tzv. proces detoxifikace, jehož úkol spočívá v ukončení konzumace návykové látky pacientem, snížení abstinenčních příznaků a rizik vyvolaných drogou. Délka trvání tohoto procesu je závislá na závažnosti druhu užívané látky a aktuálnímu stavu pacienta. K úspěšnému absolvování léčby je vhodná následná péče o pacienta v některém ze zařízení zaměřených na péči o drogově závislé (Kalina, 2003).

Ústavní léčba

Pobytovou, lůžkovou neboli ústavní péči rozdělujeme dle doby jejího trvání na krátkodobou a střednědobou. Ústavní léčbu poskytují psychiatrické nemocnice a specializovaná psychiatrická nemocniční oddělení. Proces léčby pacienta je realizován v uzavřených prostorách zařízení. V průběhu programu léčby je po klientovi vyžadována účast na pravidelném denním režimu a respektování základních pravidel. V případě porušení těchto pravidel je klient sankciován. Pacienti v rámci programu procházejí skupinovou terapií, rodinnými nebo partnerskými terapiemi, farmakoterapiemi, programem prevence relapsů a dalšími kroky programu. V průběhu pobytu by si měl pacient uvědomit svůj postoj k droze a být motivován k dlouhodobé abstinenci. Po absolvování ústavní léčby, nerozhodne-li se pacient ji v průběhu opustit, je vhodné zajistit mu následnou péči, například v terapeutické komunitě (Kalina, 2003).

Následná péče a doléčovací programy

Program následné péče bývá doporučován poté, co pacient ukončí ústavní léčbu nebo svůj pobyt v terapeutické komunitě. Cílem těchto programů je podpořit klienta v dlouhodobé abstinenci a být mu oporou při zvládnání nelehkého návratu do života v běžné společnosti (Vágnerová, 2014).

Doléčovací programy nabízejí řadu služeb, jako je například psychoterapie, prevence relapsů, možnost rekvalifikace nebo práce v chráněné dílně, sociální poradenství, nabídka volnočasových aktivit, práce s rodinnými příslušníky a řada dalších (Vágnerová, 2014).

Následná péče v sobě mimo jiné zahrnuje poskytování adekvátní lékařské péče a odborného dohledu zdravotníka, a to z toho důvodu, že užívání návykových látek způsobuje zdravotní i psychické potíže. Tyto problémy se projevují různými chorobami, které je nutné eliminovat zcela nebo alespoň minimalizovat jejich projevy. Hovoříme konkrétně o závažných nemocech, jako je hepatitida, nákaza virem HIV apod. Úkolem následné péče je ale také pomoc klientovi vypořádat se s problémy ekonomického, sociálního nebo finančního charakteru (Vágnerová, 2014).

2 ADOLESCENCE JAKO KRITICKÁ ŽIVOTNÍ FÁZE VZNIKU ZÁVISLOSTI

V kapitole budeme hovořit o adolescenci, kterou si nejprve definujeme v obecné rovině a následně ji popíšeme detailněji prostřednictvím jejích hlavních charakteristik. Následující podkapitoly se pak budou věnovat rizikovým faktorům zneužívání návykových látek. Tato dvě témata pak propojíme v další podkapitole, která se zaměří na adolescenci jako na rizikové období pro přechod od experimentování s omamnými látkami až po závislost na nich.

2.1 Základní charakteristiky období adolescence

Pojem adolescence má svůj původ v latinském slově *adolescere*, neboli zmohtnutí, dorůstání či dospívání (Macek, 1999). Moderní literatura pak adolescencí označuje období mezi dětstvím a dospělostí v rámci životního cyklu.

Časově je tedy adolescenci možné vymezit do druhé životní dekády jedince. Nejčastěji se objevuje věkové vymezení od 10 do 18 let věku, ale v některých zdrojích jej autoři prodlužují do intervalu mezi 9. a 20. rokem věku. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že konkrétní vymezení každý autor definuje trochu jiným způsobem. Detailněji se problematikou věkového vymezení adolescence budeme zabývat v následujícím textu. Dle Corra a Balka (1996) je určení konkrétního bodu přechodu z dětství do dospívání problematické, jelikož věkové ukazatele nejsou vzhledem k individuálním odlišnostem každého jedince přesnými indikátory vývoje člověka. V tomto ohledu by se jako nejjednodušší mohlo jevit ztotožnění počátku adolescence s nástupem puberty. Toto je však opět problematické vzhledem k rozdílné době nástupu puberty u chlapců a děvčat, dále vzhledem k faktu, že pubertální období v životě jedince představuje spíše sled konkrétních projevů než určitý okamžik (Vágnerová, 2005).

„Vývoj vlastní identity („kdo jsem“) vede k nalezení sebe sama jako svébytné osoby, která má konzistentní cíle, profesní orientaci, přátelství, sexuální vztahy, morální hodnoty a skupinovou příslušnost. Je schopná nezávislého života a realistického sebehodnocení, sebecenění a sebeutěšení. V průběhu dalších vývojových období (například v různých fázích dospělosti) může docházet k identitním krizím, které jsou provázeny životními změnami a případně i psychopatologickými symptomy.“ (Hort, 2000, s.39)

Podle Sigmunda Freuda je dospívání/adolescencí obdobím genitální fáze a v jeho průběhu dochází k oživení pudů sexuální povahy. Potenciálním objektem uspokojení

sexuálních potřeb však již není rodič, čímž je překonáno incestní zaměření, ale dívka nebo chlapec jako náhradní objekt sexuální. Vymanění se ze závislosti na rodičích je smyslem všeho. U člověka se v tomto období snižuje egocentricita a je schopen ve prospěch svého partnera potlačovat vlastní potřeby (Vágnerová, 2005).

Dle Anny Freudové je dospívání/adolescence významnějším životním obdobím než rané dětství, které zdůrazňoval její otec. Dospívání je dle jejího uvažování typické zvyšováním osobní nerovnováhy, tedy disbalance mezi id a egem. Reakcí na tuto situaci jsou následně dva typy obranných mechanismů kompenzující problémy adolescenta. První ochranný mechanismus spočívá v intelektualizaci přeměňující sexuální nutkání v intelektuální aktivity. Následkem je zvýšení zájmu o umění, filozofii a debaty na nejrůznější témata. Druhý mechanismus spočívá v asketizmu, který se projevuje nadměrnou sebekontrolou a potlačováním pudových sklonů. V průběhu dospívání je možný výskyt obou variant, avšak intelektuální tendence se objevují častěji (Vágnerová, 2005).

Dle Eriksona je úspěšné překonání adolescence nutným předpokladem pro dobré fungování v dospělém věku a pohlíží na něj jako na období charakterizované pátráním po vlastní identitě, pochybováním o svém místě ve společnosti a nejistotou. Zdůrazňována je i potřeba mládeže experimentovat v nejrůznějších oblastech, jako je sex, sociální vztahy nebo vyhledávání intenzivních prožitků, mezi které je možné zařadit nebezpečnou jízdu autem nebo na motocyklu, hlasitou hudbou, ale také užívání návykových látek. Dle Čačky je adolescence charakteristická postupným přechodem od externě řízeného učení k samostatnému sebevzdělávání a studiu. Člověk přestává být vychováván a začíná se vychovávat sám. Nastupuje potřeba individualizace a nezávislosti, zatímco poslušnost a podřizování se požadavkům druhých jsou upozadovány. Mění se nejen zjev, ale i psychické procesy a výkonnost jedince, hodnoty, aspirace, zájmy, vztahy a postoje (Čačka, 2000).

Období adolescence je významné především pro porozumění sobě sama, vytyčení dosažitelných cílů do budoucna a osamostatnění se ve všech směrech. Zejména v západních zemích je však velmi zřetelný rozdílný vývoj adolescentů v nejrůznějších životních oblastech (Vágnerová, 2005).

2.2 Věková periodizace adolescence

Oxfordský slovník z roku 1482 popisoval období adolescence jako interval v rozmezí 14-25 let u chlapců a 12-21 let u dívek. Oproti tomu Hall (1928) ve své koncepci adolescence zahrnoval obě pohlaví a věkovou hranici určil na 14-24 let. Moderní autoři se pak, jak jsme

již zmiňovali výše, ve věkovém rozdělení adolescence neshodují. Společnost dorostového lékařství publikovala poziční dokument zaměřený na výzkum zdraví adolescentů, ve kterém věkové rozmezí adolescentů situovala mezi 10. až 25. rok života pro chlapce i dívky jednotně (Hall, 1928).

Česká literatura používá častěji pojem dospívání než pojem adolescence. Klasické evropské pojetí označuje adolescenci za druhou fázi dospívání, která se po pubescenci dostavuje zhruba kolem patnáctého roku věku. Dle Říčana (2014), Langmeiera a Krejčířové (2006) se dospívání dělí na pubescenci v období od 11 do 15 let, a adolescenci od 15 do 20 až 22 let věku. Podobným způsobem rozlišuje pubertu a adolescenci i Čačka (2000), a to na rozmezí mezi 12 až 16 lety u dívek, a 13 až 17 let u chlapců, a adolescenci na 17 až 19 let u dívek, a 18 až 20 let u chlapců. Na rozdíl od Říčana a Langmaeiera s Křejiřovou ale rozlišuje mezi chlapci a dívkami. Vedle toho Macek (1999) a Vágnerová (2005) se ve svých pracích přiklánějí k označení adolescence jako celého období mezi dětstvím a dospělostí od 10 do 20 let věku.

Vzhledem k této významné diferencovanosti byl utvořen jednotný postoj k nutnosti toto období dále rozčlenit a rozlišit v něm následující tři fáze:

- časná adolescence (11–13 let)
- střední adolescence (14–16 let)
- pozdní adolescenci (17–20 let, případně i mnohem déle)

Každá z těchto fází má své specifické charakteristiky. Srovnáme-li jedince vstupujícího do období adolescence a jedince na konci adolescentního procesu, zaznamenáme výrazné změny, které se v průběhu tohoto období odehrály (Macek, 1999).

2.3 Rizikové faktory zneužívání návykové látky v adolescenci

Někteří jedinci, jsou ke vzniku závislosti náchylnější, než jiní, a to nejčastěji na základě genetických predispozic. To však neznamená, že určité genetické predispozice musí nutně k závislosti na drogách vést (Dvořák, 1996). Dle Presla (1994) je v tomto směru otázka dědičnosti často přeceňovaným faktorem a řadí predisponované osoby do dvou hlavních skupin. První skupinou jsou osoby se zvýšenou citlivostí, osoby úzkostné a zranitelné, které často mají pocit nedostatečnosti. Druhá skupina je pak charakteristická svým extrovertním vystupováním, zvýšenou podrážděností, sníženou schopností koncentrace a sklony k impulzivnímu jednání. Zvýšená aktivita těchto jedinců se pak navenek projevuje nevhodným způsobem a již ve školním věku vede k problémům, později pak ke konfliktům

s agresivními projevy. Podobně tuto problematiku chápe i Dvořák (1996), který jako rizikové osobnostní rysy chápe emoční nejistotu, nezralost, emoční nestabilitu, nízký práh tolerance vůči frustraci a slabou motivaci k věcem nepřinášejícím okamžitý prospěch. Totožné rizikové osobnostní rysy popisuje i Nešpor, který jako další činitele zvyšující riziko problémů s návykovými látkami chápe:

- přítomnost alkoholu nebo drog v mladém věku,
- úraz hlavy, poškození mozku při porodu,
- dlouhodobou bolestivou nemoc,
- absenci schopnosti zvládat stresové situace,
- nižší inteligenci (Nešpor, Zima, 2002).

Nyní popíšeme jednotlivé rizikové faktory přispívající ke zvýšení pravděpodobnosti výskytu a vývoje závislosti na návykové látce u adolescentů.

2.3.1 Vliv rodiny

Rodina je primárním sociálním prostředím, v němž na jedince působí výchovný činitel a je tedy prvním místem, kde je nutné na dítě preventivně působit a předcházet tak možným problémům do budoucna. Problémy s návykovými látkami se mohou vyskytovat v každé rodině, přestože je pravdou, že některé děti mohou být ohroženy více než jiné. Je však nutné podotknout, že zcela bez rizika není žádná rodina (Klapilová et. al, 1997).

„Sociologický pohled na rodinu jakožto výchovné společenství, v němž se dospělí setkávají s dětmi při společných činnostech, bývá poznamenán více či méně skrytými obavami. Tato skutečnost je dána tím, že zájem o rodinu je principiálně formován starostí o příští generaci.“ (Jedlička 2004, s. 41). Základ žádoucího výchovného působení v rodině tvoří pozitivní citové vazby mezi jednotlivými členy rodiny navzájem, což je pro formování pozitivních postojů jedince k sobě i okolí nezbytné. Z preventivního hlediska je již od útlého věku důležitá péče, vřelý přístup rodičů a uspokojení citových potřeb dítěte, kdy se mu dostává lásky, zájmu a pozornosti za přítomnosti stabilního prostředí a řádu. Stěžejní roli hraje vzájemná důvěra mezi dětmi a rodiči. Socializace v rámci rodiny může být záměrným výchovným působením naplněna pouze zčásti. Největší vliv totiž má osvojování a přejímání vzorců chování dospělých členů rodiny (Klapilová et. al, 1997).

Na základě Nešporovy teorie je možné klasifikovat následující činitele, které zvyšují riziko vzniku problémů s návykovými látkami. Konkrétně se jedná o následující:

- nejasný řád a pravidla pro chování dítěte,

- nedostatečný dohled rodičů, zanedbávání dítěte v oblasti péče
- nesoustavný přístup k péči o dítě,
- nedostatečné citové vazby v rodině,
- manželský konflikt,
- tolerance rodičů k alkoholu a drogám u dětí,
- užívání tabáku, alkoholu nebo jiných drog rodiči nebo příbuznými,
- nízká očekávání od dítěte, jeho podceňování
- špatné společenské fungování rodičů,
- osamělí rodiče, kteří jsou nepřátelští nebo lhostejní ke společnosti
- duševní onemocnění rodiče,
- špatné zvládnání krizových situací v rodině
- absence jednoho z rodičů
- dítě bez domova, nebo bez rodiny
- časté stěhování (Nešpor, 1997, s. 124).

Prevenici v obecné i detailní rovině se budeme věnovat v následující kapitole. Vzhledem k textu výše, se o ní ale okrajově zmíníme i v této kapitole. Řada rodičů se velmi těžko vyrovnává s faktem, že má jejich dítě problém s návykovými látkami. Proto se jako vhodné jeví dodržování několika zásad rodinné prevence. Nyní si vyjmenujeme ty, které definoval Illes:

- Získáme-li důvěru dítěte, bude s námi otevřeněji hovořit o svých případných problémech.
- Je nutné být dostatečně informován o drogové problematice. Můžeme tak snadno identifikovat případné problémy dítěte s drogami a bude-li se snažit užívání obhajovat, můžeme mu věcně argumentovat.
- Vést dítě k efektivnímu využívání volného času a eliminovat tak nudu.
- Budovat zdravé sebevědomí dítěte, dostatečně chválit.
- Kritizovat dítě jen konstruktivně a věcně, ale s ohledem na jeho city.
- Utvořit zdravá rodinná pravidla platná pro všechny členy rodiny.
- Dávat dítěti pozitivní vzory chování. Utvářet jeho zdravý životní styl.
- Být v kontaktu s ostatními rodiči, sousedy i učiteli, se kterými by bylo v případě potřeby dobré se spojit a vzájemně si předávat informace týkající se chování dítěte, včetně způsobů trávení jeho volného času.

- Být schopen včas identifikovat, že má dítě problém s drogou (Illes, 2002).

2.3.2 Vliv školy a školního prostředí

Kromě rodinného prostředí hraje významnou roli v průběhu socializace jedince i škola a školní prostředí. Dítě si o sobě v průběhu školní docházky utváří obraz sebe sama, přijímá pravidla, řád formálních i neformálních skupin, utváří si názory o ostatních lidech, srovnává se s ostatními a přijímá určité role nebo se od nich distancuje (Klapilová et. al, 1997). Na dítě je ve škole přímo výchovně působeno, ale přítomno je pochopitelně i působení nepřímého charakteru, jako je prostředí školní třídy nebo školní klima.

Školy a školská zařízení pro výchovu mimo vyučování hrají v rámci ovlivňování chování a postojů dítěte důležitou roli. Poskytují dítěti nové vědomosti, schopnosti a dovednosti a pomáhají mu při utváření pozitivního postoje k sobě samému, životu, okolnímu prostředí a učí je vyrovnat se s zátěžovými životními situacemi, jež se mohou vyskytnout. V ideálním případě pak dítě umí řešit problémy vlastními silami, a nikoliv sahat po alkoholu nebo droze při sebemenší zátěži (Klapilová et. al, 1997).

Níže si vyjmenujeme jednotlivé rizikové faktory, které mohou ve školním prostředí na dítě působit negativním způsobem a přispět tak k případnému výskytu zneužívání návykových látek.

- Absence systematické prevence v rámci školy. Jsou realizovány pouze nahodilé akce jednorázového charakteru, jako jsou teoretické přednášky apod.
- Chybějící komunikace mezi školou a rodiči
- Absence spolupráce mezi školou a specializovanými organizacemi zabývajícími se prevencí a preventivními programy pro děti.
- Prosazování nepřiměřených a neodůvodněných restrikcí
- Absence pravidel týkajících se přítomnosti návykových látek ve škole
- Snadná dostupnost tabáku, alkoholu nebo drog ve škole nebo jejím okolí
- Nepřátelský nebo lhostejný přístup učitelů k žákům, absence komunikace s žáky
- Tolerance k zesměšňování a ponižování problémových žáků
- Cynická atmosféra školy, absence pozitivních hodnot
- Absence návaznosti výuky na vhodné způsoby trávení volného času a kvalitní mimoškolní aktivity (Klapilová et. al, 1997).

2.3.3 Vliv vrstevníků

Skupinou vrstevníků chápeme malou neformální množinu dětí nebo mládežníků podobného věku. Člen takové skupiny s ní cítí sounáležitost a přijímá její hodnoty a postoje. Vrstevnická skupina u mladého člověka často formuje jeho rysy mnohem více efektivněji než například rodina a škola, zejména co se týče mezilidských vztahů, volných vlastností a vztahu k sobě samému (Němec, Bodláková, 1996).

První vrstevnické skupiny vznikají od počátku školní docházky dítěte a jejich význam roste s jeho zvyšujícím se věkem. Takové skupiny dávají dětem možnost částečně se osamostatnit od rodičů a vstoupit do širší sociální struktury. Vrstevnická skupina svému členovi nabízí spolupráci, zážitky, společné aktivity, pocity sounáležitosti a určitou soudržnost. Vrstevnická skupina se může projevat pozitivně i negativně v závislosti na jejím typu. Vrstevnické skupiny nejsou pro nikoho výhradně bezproblémovým zázemím, a to zejména pro mladé lidi vyrůstající bez zájmu rodičů, jasných pravidel apod. Je však důležité si uvědomit, že i pro dítě z funkční rodiny představuje vrstevnická skupina více či méně stresující nárok, kdy je nutné obstát v očích vrstevníků (Matoušek, 1998).

V případě, že ostatní členové skupiny nerespektují autority, mají pozitivní vztah k alkoholu nebo drogám, rebelují, riziko problémů s výskytem zneužívání návykových látek se zvyšuje. V rámci vrstevnické skupiny je však dle Nešpora možno definovat činitele, které riziko výskytu problémů s návykovými látkami **snižují**. Jedná se konkrétně o:

- respektování dospělých autorit členy skupiny;
- účast členů skupiny na efektivním využívání volného času;
- členové skupiny mají zájmy, které jsou neslučitelné s užíváním nebo zneužíváním návykových látek;
- členové skupiny nezneužívají alkohol ani drogy, a staví se k těmto látkám negativně;
- členové skupiny jsou schopni přejímat dobrý vzor dospělého;
- Jednotliví členové skupiny jsou přijímání a respektováni;
- Vrstevníci se vzájemně aktivně odrazují od užívání alkoholu nebo drog (Matoušek, 1998).

2.3.4 Společnost

Společnost a její působení na jedince hraje v rámci eliminace rizik zneužívání alkoholu a jiných návykových látek rovněž velmi důležitou roli. Postoj, který společnost jako celek zaujímá k alkoholu, drogám nebo jiným negativním jevům, ovlivňuje chování a

postoje každého jedince. V současnosti se vyspělejší státy v rámci své politiky soustředí na sociální politiku, jejímž cílem je zachování sociálně stabilní společnosti (Matoušek, 1998). Stejně jako u předchozích činitelů si i zde představíme konkrétní faktory, které mohou mít negativní vliv na výskyt rizika problémů s návykovými látkami. Konkrétně se jedná o:

- Propagace alkoholu, tabáku a drog je v rámci společnosti tolerovaná a tyto látky jsou snadno dostupné.
- Návykové látky jsou cenově dostupné.
- Společnost je nestabilní, nenabízí dostatek příležitostí.
- Chudoba.
- Vysoká nezaměstnanost.
- Nedostatečná nabídka volnočasových aktivit a možností k efektivnímu trávení volného času.
- Nedostatečná zdravotnická péče, sociální péče a malá nabídka možností vzdělávání.
- Cynický postoj společnosti ke zdravému životnímu stylu.
- Nedostatečná informovanost společnosti o negativních dopadech návykových látek.
- Častý výskyt nestabilních vztahů v rámci společnosti.
- Špatné sociální zajištění.
- Špatné bytové podmínky a bytová politika státu.
- Rasová diskriminace v rámci společnosti.
- Vysoká kriminalita v rámci společnosti.
- Přítomnost gangů (Matoušek, 1998).

2.4 Adolescence – rizikové období pro přechod od experimentu ke zneužívání

Adolescenti v České republice patří z hlediska zneužívání alkoholu a jiných návykových látek k těm nejvíce ohroženým v rámci celé Evropy. Z hlediska zdravotního, ekonomického a sociálního je pro ně nejvíce ohrožující látkou alkohol. Souhrnná výzkumná studie ESPAD z roku 2011 zjistila, že téměř 26 % studentů z řad respondentů pravidelně kouří tabákové výrobky. Nadměrné užívání alkoholu pak potvrdilo 23 % středoškoláků. Ve srovnání s evropskými vrstevníky pak respondenti uvedli relativně snadnou dostupnost konopných látek. Velmi často se objevovalo rovněž podceňování významu a možných negativních dopadů experimentování s drogami. Při hodnocení rizik pravidelného užívání nelegálních drog měli respondenti z České republiky stejný postoj jako jejich zahraniční

vrstevníci. Zkušenosti s konopnými látkami pak potvrdilo celkem 45 % českých respondentů, kteří se tak zařadili na úroveň Francie, kde bylo toto procento doposud nejvyšší z celé Evropské unie (Mravčík a kol. 2006).

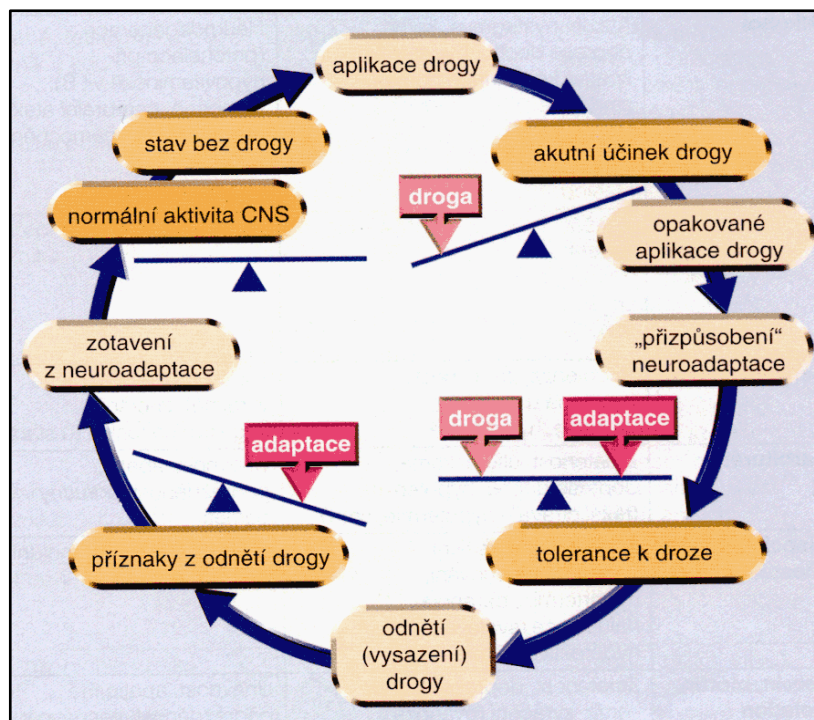
Laickou veřejností často není drogová závislost vnímána jako choroba. Toto vnímání se snaží změnit lékaři a další odborná veřejnost jako je například Hajný, který drogovou závislost přibližuje jako onemocnění charakteristické nutkavou touhou po droze, bažením neboli cravingem (Hajný, 2001)

K tomu, aby u jedince mohla být diagnostikována závislost, je nutné, aby se v průběhu posledních 12 měsíců objevily alespoň tři nebo více z následujících jevů:

- Touha, nutkání a potřeba užít látku
- Zhoršené sebeovládání
- Somatické projevy odvykacího stavu
- Růst tolerance k látce, navyšování dávek za účelem dosažení stejného stavu jako na počátku
- Užívání menšího množství látky za účelem snížení odvykacích příznaků
- Zanedbávání jiných zájmů a potěšení, než je droga
- Užívání i přes viditelné škodlivé projevy (Nešpor, Csémy, 1997).

Obecně nám mechanismus průběh užívání drogy a průběh vzniku závislosti zobrazuje obrázek č.1, ze kterého je patrné, že s nárůstem užívání drogy dochází ke zvyšování tolerance lidského organismu na opakovaný přísun dávky. Rozvíjí se adaptační mechanismy až na úroveň genové exprese. Mozek si vytváří novou, patologickou homeostázu, která pro své udržení vyžaduje neustálý a opakovaný přísun látky. V případě absence látky v organismu se dostavují nepříjemné abstinенční příznaky. V počátku se vyvíjí pouze závislost psychického charakteru, která následně ústí v závislost fyzickou. Hlavním příznakem závislosti fyzické povahy jsou velmi drastické, abstinенční příznaky tělesného charakteru (Fišerová, 2000).

Obrázek 2 Účinek drogy

Zdroj: FIŠEROVÁ, M.: *Postgraduální medicína*

V rámci této kapitoly si představíme jednotlivé fáze průběhu a rozvoje drogové závislosti a objasníme si specifika jednotlivých fází.

2.4.1 Fáze experimentování

Je obdobím, ve kterém se jedinec občasně dostane k užití návykové látky a jeho normy chování, které získal v průběhu socializace a zafixoval si je, zůstávají prozatím nenarušeny. Zvyšuje se však míra ohrožení drogovou závislostí. První experimenty s drogou jsou ve většině případů zapříčiněny nudou, zvědavostí, tlakem skupiny, potřebou dokázat svou nezávislost na autoritách, udělat něco vzrušujícího, něco, co se nesmí apod. Dalším důvodem k vyzkoušení drog však může být také obtížná životní etapa, zátěžová situace nebo problémy jiného rázu (Vágnerová, 2005).

Příležitostné užití drogy přináší dosud nepoznané zážitky, a její negativní účinky jsou nepatrné. Droga napomáhá v úniku před realitou, a jedinec nabývá dojmu, že své povinnosti zvládá mnohem lépe, než tomu bylo dříve. Problém nespočívá ani v utajení užívání před blízkými a rodinou. Pokud se podaří zachytit tyto projevy u člověka dostatečně brzo, a prostřednictvím důkladné preventivní práce pochopí, že se zátěžové situace dají zvládat

i jiným způsobem, je velká pravděpodobnost, že si jedinec uvědomí vážnost svého jednání, a od užívání ustoupí (ZŠ Rožnov©2018).

2.4.2 Fáze sociálního užívání

V této fázi užívání drogy nabývá na pravidelnosti, a k jejímu užití dochází na přijatelných místech, jako je například noční klub. Droga se stává součástí života jedince, a jeho denní program se jí začíná přizpůsobovat. Objevují se první problémy, člověk zanedbává své dřívější zájmy, dostávají se absence ve škole nebo v práci, a to zejména po víkendových akcích. Mladiství si tak často obstarávají falešné omluvenky ze školy, rozmáhá se lhaní, pozdní příchody, zhoršuje se výkonnost, školní prospěch i vztahy (ZŠ Rožnov©2018).

Dítě v této fázi často opouští své staré kamarády, a nachází nové, se stejnými zájmy. V případě, že má jedinec v této fázi ve své blízkosti osobu, které opravdu důvěřuje, je možné, že se jí se svým problémem svěří., jelikož od ní očekává nějakou formu pomoci. Nepožadují však pomoc doopravdy, ale spíše aby blízký člověk zamezil konfliktům s rodinou a pedagogy ve škole, a dal uživateli prostor pro to, aby se nemusel drogy vzdát. V této fázi je již potřebné předat jedince do péče odborníka (ZŠ Rožnov©2018).

2.4.3 Fáze každodenního užívání

Pokud dochází k opakování a stereotypizaci užívání návykových látek, kdy tato látka je uživatelem považována za jakéhosi pomocníka v případech nudy nebo nouze, rapidně se zvyšuje riziko vzniku vážné závislosti. Uživatel drogy však možnost závislosti a rizika svého chování zcela popírá, je k nim apatický, necítí, že by měl nějaký problém a celé téma možné závislosti bagatelizuje. S postupem času dochází ke změnám v jeho prožívání i způsobech chování (Vágnerová, 2005).

Rozvoj závislosti zvyšuje lhostejnost vůči všemu kromě návykové látky. Snížena je rovněž jakákoliv motivace utajovat užívání drogy, a to zejména z důvodu potřeby drogu sehnat a upozadování důležitosti mínění okolí. Roste frekvence lhaní, projevů bezohlednosti, nespolehlivosti a uživatel v konečné fázi zůstává v kontaktu pouze s jinými uživateli drog, popř. dealery (Vágnerová, 2000).

Život jedince se začíná točit výhradně kolem užívání drogy. Dlouhodobě neřešené problémy narůstají a způsobují mu stres. Dříve stanovená pravidla užívání jsou stále častěji porušována. Časté konfliktní situace postupně vedou až k úplnému přerušování kontaktu s rodinou, odchodu a upnutí se na stejně závislé známé. Peníze na drogy jedinec získává

krádežemi, prodejem drog jiným uživatelům nebo prostitutí. Člověk sice touží po abstinenci, ale není jí sám schopen. Zde je zcela nezbytné využít dlouhodobou odbornou pomoc (ZŠ Rožnov©2018).

2.4.4 Fáze závislosti – užívání k dosažení kompenzace normálního stavu

„Závislost je stav, při kterém člověk musí opět brát drogy. Droga je středem jeho života a on je pro její získání schopen udělat doslova cokoliv“ (Mahdalíčková, 2014, s. 31).

V této fázi již droga jedinci nic příjemného neposkytuje. On sám není schopen vidět svou situaci reálně, je pohlcen sebeklamem a ztrácí svou důstojnost. Rodinné vztahy jsou zcela zničeny a jedinec je součástí izolované sociální skupiny stejně postižených osob. V této fázi je akutně nutná pomoc zvenčí, která s sebou nese proces dlouhé a obtížné léčby, která není vždy úspěšná. Myšlení i jednání člověka se soustředí stále a výhradně na drogu. Po aplikaci dávky se myšlenky soustředí výhradně na to, jak je možné si obstarat další. Užití drogy vyvolává pocity viny, které však vedou pouze k aplikaci další dávky. Schopnost jedince zvládat problémové situace se stále snižuje (ZŠ Rožnov©2018).

Drogová závislost zásadně mění osobnost člověka, který je v konečné fázi schopen odvrhnout své veškeré morální zásady. Stagnuje veškerý vývoj osobnosti, kontrola nad vlastním životem v podstatě neexistuje. Život se stává stereotypní honbou za další dávkou, kdy často dochází k situaci, že onen stereotyp se pro jedince stává důležitějším než droga sama (ZŠ Rožnov©2018).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Empirické šetření se zaměřuje na problematiku užívání drog. Ze sociálně psychologického hlediska se orientuje na zjišťování příčin a okolností, které vedou mladé lidi k užívání drog, a to zejména pervitinu. V současné době patří pervitin mezi často zneužívanou drogu mezi adolescenty již v nízkém věku. Je stále rozšířenější v mladistvé populaci lidí, a proto je nutné se touto problematikou zabývat.

3.1 Cíl výzkumného šetření a výzkumné otázky

Výzkumným problémem empirického šetření je zjišťování příčin a okolností, které vedou mladé lidi k užívání drog a speciálně pervitinu.

Hlavním cílem empirického šetření je zmapovat příčiny, které stojí v pozadí užívání pervitinu mladých lidí v období adolescence.

Díličními cíli je zjistit:

- 1) Zjistit, jakým způsobem se na skutečnosti, že adolescent zneužívá pervitin, podílí rodinné prostředí.
- 2) Zjistit, jakým způsobem ovlivňuje zneužívání pervitinu preferovaný životní styl a trávení volného času.
- 3) Zjistit, zda ovlivňuje zneužívání pervitinu školní prostředí.
- 4) Zjistit, jakou roli ve zneužívání pervitinu hrají vrstevníci a kamarádi.
- 5) Zmapovat, zda osobnostní predispozice ovlivňují sklon ke zneužívání pervitinu.
- 6) Zjistit, jakým způsobem se vyvíjí „drogová kariéra“ jedince zneužívajícího pervitinu.

Naplnění cílů empirického šetření je zakotveno do zodpovězení níže uvedených **výzkumných otázek**:

VO₁ Jakou roli hraje v příčinách užívání pervitinu vliv rodinného prostředí?

VO₂ Jakou roli hraje v příčinách užívání pervitinu faktor způsobu trávení volného času?

VO₃ Jakou roli hraje v příčinách užívání pervitinu faktor školního prostředí?

VO₄ Jakou roli hraje v příčinách užívání pervitinu vliv osobnostních predispozic?

VO₅ Jakou roli hraje v příčinách užívání pervitinu vliv vrstevníků a kamarádů?

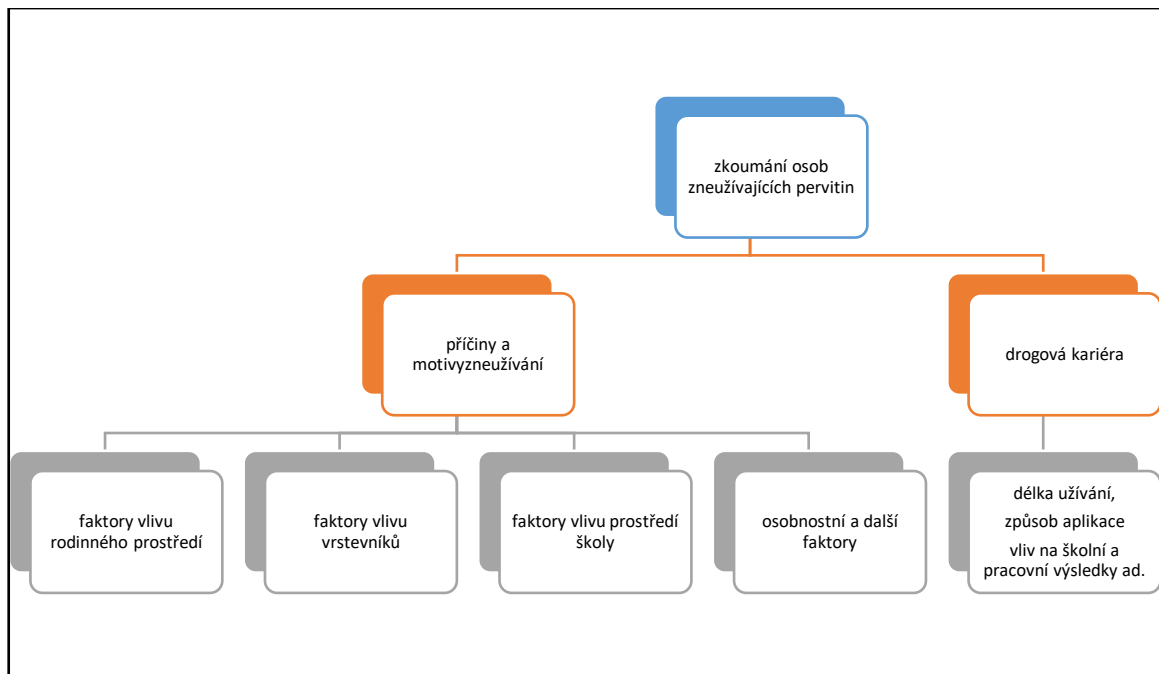
VO₆ Jak se vyvíjí drogová kariéra jedince zneužívající pervitin a jaké důležité okolnosti ji provázejí?

3.2 Popis metodologie

Empirické šetření využívá případové studie jako jednoho z přístupů kvalitativního výzkumu. Případová studie se zaměřuje na detailní studium jednoho nebo několika málo případů, přičemž účelem je zachytit složitosti sledovaného jevu a jednotlivých vztahů v jejich celistvosti (Hendl, 2005). Objekt výzkumu by měl být analyzován ve své komplexnosti, přičemž na každý zkoumaný aspekt je nahlíženo jako na součást celého systému, a nikoli jako na izolovanou část. Rozkrýváním vztahů mezi těmito součástmi dochází k vysvětlování podstaty případu. Tímto případem může být osoba nebo skupiny osob (Švaříček, Šedřová a kol., 2007).

V předmětném empirickém šetření lze za komplexní zkoumaný problém označit zneužívání pervitinu, zkoumanými aspekty pak faktory přispívající k tomuto zneužívání a jednotlivé aspekty dosavadní „drogové kariéry“ sledovaných osob.

Obrázek 3 Předmět zájmu empirického šetření

Zdroj: vlastní zpracování

3.2.1 Metody sběru a vyhodnocení dat

Pro získání relevantních údajů jsou využívány veškeré dostupné zdroje i metody sběru dat (Švaříček, Šed'ová a kol., 2007). V tomto šetření je využita metoda polo-strukturovaného rozhovoru, resp. kombinace metod rozhovoru s otevřenými otázkami a neformálního interview. Polo-strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami se stává z řady formulovaných otázek, na něž mají jednotliví respondenti odpovědět (Hendl, 2005). S úmyslem, aby se respondenti o citlivém tématu rozpovídali, je u některých vybraných položek nabídkou několika možných odpovědí. Vždy však bude požadováno, aby respondenti zvolenou odpověď okomentovali vlastními slovy, a byly tak dodrženy požadavky na kvalitativní výzkum. Připravený podklad pro rozhovor tak v žádném případě nesupluje dotazník. Existuje odůvodněný předpoklad, že v průběhu snímání dat dojde i na využití neformálního rozhovoru, který se využívá spontánní generování otázek v přirozeném průběhu interakce (Hendl, 2005), kdy tedy dojde k doplňování připravených otázek.

Za metodu vyhodnocení získaných údajů bylo otevřené kódování s následnou tvorbou kategorií. Švaříček se Šed'ovou a spolupracovníky (2007) považují otevřené kódování za univerzální způsob, jak nastartovat analýzu dat v kvalitativním výzkumu. Prostřednictvím otevřeného kódování jsou získané údaje „rozebrány, konceptualizovány a složeny novým způsobem“ (Švaříček, Šed'ová, 2007, s. 87). Výsledkem je vytvoření jednotlivých kódů a nadřazených kategorií.

3.2.2 Výzkumný soubor

Pro realizaci empirického výzkumu byl zvolen záměrný výběr. Reprezentativní vzorek tvoří lidé, kteří měli zkušenosti s užíváním pervitinu v období adolescence. Výzkumný soubor respondentů zahrnuje 5 osob, které byly nebo jsou drogově závislé na pervitinu. Následující tabulka shrnuje data o respondentech a jejich nejdůležitější charakteristiky z hlediska výzkumu. Položka „zcela bez pervitinu v současnosti“ zahrnuje pouze odpověď, že uživatel v současnosti nepožívá drogu pervitin. Neznamená, že by také zcela abstinovat i u jiných drog (tvrdých i lehkých), které ale nejsou přímým předmětem této práce.

Tabulka 1: Soubor respondentů a jejich základní charakteristika

Respondent	Pohlaví	Věk	První zkušenost s pervitinem	Zkušenost s jinými drogami	Zcela bez pervitinu v současnosti	Pocit závislosti
Jožka	muž	21	17	ano	ano	ne
Nela	žena	25	20	ano	ne	ne
MaCa	muž	26	18	ano	ano	ne
Tony	muž	22	18	ano	ano	ano
Markéta	žena	19	16	ano	ano	ano

Zdroj: vlastní zpracování

4 VÝSLEDKY VÝZKUMU

V první řadě v praktické části práce budou popsány jednotlivé základní údaje získané z polostrukturovaných rozhovorů. Jedná se o 5 respondentů, kteří jsou přiblíženi v rámci podkapitoly jako výzkumný soubor.

4.1 Kódování poznatků

Aktéři výzkumu jsou rozděleni pod unikátní kódy. Označení jednotlivých aktérů výzkumu je následující:

Tabulka 2: Kódy aktérů výzkumu

Aktér	Kód ve výzkumu
Jožka	J
Nela	N
MaCa	C
Tony	T
Markéta	M

Zdroj: vlastní zpracování

Výsledky zjištění budou probíhat v několika základních kategoriích, které kopírují okruhy zájmu výzkumu a reprezentují konkrétní zkoumané faktory. Tyto kategorie odpovídají výzkumným otázkám a dílčím cílům této práce. Kategorie jsou tedy následující:

- **Faktor rodinného prostředí**

Kategorie zahrnuje: rodinné vztahy v dětství, styl výchovy dětí v rodině, reakci rodiny na drogy, vztahy v rodině v současné době a obecné rodinné zázemí uživatele drogy.

- **Faktor volného času**

Kategorie zahrnuje: způsob a četnost trávení volného času v domácím prostředí, vztah ke sportu, záliby, trávení volného času s kamarády a existence nenaplněného volného času a nuda.

- **Faktor školního prostředí**

Kategorie zahrnuje: prospěch, průběh studia a jeho dokončení, pravidelnost docházky, podílení se na šikaně, nebo její snášení a vztahy s učiteli během studia.

- **Faktor osobních predispozic**

Kategorie zahrnuje: Schopnost vyrovnávat se se stresem, ochotu riskovat, prožívání depresí a úzkostí, sílu vůle jedince a jeho citlivost na sociální prožitky.

- **Faktor vlivu vrstevníků a kamarádů**

Kategorie zahrnuje: vliv kamarádů na požívání alkoholu, vliv kamarádů na požívání marihuany, vliv kamarádů na požívání pervitinu a jiných tvrdých drog, chování kamarádů k uživateli drog během období závislosti, podpora kamarádů při ukončování drogové závislosti.

- **Faktor životních událostí okolností doprovázející vznik a vývoj drogové kariéry**

Kategorie zahrnuje: vliv rozvodu v rodině, vliv rozchodu s partnerem, vliv úmrtí v rodině, vliv radosti po užití drogy (popisuje míru vlivu radostných pocitů na užívání drogy), vliv setkání člověka (skupiny lidí) na užívání pervitinu

Jednotlivé kategorie a faktory jsou v tabulce 3 přehledně rozděleny a jsou jim přiděleny kódy, pod kterými jsou jednotlivé skutečnosti v další části práce popisovány.

Tabulka 3: Kódování zjištěných skutečností

Kategorie	Kódy				
1 Faktor rodina	Vztahy v dětství	Styl výchovy	Reakce na drogy	Vztahy v současnosti	Rodinné zázemí
	11	12	13	14	15
2 Faktor volný čas	Domácí prostředí	Sport	Záliby	Kamarádi	Přemíra volna
	21	22	23	24	25
3 Faktor škola	Prospěch	Dokončené studium	Docházka	Šikana	Vztahy s učiteli
	31	32	33	34	35
4 Faktor predispozice	Reakce na stres	Ochota riskovat	Problémy s úzkostí	Síla vůle	Citlivost
	41	42	43	44	45
5 Faktor kamarádi	Alkohol	Marihuana	Podpora k drogám	Odsouzení	Podpora od drog
	51	52	53	54	55
6 Faktor události	Rozvod v rodině	Rozchod s partnerem	Úmrtí	Radost po užití drogy	Setkání
	61	62	63	64	65

Zdroj: vlastní zpracování

V následující části práce jsou uvedeny zjištěná data již rozdělena do kategorií podle výše zmíněného klíče pro všech 5 účastníků, kteří poskytli svá data v rámci výzkumu.

4.1.1 Kategorie 1: Faktor rodinného prostředí

Kód 11: Rodinné vztahy v dětství

J dobré vztahy v dětství, poté zhoršení vztahů, časté hádky a rozvod rodičů, **N** dobré vztahy v rodině, bez rozvodu, bez výrazných hádek, **C** dobré vztahy v rodině, bez výrazných hádek, bez rozvodu, **T** vztahy v rodině dobré, ale rozvod rodičů, rodiče **T** nevěnovali čas, **M** dobré rodinné vztahy, bez výrazných hádek kromě puberty, **M** bez rozvodu rodičů, **M** měla pozornost rodičů

Kód 12: Styl výchovy dětí v rodině

J velmi liberální výchova, **N** liberální výchova, stanovená pravidla, **N** bez problémů s chováním, **C** liberální výchova, hodně volnosti, **T** měl velmi liberální výchovu a velkou volnost, **M** autoritativní výchova, ale volnost a podpora jejích přání a zálib

Kód 13: Reakce rodiny na drogy

J matka zhroucení, otec nejdříve podpora, poté fyzické napadení, poté dodával pocit, že **J** není sám, **N** rodina nic netuší, **C** rodina možná tuší, že něco jako DJ zkusil, o pervitinové kariéře netuší, matka **T** věděla o drogách, ale bez nátlaku na ukončení, **M** reakce na drogy nejdřív bouřlivá, poté rozhovory a vysvětlování, **M** rodiče neví o pervitinu

Kód 14: Vztahy v rodině v současné době

J bydlí s otcem, babičkou a mladším sourozencem, pomáhá jim, **N** bydlí s rodiči, **C** bydlí s rodiči, **T** bydlí s matkou a mladšími sourozenci, **M** bydlí s rodiči a mladším sourozencem, vztahy dobré

Kód 15: Obecné rodinné zázemí uživatele drogy

J volná výchova, bez autority, bez aktivní výplně volného času, bez motivace ke sportu a koníčkům, hádky a rozvod spouštěč k alkoholu a lehkým drogám již ve 13 letech, bez explicitně jmenovaných nepřiměřených fyzických trestů nebo týrání, **N** volná výchova s mantinely, motivace ke sportu, dobré rodinné zázemí, **C** dobré zázemí rodinné výlety, podpora v zálibách a volnost volby v životě, **T** velmi volná výchova, malý zájem rodičů o školu nebo volnočasové aktivity, bez týrání, otec **T** nadměru pil alkohol, rodiče **T** rozvedení, **M** dobré rodinné zázemí, rodiče trávili s dětmi čas, bez týrání, **M** měla podporu rodičů a zázemí

4.1.2 Kategorie 2: Faktor volného času

Kód 21: Způsob a četnost trávení volného času v domácím prostředí

J trávil minimum volného času doma, **N** trávila volný čas doma kromě víkendů seriály, **C** trávil čas videohrami, **T** hrál počítačové hry, fotbal s kamarády a poflakoval se s nimi po ulici, **M** v dětství s rodinou, ale v pubertě minimálně doma, **M** byla venku s kamarády

Kód 22: Vztah ke sportu

J měl dobrý vztah ke sportu, aktivní sport do začátku drogové kariéry, bez motivace rodičů ke sportu, **N** musela hrát tenis, **C** provozoval sport, ale nijak výrazně, **T** hrál fotbal, **M** letní i zimní sporty s rodinou

Kód 23: Záliby

J záliba ve fotbale a florbalu, **N** záliba pes a taneční zábavy, **C** hudba a DJing, **T** fotbal počítačové hry, **M** záliby moc neměla, brzy konzumace alkoholu a marihuany – největší zábava

Kód 24: Trávení volného času s kamarády

J tráví od 8 let většinu volného času venku s kamarády, společně od 12-13 let konzumují alkohol a marihuanu, **N** o víkendech s kamarády na tanečních zábavách, **C** s kamarády na festivalech, trávil čas konzumací alkoholu, kouření marihuany a hudbou, **T** trávil čas s kamarády nejdříve sport a hry, pak alkohol a marihuana, po zahájení drogové kariéry **T** gamblerství, **M** trávila maximum svého volného času s kamarády, **M** s nimi pila alkohol, kouřila, pak marihuana, extáze a pervitin

Kód 25: Existence nenaplněného volného času a nuda

J se velmi často nudil a nedokázal vyplnit svůj volný čas, pervitin mu poskytoval cestu, jak vyplnit svůj volný čas a nenudit se, **J** má silné sklony k nudě a dodnes s ní bojuje, **N** se nudí často, víc se nudí bez pervitinu, jeden z důvodů užívání, **C** se nudil, ale ne výrazně, nenaplněný čas nevedl k drogám, **C** potřeba naplněný čas ještě hlouběji vyplnit větším množstvím aktivity, **T** prožíval nudu a měl volný čas, naplňoval drogami, **M** pociťovala nudu, někdy ji řešila pervitinem, u **M** vliv nudy nepřímý, protože nudu už jí řešil alkohol a marihuana

4.1.3 Kategorie 3: Faktor školního prostředí

Kód 31: Prospěch

J měl špatný prospěch, rodiče jej řešili tresty a zákazy, **J** procházel se čtverkami a pětkami, **N** vynikající prospěch, **C** při zájmu výborný prospěch, po ztrátě zájmu o školu špatný, ale vždy v mezích schopnosti projít ročník, **T** průměrný až podprůměrný student, **M** student s dobrým prospěchem

Kód 32: Průběh studia a jeho dokončení

J studium nezajímalo, byl přijat na střední školu s výučním listem, bavila jej praxe, teorie ne, školu kvůli nedostatečné docházce neukončil a má základní vzdělání, **N** hladce procházela studiem s výborným prospěchem, ukončila univerzitu magisterským diplomem, **C** studiem procházel, nebavilo jej, ukončil maturitou, chce pokračovat na bakaláře, **T** ukončil studium maturitou měl ředitelské důtky, dělal reparáty, které udělal, škola **T** nebavila, **M** studium baví, bez výrazných problémů, připravuje se na maturitu

Kód 33: Pravidelnost docházky

J ukončil vzdělání bez výučního listu kvůli nedostatečné docházce, pravidelnost mizivá, vedla až k napomenutí ředitele, **N** bez problémů s docházkou, **C** s docházkou problémy, ale vždy udržel hranu, aby neměl problémy, **T** do školy po užívání drog nechodil, ale udržel se natolik, aby školu dokončil, **M** docházku nebo problémy s ní nezmínila

Kód 34: Podílení se na šikaně, nebo její snášení

J nebyl nikdy obětí šikany, šikanoval, avšak přitom tvrdí, že nikdy ve škole neměl problémy s kázní, **N** nebyla obětí šikany, ani nešikanovala, **C** nebyl obětí šikany a nešikanoval, **T** nebyl obětí šikany a šikanoval, **T** v pozdějším věku litoval, **M** byla šikanovaná a šikanovala jako člen party, **M** se nelíbilo šikanovat

Kód 35: Vztahy s učiteli během studia

J měl dobré vztahy s učiteli během studia, po zahájení drogové kariéry v 17 letech se vztahy zhoršily – v důsledku braní drog neprojevoval zájem o školu a docházku do ní, **N** měla dobré vztahy s učiteli, **C** standardní vztahy, problémy s některými učitelkami, **T** bez závažných problémů, občasné hádky s učiteli, **M** dobré vztahy s učiteli

4.1.4 Kategorie 4: Faktor osobních predispozic

Kód 41: *Schopnost vyrovnávat se se stresem*

J velký problém vyrovnání se stresem, pervitin jako reakce na prudkou stresovou situaci, **N** stres uvolňuje křikem a hádkou, snaží se jej ovládat, **C** impulzivní reakce, poté přemýšlí a řeší, **T** má dobrou schopnost se vyrovnat se stresem, **M** dobře snáší stres, ale má úzkosti a smutky, ty už nezvládá dobře

Kód 42: *Ochota riskovat*

J vyjadřuje ochotu riskovat, **N** nerada riskuje, ochota riskovat se zvyšuje po požití pervitinu, **C** riskoval bez hranic po použití alkoholu, **T** nepotřebuje riskovat, **M** nezmiňuje ochotu riskovat

Kód 43: *Prožívání depresí a úzkostí*

J prožíval úzkosti a deprese v souvislosti s rozvodem rodičů- výsledek lehké drogy a alkohol, **J** prožíval deprese a úzkost po rozchodu s přítelkyní- výsledek tvrdé drogy, především pervitin, **J** bral pervitin, aby úzkostem a depresi z rozchodu unikl, **N** neprožívá úzkosti a deprese, snaží se problémy řešit a vyhýbat se jim, **C** problémy řeší, pokud má čas nad nimi popřemýšlet, **T** se snaží problémy a úzkosti řešit v klidu, **M** reaguje na deprese a úzkosti velmi špatně, u **M** jeden z podpůrců braní drog, **M** má často úzkosti, smutky a trápení

Kód 44: *Síla vůle*

J deklaruje nedostatek silné vůle, avšak **J** zvládl závislost sám bez pomoci odborníků – rozpor (**J** vysvětluje schopností si utřídit priority v hlavě- s postupujícím věkem?), **N** deklaruje sílu vůle, především ve studiu a vyhýbá se drogám, pokud má povinnosti, **C** má vůli, ale absolutně ji ztrácí po požití alkoholu, **T** se kvůli nevyjádřil, **T** dokázal ukončit užívání drog bez pomoci, když měl motivaci, **M** se kvůli nevyjádřila

Kód 45: *Citlivost na sociální prožitky*

J je citlivý na sociální prožitky, trápila ho plačící matka během závislosti, rozvod spustil lehké drogy, rozchod s přítelkyní tvrdé drogy, **J** má problém hledat smysl života a byl rád, že jej otec v závislosti neopustil, **N** se nevyjádřila k citlivosti k sociálním prožitkům (není na ně citlivá?, pervitin bere pro zábavu, neřeší tím trápení), **C** se nevyjádřil k citlivosti přímo, pervitin bral pro energii, neřešil trápení, **T** se trápil, že ho opouští důležití kamarádi, pro **T** jeden z důvodů u opuštění drog, **M** je citlivá na sociální prožitky především vztahové

4.1.5 Kategorie 5: Faktor vlivu vrstevníků a kamarádů

Kód 51: Vliv kamarádů na požívání alkoholu

J užíval alkohol s kamarády v partě, doma v přiměřeném množství, **N** užívala alkohol s kamarády v partě, doma v přiměřeném množství, **C** kamarádi podporovali alkohol, alkohol přímo a nepřímo vedl k pervitinu, **T** kamarádi požívali alkohol, u **T** pil alkohol otec, **M** přímý vliv kamarádů, **M** požívala alkohol v partě

Kód 52: Vliv kamarádů na požívání marihuany

J kouřil marihuanu s kamarády, podpora, **N** kouřila marihuanu a kamarády, podpora, **C** kouřil marihuanu s kamarády, příležitostně teď kouří sám, **T** konzumoval marihuanu s kamarády, **M** přímý vliv na kouření marihuany, dodnes

Kód 53: Vliv kamarádů na požívání pervitinu a jiných tvrdých drog

J kamarád užíval pervitin, nabízel jej **J**, **J** odmítal, po rozchodu přijal, **J** užíval drogy s kamarády, pak i sám, **N** výrazný vliv na užívání, pervitin opatřují, nabízí, **N** jim ho závidí, pokud ho sama nemá, bez kamarádů by **N** zřejmě přestala brát pervitin, bez kamarádů by si **N** neuměla pervitin koupit, **C** pervitin sháněl kamarád, kamarád mu pervitin nabídl, půl party bralo pervitin, **T** vliv přímý, kamarád mu drogu aktivně nabídl a přemluvil k užití, u **M** přímý vliv, kamarádi **M** pervitin brali všichni, nabídli jí ho, **M** mohla s kamarády sdílet užívání drog, dodnes

Kód 54: Chování kamarádů k uživateli drog během období závislosti

J přicházel o kamarády, důsledek drog, **N** přicházela o kamarády, důsledek odlišného trávení času, **C** bez zvláštních výkyvů, **T** odliv důležitých kamarádů, **M** 2 skupiny kamarádů – jedna užívala drogy s ní, druhá se od ní odvrátila

Kód 55: Podpora kamarádů při ukončování drogové závislosti

J zde kamarády nezmiňuje, **N** s pervitinem nepřestala, **C** se s některými kamarády přestal bavit, ukončil tak kariéru, **T** se přestal s kamarády s drogami bavit, **M** nepřímá podpora, **M** setkávání s lidmi bez drog

4.1.6 Životní události doprovázející vznik a vývoj drogové kariéry

Kód 61: Vliv rozvodu v rodině

J rozvod rodičů nevyústil v závislost na pervitinu, spustil užívání marihuany a alkoholu, což podpořilo přechod k tvrdým drogám, u **J** vliv nepřímý, **N** neprožila rozvod v rodině, **C** neprožil rozvod v rodině, **T** prožil rozvod, nebyl spouštěčem, **M** bez vlivu rozvodu

Kód 62: Vliv rozchodu s partnerem

U **J** přímý vliv na pervitinovou závislost, spouštěč, u **N** nebyl rozchod s partnerem spouštěčem, bez vlivu, u **C** nebyl rozchod s partnerem spouštěčem, bez vlivu, u **T** vliv rozchod neměl, nezmiňoval jej, **M** partner odrazoval od drog, **M** bez vlivu

Kód 63: Vliv úmrtí v rodině

J nespojuje drogy s úmrtím, nezmiňuje, **N** nespojuje drogy s úmrtím v rodině, nezmiňuje, **C** nespojuje drogy s úmrtím v rodině, nezmiňuje, **T** nespojuje drogy s úmrtím v rodině, nezmiňuje, **M** nespojuje drogy s úmrtím

Kód 64: Vliv radost z užití drogy

J pociťoval při užití pervitinu radost, pocit, že zvládne velké věci a jeho mozek mimořádně dobře funguje, vše ho více bavilo, radost a dobrý pocit, velký vliv (ne velmi velký, pervitinem řešil špatné myšlenky), **N** pociťovala při užití pervitinu radost, vše ji bavilo, prožitky hlubší, lepší, velmi velký vliv, **C** pociťoval po požití drogy radost, kreativitu a energii, proto se mu líbila víc, než ostatní drogy, **T** cítil radost, vedla k okamžitému přechodu i pravidelnému užívání, **M** pociťovala radost, ale řešila hlavně zvědavost a únik od trápení

Kód 65: Vliv setkání člověka (skupiny lidí) na užívání pervitinu

J vliv nepřímý, spouštěčem rozchod, do rozchodu pervitin odmítal, po rozchodu přímý vliv kamaráda užívajícího pervitin, **N** vliv přímý, bez party by pervitin pravděpodobně vůbec nebrala, **C** hlavní vliv nová přítelkyně, ukončila jeho drogovou kariéru, přímý vliv, u **T** vliv kamaráda, nabídl pervitin, u **T** měl vliv na ukončení drogové kariéry odchod kamarádů, u **T** přítelkyně a dítě plní funkci důvodu, aby neužíval pervitin, **M** několik vlivů- nejlepší kamarádka cesta k drogám, kamarádi v partě cesta k drogám, přítel **M** cesta ke zmírnění intenzity, kamarádi v partě **M** kriticky ovlivnili směrem ke droze

4.2 Případové studie

4.2.1 Jožka

Jožka je muž ve věku 21 let. Popisuje sebe jako člověka dychtivého pomáhat druhým, se snahou zalíbit se druhým a dobře s nimi vycházet. Má sklony k impulzivité, požitkářství a časté znučenosti, je sociálně citlivý, má radost ze získání odměny a dokáže pro ni zintenzivnit svoji činnost a rád riskuje. Na stresové situace reaguje převážně křikem a někdy ignorací, kdy neřeší vnitřní konflikty. Svoji vůli hodnotí jako slabší, kdy někdy neumí říct ne.

V současné době nežije sám, ale sdílí svoji domácnost se svým otcem, jedním sourozencem a babičkou. Celkově má 4 sourozence, z toho jsou dva jeho vlastními sourozenci a dva nevlastními. Jožka se v rámci svých vlastních sourozenců narodil jako prostřední dítě.

Během dětství s rodiči strávil několik dovolených, náplní volného času byla spíše televize, kde rodina trávila volné večery. Jožka ale většinu volného času trávil vždy venku na ulici s kamarády. Od 8 let tam trávil většinu času, kromě chvil, kdy to měl zprvu zakázané, pak to rodiče nechávali už jen spíše na něm. S partou kamarádů pak také začali pít alkohol a užívat marihuanu. Ale parta neměla žádný vliv na zahájení užívání pervitinu. Ten mu byl nabídnut jiným kamarádem, který s primárními kamarády neměl nic společného. S rodinou netrávil ani společné večery.

Jeho rodina nemá náboženské vyznání a on sám také není věřícím. V jeho rodině se nevyskytovaly problémy s drogami nebo alkoholem, ale měli v rodině kuřáky. V dětství neměl Jožka stanovený pevný řád a vždy mohl dělat, co chtěl, nikdy nebyl rodiči nijak výrazně omezován. Celkově svoji výchovu označil jako za velmi liberální a vždy mohl mít svůj vlastní názor.

Rodiče se snažili Jožku motivovat k tomu, aby se dobře učil a nosil dobré známky, Jožka jejich snahu ale označil za nedostatečnou. Respektive rodiče snahu měli, ale dostatečně jej motivovat nedokázali. Rodiče na dobrých známkách výrazně totiž nebazírovali. Z počátku byl Jožka za špatné známky ve škole fyzicky trestán, později byl trestán zákazy. Nakonec rodiče přestali jeho špatné známky řešit a spokojili se s tím, když alespoň v pořádku dokončil ročník.

Jožka měl v 8. a 9. třídě základní školy v podstatě čtverky a pětky. Po základní škole pokračoval na učiliště, ale to již kvůli drogové závislosti nedokončil. Kvůli drogám přestal

chodit do školy, začal dělat jen to, co chtěl. Střední škola a praxe jej přitom bavila. Vycházel s učiteli, Jožka uvedl, že neměl žádné kázeňské problémy související se špatným chováním, a jeho problémy ve škole se vztahovaly pouze k docházce do školy, a to kvůli drogám, kvůli kterým do školy přestával chodit. Na druhé straně ale později přiznal, že z nerozvážnosti šikanoval spolužáky. On sám obětí šikany nebyl. V současnosti má základní vzdělání. Drogy generovaly problémy ve škole, škola se nijak nepodílela na zahájení drogové kariéry.

Rodiče Jožku nemotivovali ke sportu, ale on přesto aktivně sportoval, protože jej sport bavil. Hrál fotbal i florbal, protože tyto sporty ho bavili hodně. Vše skončilo ve chvíli, kdy začal brát drogy.

V rodině se ovšem často vyskytovaly hádky. Jožkovi rodiče se začali rozvádět, což on jako dítě nezvládal a začal dělat problémy. Hádky byly v jejich rodině na denním pořádku. Hádky v rodině nebyly důvodem, proč Jožka začal brát tvrdé drogy. Ale spíše vedly k tomu, že unikal k alkoholu a marihuaně. K braní drog přispěla velmi liberální výchova, kdy si mohl dělat, co chtěl a v hlavě neměl dostatečně srovnaný svůj život.

Rodiče reagovali na zjištění, že bere drogy velmi špatně. S Jožkou to ale vydrželi velmi dlouho. Matka reagovala pláčem a obavami o syna. Otec se snažil situaci řešit zprvu pochopením a finanční podporou, posléze fyzickým konfliktem se synem, který oba ale ustáli. Finanční pomoc otce nepůsobila na Jožku jako podpora v braní drog, ale dávala mu psychickou podporu, že na to není sám. Jožka je přesvědčen, že pokud by tuto pomoc neměl, byl by zcela závislý dodnes. Uvědomoval si psychickou podporu, že jej otec nezavrhl. Sourozenci a širší rodina reagovali také negativně. Snažili se mu pomoci, ale nedokázali s tím nic udělat. Poté se mu širší rodina začala vyhýbat, protože se jej báli a nebyli si jisti, co udělá nebo jestli se nezblázní.

Před začátkem drogové kariéry trávil Jožka většinu svého volného času venku s kamarády a přítelkyní, ale vždy to bylo s lidmi, ne sám. Aktivně sportoval, hrál fotbal a florbal. Po zahájení drogové kariéry Jožka sport opustil. Přiznává, že se velmi často nudí. Dříve svoji nudu řešil pervitinem a měl pocit, že pokud nebude mít pervitin, bude se nudit. Užívání pervitinu mu neumožňovalo hledat si volnočasové koníčky. Zajímaly jej jen negativní věci a měl pocit, že život stejně nemá smysl. V současné době, kdy už není na pervitinu závislý, se také nudí, ale hledá si časovou výplň bez drog. Aktivně pomáhá v domácnosti, má volnočasové záliby, které mu pomáhají vyplňovat čas. Droga mu výrazně pomáhala zahánět nudu, ale nuda nebyla důvodem k zahájení užívání drog. První užití pervitinu vztahuje Jožka k rozchodu s přítelkyní, což byl jeho spouštěč. V té době mu byl

pervitin již nabízen kamarádem, kterého znal ze základní školy, ale on jej odmítal. Po rozchodu se dostal do deprese a měl ošklivé myšlenky, které začal řešit drogou. Když tento primární důvod pominul, byl už drogou pohlcený natolik, že od ní nemohl odejít. Jako jeden z důvodů neschopnosti přestat s drogou vnímá i své osobní predispozice.

Jožka začal pít alkohol, když mu bylo 12 nebo 13 let. Ve třinácti letech se připojila marihuana. Pervitin přišel v 17 letech. Dále měl i kokain, extázi nebo emko. Vývoj své drogové kariéry popisuje tak, že vše začalo rozvodem jeho rodičů, kdy začal experimentovat s alkoholem a lehkými drogami díky pobízení kamarádů, ale bez tvrdých drog. Rozvod ani kamarádi tvrdé drogy neaktivovali. Spouštěč byl rozchod s přítelkyní a v podstatě souhra okolností, kdy kamarád začal brát pervitin a Jožka viděl, jakou mu to dodává energii. To byl také důvod, proč začal brát právě pervitin, a ne jinou drogu. Hned po několika prvních užitích přešel rovnou do pravidelného užívání, drogu konzumoval denně a v maximálním množství, které šlo pořídit. Pervitin šňupal, snědl a kouřil. Nitrožilně jej neaplikoval nikdy.

Na pervitinu nejvíce oceňuje, že mu pomáhal zůstat dlouho bez jídla, bez spánku a bez myšlenek. Myšlenky se mu po užití pervitinu dokázaly v hlavě poskládat jinak, dokázal je maximálně ovládat, dokázal vymýšlet věci a rozvíjet myšlenky, necítil nudu, byl energetizovaný cokoliv podnikat. Pervitin přinášel úlevu od života. Někdy drogu užíval tak, že týden v kuse nejedl a nespal, což vedlo ke kolapsu organismu. Zároveň byl ale po požití drogy i agresivní a neovládal své pocity, především pokud drogu potřeboval a neměl. Zažíval i pocity, kdy se zavíral doma před lidmi a nechtěl, aby ho někdo viděl, styděl se. Dojezdy, kdy mu začaly docházet drogy, byly doprovázeny depresemi, úzkostmi, kde vezme peníze na drogy a kde je sežene. Prožíval třesy, bolesti a křeče, protože tělo vyžadovalo spánek a jídlo, ale jeho nenapadlo, že se musí najíst a vyspat, neměl ten pocit. Jedl až ve chvíli, kdy začínal kolabovat. Pokud byl týden bez pervitinu, dostavovaly se křeče a viděl oranžově, výrazně hubnul.

Pervitin Jožku začal více ničit než mu pomáhat. Za půl roku užívání zjistil, že je na hraně života. Zrušil kontakty z prostředí drog. Po roce až roce a půl užívání přestal pervitin užívat. Drogu si nekupuje a cítí se teď lépe bez ní. Přestal s užíváním pervitinu, ale nechce říct, že by byl zcela čistý, protože si není jistý, jestli do drogové závislosti znovu nespadne. Na pervitinu se ale necítí závislý, má závislost pod kontrolou a v současnosti jej neužívá. Je občasným uživatelem marihuany. Nenavštěvuje ani nevyužil odborníky na odvykání. Deklaruje ale enormní dostupnost pervitinu pro všechny. Uvádí, že pervitin je všude a velice lehce dostupný a Jožka to považuje za směšné v ironickém slova smyslu.

Svoji závislost vnímá tak, že mu pomohla uvědomit si, že život je dobrý a chce jej žít. Pokud by ale k tomuto uvědomění nedošel, drogy by ho asi zničily. Dodnes má ze své drogové kariéry dluhy, které splácí, ale nikdy kvůli drogám nekradl. Opustilo ho mnoho kamarádů, kteří jej odsoudili, ztratil podporu lidí, a někteří se k němu nevrátili ani teď, když pervitin nebere.

4.2.2 Nela

Nela je žena ve věku 25 let. Brzy jí bude 26 let. Popisuje se jako člověk, který je opatrný, občas pochybuje, je nejistý a pesimistický. Zároveň je ale vytrvalá, pilná, ráda dotahuje věci do konce, je ambiciózní (spíše kvůli sobě než touze vynikat), dobře odolává únavě a frustraci a problémy vnímá jako výzvy. Stres a problémy zvládá tak, že se na ně snaží soustředit, ale rychle ztrácí trpělivost. Stres pak uvolňuje tím, že vyvolá konflikt a hádku. Ovšem snaží se mít křik a stres pod kontrolou. Nežije v současné době sama, ale ve společné domácnosti s oběma svými rodiči. Nela má dva bratry, kteří s nimi již nebydlí a oba jsou starší než ona.

Nela popisuje svoji rodinu jako spíše ateistickou, ona sama je pak věřící bez specifikace konkrétního náboženství. V její rodině se nevyskytovaly problémy s drogami, alkoholem nebo kouřením. Všichni si příležitostně dají alkohol, ale nikdo s ním nemá problémy. V dětství měla Nela spíše pevný řád. Svoji výchovu označuje za liberální i autoritativní. Rodiče nastavili jasně daná pravidla, co bylo povoleno a co ne, a v rodině o těchto pravidlech neprobíhala diskuse.

Na druhé straně nebylo nastaveno, co by se stalo, kdyby pravidla nedodržovala. Nela neměla problémy s chováním, pravidla dodržovala, neměla nikdy ani domácí vězení, byla bez problémů, takže měla poměrně volnost si o svém čase rozhodovat sama, pokud zachovala rozumné meze. Nela nikdy neměla v domácnosti určeno, s čím by měla pomáhat a nikdy v domácnosti nepomáhala. Výchovu označuje za volnou, ale rodiče ji vychovávali. Dětství trávila Nela většinou s rodiči rodinnými výlety nebo sportovními aktivitami. Lyžováním, plaváním a tenisem.

Rodiče Nelu nijak výrazně nemotivovali k tomu, aby ze školy nosila dobré známky. Vždy byla označována za chytrou a rodiče k ní jako k chytře také přistupovali, takže se očekávání snažila naplnit a dobré známky domů nosila automaticky. Přímou, například finanční, motivaci jí rodiče neposkytovali. Byla sama ambiciózní, přípravy do školy si sama vypracovala po příchodu domu, aby měla klid. Nela neměla problémy s rodiči kvůli svému prospěchu. Většinou domu nosila tak dobré známky a závěrečná vysvědčení měla natolik

dobrá, že se rodiče nad nepovedenou známkou nepozastavovali, ani studium každý den neřešili.

Na základní škole měla Nela pouze jedničky. Na střední škole, kde se připravovala na vysokoškolské vzdělání, pak měla jedničky, dvojky, trojky. Byla přijata na vysokou školu a dokončila magisterský stupeň. Nikdy se ale necítila jako premiant třídy, také neměla kázeňské problémy. Neměla problémy s učiteli a školu nepovažuje za jakkoliv související s tím, že užívá pervitin. Nebyla šikanovaná a nešikanovala. Pervitin nikdy neužívala pro studium a nijak její studium neovlivnil.

Rodiče po Nele vyžadovali aktivní sportování. Podle svých slov musela hrát tenis. Svůj volný čas ale Nela většinou trávila jinak, doma především učením. Pokud se neučila, zůstávala doma a čas věnovala seriálům, počítači a o víkendech chodila ven s kamarády. V současnosti má jako zálibu psa. Nela se ve svém volném čase často nudí, ale nudí se ráda. Kvůli užívání pervitinu se podle svých slov nemusela vzdát žádného svého koníčku, tenis už ale nehraje. Se svými kamarády začala konzumovat alkohol okolo 14 let. Ve stejném věku začala kouřit a konzumovat alkohol. Posléze okolo 19. roku přešla k různému typu drog (extáze, LSD aj.) a poté skončila mezi 20. až 21. rokem u pervitinu. Pervitin začala užívat pro zábavu s kamarády na různých diskotékách, tuto část nazvala jako zábavu s kamarády při hudbě atd.

Pervitin si zvolila, protože žádná jiná droga neúčinkovala tak dlouho a brali jej kamarádi. Čas strávený na pervitinu může využít jinak, prožitky jsou pro ni hlubší a víc si je užívá, všechno ji baví. Volnočasové aktivity ji více baví, než když je bez pervitinu. Kromě pervitinu pije alkohol a kouří marihuanu.

Rodina Nely nikdy nezjistila, že Nela brala drogy. Dodnes to neví ani její rodiče, ani sourozenci nebo širší rodina. Rodiče Nely by si nikdy ani nepřipustili, že by mohla jejich dcera brát drogy. Braní drog se do vztahu s rodiči promítlo pouze tak, že se po jejich užití s rodiči více hádala a také se jim snažila více vyhýbat. V rodině se běžně příliš hádek nevyskytovalo. Četnost hádek popisuje Nela jako běžnou, hádky představují spíše výměny názorů, které během několika desítek minut přejdou a skončí. Nela je přesvědčena, že její rodina nebo případné problémy neměly vliv na zahájení drogové kariéry.

Nela pervitin užívá pouze tehdy, když má volný čas a ví, že ji další dny nečekají závažné povinnosti. Pokud má dostatek volného času a nudí se, tak bere pervitin. Nela hodnotí, že pokud má druhý den fungovat jako „normální člověk“, nedopřeje si pervitin. Neužívá ho bezhlavě a přemýšlí nad jeho užitím tak, aby se nic nestalo a nemělo to pro ni

následky v životních aktivitách. Drogy neužívá kvůli řešení vnitřních problémů. Konstatuje, že jiní takoví jsou, ona ne.

Od mala si přála, že bude kouřit, až bude dospělá, drogy byly další, co chtěla vyzkoušet. Nevnímala to jako nutnost, ale chtěla. S kamarády chodila na diskotéky a pila alkohol a užívala lehké drogy. Poté poznala jiné kamarády, kteří už užívali tvrdé drogy. Zdálo se jí, že by je chtěla zkusit. Pervitin vyzkoušela především proto, že se chtěla odlišit od ostatních něčím speciálním. Měla pocit, že už má všechno, takže se chtěla posunout k něčemu, co jiní nedělají a je to výš než lehké drogy. Pokud by nechodila na taneční zábavy a diskotéky, tak by s drogami pravděpodobně nezačala. Tam se k drogám dostala a umožnily jí daleko déle tancovat a víc si užít. Užívání drog se spustilo postupně vlivem nudy, touhy po poznání něčeho nového, ze zvědavosti, touhy odlišit se a podpory kamarádů. Pervitin byl tak dostupný, že jej prostě zkusila.

Pervitin Nele poprvé ve 20 letech nabídl kamarád, který nepatřil do její party, a nyní se spolu nestýkají. Nela byla nějakou dobu zmatená, kdo jí vlastně pervitin poprvé nabídl. Kamarád ji hlídal, ale na Nele se pervitin nijak výrazně neprojevil. Až v jiné partě, se kterou se účastnili tanečních zábav, ji začalo užívání pervitinu bavit. Pervitin si Nela nikdy sama nekupovala, vždy jej užívá v partě. Když nastala situace a pervitin jí nabídli, přijala, ale nikdy o něj neprosila nebo ho důrazně nevyžadovala. Pervitin šnupe nosem.

První dva roky pouze experimentovala. Poté pervitin začala užívat častěji, většinou o víkendu. Pokud si vezme pervitin dva víkendy po sobě, třetí už si nebere, protože se jí užívání zdá odporné. Pokud je ale déle bez pervitinu, začne ji znovu lákat. Párty si nedokáže bez pervitinu tak užít, závidí kamarádům, pokud oni pervitin vezmou a ona ne. Cítí se jako spíše nezávislá na pervitinu, ale na párty jej vyhledává. Dávky nenavysuje, o četnosti nemá přehled, ale hodnotí ji jako příležitostnou. Peníze na pervitin má, nepůjčuje si.

Po požití pervitinu se cítí energetizovaná a cítí nutnost dělat nějakou aktivitu. Zvyšuje se jí sebevědomí, dokáže lépe tančit, víc riskuje a má pocit, že vše zvládne. Po dojezdu se cítí unavená, otrávená, podrážděná, chce se jí spát a cítí i bolest těla, pocení a křeče. Pokud nemá pervitin delší dobu, necítí nic. Pokud by se nestýkala s konkrétní partou lidí, asi by pervitin přestala užívat. Takto o ukončení neuvažuje, protože se necítí závislá. Svoji pervitinovou kariéru neukončila, protože se bez ní už nedokáže tak bavit. Je dostupný, levný a opojení vydrží déle než jiné drogy, je zábavnější, proto se k němu vrací.

4.2.3 MaCa

MaCa je muž ve věku 26 let. Sám sebe hodnotí jako člověka, který rád pomáhá druhým, má snahu se ostatním lidem zalíbit a dobře s nimi vycházet. Je požitkář, má radost z odměn a kvůli odměně nebo ocenění dokáže zintenzivnit svoji činnost. Rád vyniká ve společnosti a je tvůrcem zábavy mezi lidmi. Zároveň je sociálně citlivý. Na stres a zátěžové situace reaguje v první chvíli impulzivně a hádá se, aby projevil svůj postoj. Pokud má čas, přehodnocuje pak zpětně svůj postoj a je schopen přijmout vše. Hodně nad svým chováním a postoji přemýšlí. MaCa nežije sám, ale sdílí domácnost s oběma rodiči. MaCa má jednoho sourozence, kterým je starší bratr.

Svoji rodinu z hlediska víry popisuje jako spíše nepřiklánějící se k náboženství. Jeho otec se k určité víře přiklání, ale nijak výrazně, spíše příležitostně. MaCa sám je věřící, ale ne ve smyslu víry, jak je víra chápána v podmínkách ČR. Pokud by měl svoji víru charakterizovat, tak pravděpodobně buddhismus. V jeho rodině nemá nikdo problémy s alkoholem, kouřením nebo drogami. Zároveň se v MaCově rodině nevyskytovaly nepřiměřené hádky.

Svoji výchovu hodnotí jako volnou. Když byl malý, rodiče mu stanovovali přísnější řád a měl i povinnosti. Po zahájení studia na střední škole, měl volnou výchovu a nic ho moc nezajímalo. Výchovu obecně označuje za liberální a s rodiči neměl žádné významné konflikty nebo hádky. Občas má špatnou náladu, hádá se, ale v běžné míře a je to bez vlivu drog. Situace v rodině žádným způsobem nevedla k užívání drog. Ani kvůli drogám s rodinou nemá problémy. Když kouřil marihuanu, hledal klid a soukromí. Když užije pervitin, má spoustu energie, rád dělá cokoli a baví ho to.

Rodiče MaCa na základní škole motivovali, aby domů nosil dobré známky. Po zahájení studia na střední škole, měl již více volnosti a rodiče známky už neřešili. MaCa byl dobrý student, neměl špatné známky ani problémy ve škole, kromě několika malých přestupků, které většinou pramenily z toho, že se soustředil na lidi, kteří nerespektovali pravidla. Rodiče byli spíše překvapení, když donesl špatnou známku, za špatné známky mu neukládali žádné tresty. Kvůli škole doma s rodiči neměl žádné konflikty.

Jeho školní kariéra se změnila v šesté třídě základní školy. Tam ztratil zájem o studium. Dostal se do puberty, začali ho zajímat víc kamarádi, škola ho přestala bavit, nechtěl se učit. Vliv mělo také to, že zahájil konzumaci marihuany s kamarády. Zhoršily se mu známky (předtím jedničky bez zvláštní snahy).

Po ukončení základní školy, nastoupil na střední školu s maturitou. Studoval technický obor, technika ho bavila. Škola mu nedělala problémy, vždy si hlídal, aby se nevyhýbal písemkám a měl dost známek, aby mohl ukončit ročník. Do školy se nepřipravoval, ale s prospěchem přesto problémy neměl. Měl velmi špatnou docházku a hodně absencí, ale tak aby prošel ročníkem. Školu ukončil maturitou, v současnosti uvažuje o bakaláři na vysoké škole. S učiteli neměl vážné problémy, neměl rád jen některé učitelky (hodnotí je slovy „ty pindy“), které nezvládaly plnou třídu kluků. Neměl žádné vážné školní problémy, které by u něj vyústily v potřebu konzumovat drogy.

S rodinou v dětství trávil hodně volného času na výletech v ČR i v zahraničí. Dost si hrál s legem a díval se na televizi jako dítě. Později chodil více ven s kamarády a jeho velkou zálibou byly videohry. Ty hrál před užíváním pervitinu a po zahájení drogové kariéry se to ještě prohloubilo a hraje je dodnes, čas také tráví s přítelkyní. V dětství měl MaCa partu kamarádů a trávil s nimi čas venku, poté, co začal hrát videohry, trávil víc času sám, ale dodnes má několik kamarádů. Rodiče jej motivovali, aby trávil volný čas sportem, když byl malý. Nenutili jej, ale pokud něco chtěl vyzkoušet, nekladli mu překážky. MaCovým velkým koníčkem je DJing, po první účasti na festivalu se rozhodl, že přesně toto chce dělat i v životě.

MaCův nejbližší kamarád také vyzkoušel pervitin, ale jen experimentoval. MaCa nebyl obětí šikany, protože měl svoji partu a nikdy nikoho nešikanoval, protože se mu nelíbí ubližovat lidem. Pouze se bránil, pokud jej někdo slovně napadl, vrátil mu to zpět. K užívání pervitinu bylo jedním z motivů také užívání této drogy v partě. Původně pervitin nebral a nevěděl, že někteří lidé v partě jej berou, protože ho to nezajímalo. Posléze začal počet uživatelů pervitinu v partě narůstat až na polovinu.

Před užíváním pervitinu trávil MaCa hodně času s partou kamarádů, chodili na párty a konzumovali alkohol i marihuanu. Alkohol konzumoval od 12 let. Alkohol MaCovi velmi silně odbourává zábrany a je pak ke všemu svolný. Vezme si jakoukoliv drogu, kterou mu na akci nabídnou (pokud je pod vlivem pervitinu, má více zábran než jako opilý). Marihuana začala ve 14 letech, byla nejdřív 1x měsíčně, potom každý víkend. Dávky zvyšoval až na 8 let trvající každodenní konzumaci. Pervitin začal brát v 18 letech a představoval pro něj okořenění a zpestření života. Nezačal jej brát, protože by měl problémy sám se sebou, které by nezvládal. Nemyslí si, že by jeho osobní predispozice nějak ovlivnily to, že začal užívat pervitin. Spouštěčem pervitinové kariéry byl tedy alkohol, a to přímo i nepřímo. Přímo tak, že ztratil zábrany, a i přes svůj původní odpor k drogám pervitin zkusil. Nepřímo tak, že celý

víkend pil alkohol, což ho unavilo. On ale potřeboval hrát jako DJ a bál se, že to nezvládne. Kamarád mu nabídl pervitin, aby ho zkusil a dodal si energii.

MaCova rodina neví, že užívá pervitin. Ani jeho rodiče, ani ostatní rodinní příslušníci. Připouští, že je to zřejmě již mohlo napadnout, a to především v souvislosti s tím, že působí jako DJ a bývá často divoký. Také rodina ví, že kouří marihuanu. Takže se domnívá, že je to už mohlo napadnout, ale spíš jen že něco vyzkoušel, než že by byl pravidelný uživatel. Nikdo z rodiny za ním nikdy nepřišel, že by měli podezření na užívání drog.

MaCa dříve trávil hodně času u počítače, neví, jestli tím zaháněl nudu. Pervitin mu nedovolil se nudit. Měl po něm chuť tvořit. Velmi často pracuje také v noci a má zaměstnání i v nočním provozu. I tam mu pervitin pomáhal být tvořivější. V hudbě mu umožňuje být aktivní a kreativní i v noci, kdy býval unavený. Pomáhal mu i v práci během nočních směn.

Pervitin ho spíše tedy podporoval k novým zálibám a aktivitám, starých se vzdát nemusel. Zvládá všechny. Po požití pervitinu bývá velmi energetizovaný, ale často střídá aktivity, aniž by předchozí dokončil. Aktivně se také pouští do věcí, které, pokud je bez pervitinu, dělá nerad (např. úklid). Říká, že pervitin využíval, aby mu pomáhal v kreativě a energii. Preferuje pervitin právě proto, že je tak energetizující a jiná droga mu nefunguje takto. Efekt není takový, když je odpočínutý. Mnohem efektivnější užití má tehdy, když je silně opilý, unavený, nebo už fyzicky nemůže. Užije pervitin, cítí se jako po 8 hodinách spánku a silně tvořivý. Pervitin nezačal užívat kvůli nudě, ale díky němu se právě nenudil. Pervitin mu umožnil prožít všechno naplno, prohloubit své prožitky. Po pervitinu byl velmi tvrdohlavý, pocitově nevyrovnaný a umíněný, na druhé straně ale kreativní se stimulovaným mozkiem. Pokud nebyl při užívání pervitinu opilý, prožíval horší dojezd než v kombinaci pervitinu a alkoholu. Po vyprchání pervitinu pociťoval vyčerpání organismu, únavu a apatii. Nemá křeče ani třas, protože se vždy snažil omezovat si dávky na nezbytné minimum k vyvolání energie.

Pervitin užil ze zvědavosti, aby si dodal energii a tvořivost. Původně byl zcela proti braní drog, poté, když mu ho kamarádi nabídli, neměl strach si ho vzít. Když si ho jednou vzal, zalíbilo se mu to natolik, že s jeho užíváním pokračoval. Drogu šňupal, omezoval si množství a necítí, že by byl kdy reálně závislý. Původně bral pervitin 1x za čtvrt roku, poté asi 1x měsíčně, občas několikrát týdně. Pervitin si opatřoval od kamaráda. Peníze na něj vydělal v práci. Při ukončování drogové kariéry snižoval množství pervitinu. Teď jej nebere, přestal kvůli své přítelkyni, která ho donutila přestat a je kvůli ní rád. Minimálně kouří

i marihuanu. Dříve nedokázal odmítnout, pokud byl opilý, teď je zcela přesvědčen, že má vše pod kontrolou. Ukončil kontakty s lidmi, se kterými užíval pervitin. Pervitin je podle něj rozšířený, protože je snadné si jej opatřit a věková skupina uživatelů klesá.

4.2.4 Tony

Tony je muž ve věku 22 let. Sám sebe hodnotí jako spíše opatrného pesimistu, který má sklony být pasivní a pochybovat o všem. Na druhé straně pomáhá druhým lidem a má potřebu se jim zalíbit a dobře s nimi vycházet. Je požitkář a sociálně citlivý člověk. Má radost z odměn a dokáže kvůli nim zintenzivnit svoji činnost. Na stres a vypjaté situace reaguje většinou klidem a snaží se situace řešit, nevadí mu. Pokud to nejde, neláme situaci přes koleno. Stres se snaží mít pod kontrolou a situace zvládat. Pokud jej někdo kritizuje přes míru, tak křičí, ale ne moc. Nevnímá své vlastnosti a dispozice jako důvod, proč začal s pervitinem.

V současnosti nežije sám, ale sdílí domácnost se svojí matkou a sestrami. Tony je ze všech svých sourozenců nejstarší. Má jednu vlastní mladší sestru a jednu nevlastní, se kterou mají stejnou matku. V domácnosti s nimi bydlel ještě přítel jeho matky, který ale bohužel zemřel. Před jeho úmrtím v domácnosti docházelo k hádkám, ale výjimečně a nebyly kvůli Tonyho drogové závislosti. Tony sám míval s matkou konflikty během puberty. Důvodem byly zbytečnosti a banality. V současné době jsou v podstatě bez konfliktů.

Když byl Tony dítě, hrával si většinou s kamarády venku. Se sestrami si nehrával, s matkou jezdili na výlety a na rodinné návštěvy. Ani matka ani otec s Tonym netrávili čas hrou atd., tudíž byl během vyrůstání většinou sám. Rodiče mu nevěnovali mnoho pozornosti. Před zahájením drogové kariéry Tony hrával počítačové hry a trávil čas venku s kamarády hraním fotbalu. Ten hrál i po začátku užívání pervitinu. Také počítačové hry hráli s kamarády po pervitinu intenzivněji, třeba celé noci. Obecně mu pervitin žádné záliby nevzal a nijak se v jeho volnočasových aktivitách neprojevoval. Tony se hodnotí jako dítě z ulice. Velmi často zažíval také nudu. Uvádí, že kvůli nudě nezačal brát pervitin. Na druhou stranu uvedl, že pervitin bral tehdy, když se večer nudil a neměl, co by dělal. Zajistil si kamaráda, dali si pervitin a hned začali vymýšlet aktivity.

V domácnosti, kterou sdílel Tony s matkou a jejím přítelem neměl nikdo problémy s alkoholem, kouřením ani drogami. Jeho vlastní otec konzumuje alkohol a lze jej nazvat alkoholikem. Rodiče Tonyho se rozvedli. Tonyho k zahájení drogové kariéry nevedly problémy v rodině. Drogy se ani v rodině neprojevovaly hádkami, protože Tony se po aplikaci drogy domovu raději vyhýbal. Užívání drog se do vztahů v rodině nijak nepromítlo.

Z Tonyho rodiny ví pouze matka, že užíval pervitin. Ta reagovala tak, že si s ním promluvila, proč pervitin bere a co mu přináší. Nijak mu ale pervitin nezakazovala, ani se s ním kvůli němu nehádala. Věděla, že by ji Tony neposlechl a má svoji hlavu. Sourozenci a ostatní rodina o užívání neví.

Tonyho rodina je bez vyznání, on sám je ateista. V dětství neměl Tony pevný řád, měl velkou volnost a jeho výchova by se dala nazvat liberální. Rodiče Tonyho nemotivovali k dobrým známám. Školu neřešili a byla jim jedno, pokud Tony dokázal projít do dalšího ročníku, dostal se na střední a udělal maturitu. Znamky doma Tony nemusel rodičům sdělovat, někdy se ptali, když měl čtverky, pětky, rodiče nic neřešili. Nikdy Tonymu neukládali za špatné známky trest.

Tony byl na základní škole průměrný student, od šesté třídy měl ale problémy s chováním, ředitelské důtky. Na základní škole měl vždycky jiné aktivity, než aby se zajímal o to, co bude dělat a co by ho bavilo. Z tohoto důvodu si vybral obor na střední škole, který ho nebavil. Po postupu na střední školu, tak měl dva ročníky, kdy musel dělat reparát, aby mohl postoupit dál. Ten ale vždy zvládl. Drogy ho vedly k tomu, že do školy nechodil, když si je vzal. S některými učiteli měl dobrý vztah, s jinými měl problémy. Pokud se mu něco na učiteli nelíbilo, vytkl mu to a začal hádku. Konfliktů s učiteli se nebál, bral je stejně jako sebe. Jeho současné nejvyšší vzdělání je středoškolské s maturitou. Ve škole nikdy neměl takové problémy, aby vedly k braní drog.

Tonyho rodiče jej nemotivovali ke sportu. Pokud chtěl sportovat, mohl. Pokud nechtěl, nedomohl klidně zůstat doma. Sport, a to konkrétně fotbal, hrál se svými kamarády, ale s nimi taky kouřil a poflakoval se. Nikdy nebyl obětí šikany, ale on šikanoval. To hodnotí tak, že to byla hloupost a byl moc mladý. Že je to špatné si uvědomoval až postupem času. Tony sám problémy s vrstevníky, které by vedly k užívání drog, neměl.

Tony si vždy přál patřit do nějaké party, aby nebyl sám. Do party patřil, ale jeho kamarádské vztahy se vyvíjely v souvislosti s tím, jak postupovala jeho drogová kariéra, pak se více bavil s lidmi, kteří drogy taky brali. Jeho známosti měly přímý vliv na to, že začal s drogami. Přecházel mezi různými partami přátel, pokud měl pocit, že se tam lidi k sobě špatně chovají.

S kamarády začal požívat alkohol, cigarety a marihuanu ve 12 letech (6. třída). Vše zahájil naráz a pravidelně. Cigarety kouřili rodiče, alkohol pil otec a marihuanu kouřili kamarádi, tak ji taky zkusil, protože byl zvědavý a kamarádi to taky dělali. Pervitin poprvé zkusil v 18 letech. Nabídl mu ho kamarád, který mu nebyl ani blízký, pak se stal. Tento

kamarád ho přemluvil, aby pervitin zkusil a že je to super. Tony pervitin tedy zkusil. Tehdy ani nevěděl, co to pořádně je a před tím nikdy nemyslel, že by zkoušel drogy. Naskytla se možnost, kamarád ho přemluvil, tak si vzal, aniž by o tom přemýšlel.

Postupem jeho závislosti si víc začleňoval do party, kde se většina aktivit provozovala na pervitinu, včetně gamblerství, a vzdaloval se lidem, kteří drogy nebrali. S odstupem tuto partu hodnotí jako lidí, kteří nebyli dobří a měli rizikové chování. Samotné užívání pervitinu bylo rizikové. Tuto skutečnost si ale uvědomil až příliš pozdě, až se začal zbavovat závislosti.

Pervitin byla jeho první tvrdá droga. Pervitin proto, že se mu zrovna tato droga naskytla. Hned na poprvé se mu zalíbily pocity, které s ní zažíval a začal svoji drogovou kariéru, kdy už pak zkoušel i jiné drogy. Od experimentu k pravidelnému užívání přešel ihned po první dávce. Nebral pervitin jako víkendovou drogu, ale začal jej brát hned každý druhý den. Měl u 14denní pauzy, pak třeba týden pervitin denně. Dávky v podstatě udržoval celou dobu stejné, výjimečně navyšoval dávku pro lepší zážitek. Když pocíťoval dojezd, dával si další dávku.

Pervitin si opatřoval na ulici a mezi kamarády. Šňupal ho a jedl v kapslích. Po pervitinu míval velikášské přesvědčení, občasné střídání nálad, někdy jej popadne amok, ale nebývá agresivní, mívá sluchové halucinace a představu, ale ty většinou přichází, když nespí víc než 3 dny a dostavovaly se i paranoidní představy a pocit, že si jej lidi moc prohlíží a někdo se na něj stále dívá. Na druhou stranu byl schopný po požití drogy i jíst a spát. Na druhé straně to byla droga, po které mohl normálně mezi lidmi. Na drogy si opatřoval peníze v práci.

Při dojezdu měl stále potřebu něco dělat, ale nemohl. Musel se nutit do spánku. Pak mu bývalo špatně. Pár dnů po vyprchání drogy už byl naprosto v pořádku. Když drogu neměl, cítil úzkost a bažení po droze. V současnosti necítí nic kromě občasného nutkání, když vidí kamarády, jak berou pervitin. Všechno ho s pervitinem bavilo a o ničem nepřemýšlel. S pervitinem pokračoval 2 roky, proč neví. Až pak si uvědomil, že mu droga víc bere, než dává. Chtěl přestat několikrát, ale nešlo to. Neměl svoji závislost pod kontrolou. Až našel důvod a tím bylo, že mu droga moc brala. Začal si uvědomovat, že mu odchází kamarádi, kteří byli dobří. Tony uviděl, že mu pervitin ničil zdraví, vztahy a všechno mu bral. Po ztrátě několika důležitých kamarádů s pervitinem přestal.

V současné době abstinuje rok i kvůli své přítelkyni a dítěti a je spokojený. Výjimečně si dá nějakou drogu jako extázi nebo marihuanu. Když má chuť si dát pervitin,

přemýšlí, proč by to měl dělat a nedá si. Důvodem jsou i ony, protože by se před nimi musel stydět. Tony ukončil kontakty s lidmi, se kterými bral drogy.

V současné době tráví Tony čas se svojí přítelkyní, se kterou má malou dceru. Věnuje jim veškerý svůj volný čas a je z toho šťastný. Žije rodinný život a s dcerou si hodně hraje. V současné době neví, co je nuda. Konstatuje, že pervitin je k dostání naprosto všude a je snadné ho sehnat.

4.2.5 Markéta

Markéta je žena ve věku 19 let. Žije v domácnosti s oběma svými rodiči a mladším sourozencem. Narodila se jako prostřední ze tří dětí, má starší sestru a mladšího bratra. Sama sebe hodnotí jako člověka, který rád pomáhá druhým, snaží se druhým zalíbit a dobře s nimi vycházet. Je požitkářka a sociálně citlivý člověk. Má radost, pokud je odměněna a za odměnu je schopna zintenzivnit svoji činnost.

Na stres, úzkost, vyhocené situace a kritiku reaguje různě. Stres a zátěžové situace podle svého názoru zvládá velmi dobře. Na kritiku reaguje většinou ze začátku tak, že se snaží co nejvíc se bránit, po prvním ataku pak reaguje podle toho, kdo ji kritizuje, záleží na člověku. Nemá ráda hádky. Když nějakou prožije, musí ji s někým řešit a mluvit o tom, co se jí děje, jinak má pocit, že se zblázní. Markéta prožívá různé špatné nálady, úzkosti a smutky. Deprese ne. Alkohol a drogy (obecně různé omamné látky) užívala i proto, aby jí pomohly se zbavovat smutku. Pokud měla smutné období, zintenzivnila pití alkoholu a řešila jej i pervitinem. I když si pervitin dlouho nedala, tak při atace smutku, po něm znovu sáhla. Domnívá se, že jej osobní predispozice jsou jedním z důvodů, proč užívala pervitin.

Markétina rodinu lze označit za katolíky. Nejsou ale praktikujícími katolíky, nechodí pravidelně do kostela a otec je spíše až ateista. Markéta sama není věřící, věří v dimenze a vesmírné energie. V její primární rodině se nikdy nevyskytovaly problémy s kouřením, alkoholem ani drogami. Tyto problémy neměla ani její starší sestra během dospívání. V širší rodině má Markéta matčina bratrance, který zřejmě užíval drogy, ale Markéta si tím není zcela jistá.

Mezi Markétou a rodiči se nevyskytovaly konflikty, se sourozenci se hádala v rámci normálních vztahů. Hádky s rodiči začaly až mezi 14. a 17. rokem, kdy Markéta prožívala velmi bouřlivou pubertu, kouřila, brala drogy, vracela se domů opilá nebo se nevracela vůbec. Po 17. roku se situace i hádky začaly postupně uklidňovat a nyní se v rodině v podstatě hádky nevyskytují.

Markéta by označila styl své výchovy za autoritativní. Rodiče po ní vyžadovali řád a pravidla, ale zároveň jí dávali prostor a možnost se vyjádřit a realizovat. Měla povinnosti, ale i práva. Rodiče byli přísnější než u některých kamarádů, ale ne velmi přísní. Chtěli o Markétě vědět, kam chodí, s kým se setkává a kde je pro případ, že by se něco stalo. Rodiče se o Markétu zajímali a starali. V domácnosti je autoritativní spíše otec, ale ve stresových a vyhraněných situacích i matka. Problémy v rodině se řešily diskusí. Otec v prvních chvílích impulzivně, pak se ale rodiče uklidnili a řešili proč má problémy, co se děje a chtěli ji pochopit. Markéta ale v době puberty neměla žádný zájem s rodiči diskutovat a nechtěla s nimi cokoli řešit. Markéta neměla v rodině problémy, které by vedly užívání drog.

Když měla Markéta 14 let, zjistili rodiče poprvé, že kouří marihuanu. Našli ji u Markéty. Na toto zjištění reagovali velmi špatně, hodně se s Markétou hádali. Později jí matka začala i prohledávat věci. Rodiče věděli, že v partě, kam Markéta chodí, bere hodně jejích kamarádů drogy včetně Markétiny nejlepší kamarádky (ta byla velmi aktivní uživatelkou pervitinu), takže se o dceru hodně zajímali. Během hádek se následně Markéta přiznala i k užívání halucinogenních drog. O těch posléze s rodiči diskutovala a vysvětlovala jim, proč je bere. O pervitinu rodičům nikdy neřekla, protože nechtěla, aby to věděli. Zapřela, že by kdy pervitin měla a dodnes si přeje, aby o něm rodiče nevěděli, aby si nekladli její drogovou kariéru za vinu. Také nechce, aby byli zklamaní, že brala pervitin. Ona sama na sebe není pyšná.

Širší rodina ví o drogách jen částečně. Bratr zřejmě tuší, že Markéta brala drogy, ale nijak to neřeší a starší sestra má toleranci k marihuaně, pokud ji Markéta kouří s mírou, avšak aktivně ji přemlouvala, aby přestala s tvrdými drogami. Během hádek s rodiči se snažila Markétě pomáhat. Zbytek rodiny ví něco málo o marihuaně, ale Markéta se s nimi na toto téma odmítá bavit, protože reagují přehnaně.

Rodiče se snažili Markétu hodně motivovat k dobrým známám. Pokud nosila špatné známky, neuplatňovali žádné fyzické tresty, ale řekli jí, že si za to může sama a hodně ji motivovali k tomu, aby si známky zlepšila. Na základní škole byla Markéta dobrou studentkou, nosila jedničky, občas dvojky nebo trojku. V současné době studuje střední školu (gymnázium) a má dobrý prospěch. V rámci chování ve škole dostala Markéta dvě důtky. Výrazné problémy ale zatím ve škole neměla. S učiteli si také v podstatě rozumí více či méně, ale nemá s nimi problémy. Obecně ve škole nemá velké problémy, které by ji vedly ke konzumaci drog. Škola jí baví a její nejvyšší získané vzdělání je v současnosti základní, protože se na maturitu a ukončení střední školy teprve připravuje.

Pervitin její studium moc neovlivnil. Markéta se snažila jej nebrat, když chodila do školy. Měla ale stavy, kdy se nudila. Tak se rozhodla, že nudu ukončí, vezme si pervitin a bude se pod jeho vlivem učit, protože se jí tak učilo moc dobře. Na škole byla Markéta součástí jak fyzické, tak psychické šikany, velmi se tím trápila. Šikanovala ji i nejlepší kamarádka, která se jí vzdalovala, a partě se také nelíbilo, že se dobře učí (že byla „šprt“). Později, po zahájení drogové kariéry, ji zase šikanoval jiný člověk proto, že brala drogy. Ona sama také šikanovala. Nebyla ale iniciátorem a nelíbilo se jí to, většinou se ale nepostavila.

Markétu rodiče jako dítě výrazně vedli ke sportu a dělají to dodnes. Dávali jí možnost si vybrat jakýkoliv sport. Když chtěla nějaký sport provozovat, okamžitě ji podpořili, přihlásili do kroužků a radili jí, jak svoje aktivity vylepšit. S rodiči jako dítě často jezdila na výlety do přírody a také hodně sportovali. Zimní i letní sporty. Rodiče ji také vedli ke kultuře, chodili spolu do divadla. Často navštěvovali kino a hráli doma hry. Markétino dětství bylo velmi rodinně aktivní.

Kvůli pervitinu neopustila žádnou svoji zálibu, protože už před užíváním pervitinu ji nebavilo nic víc, než „poflakování“ s kamarády, pití a marihuana. Takže když přešla na pervitin, už nebylo, co by ztrácela. V současné době naopak záliby získala, protože pervitin nebere. Učí se na maturitu, pracuje v kavárně, chodí s kamarády do kina, tvoří časopis, čte a často navštěvuje místně vzdálenější kamarády. S těmi pak připravuje a celkově organizuje techno párty. Vůbec se teď nenudí a už dlouho se nenudila. Pervitin se v současnosti do jejích volnočasových aktivit nepromítá, protože ho už nebere. Když ho brala, prožívala vše intenzivněji, ale hodně času trávila v koloběhu užívání, mluvení a shánění další dávky.

Ačkoliv byla Markéta rodiči podporována ve všech volnočasových aktivitách, jejím největším koníčkem bylo chodit venku s kamarády. Což vedlo k alkoholu, cigaretám a marihuaně, poté tvrdým drogám. Nic jiného jí v té době nebavilo. Parta, se kterou chodila ven, jí v tomto zásadně ovlivnila. Markéta byla postupně součástí různých part podle toho, jak se vyvíjela situace a zvyšoval se jí věk. Na užívání pervitinu se u ní podílely také sociální sítě, které všechno propojovaly. V poslední partě všichni tam užívali nějaké drogy, v menší nebo větší míře, takže byli Markétě vzorem. Parta a skutečnost, že všichni brali pervitin, byla spouštěčem toho, proč Markéta začala také. Všichni jí to rozmlouvali a nechtěli, aby ho brala, ale jí to moc zajímalo, protože to všichni dělali. Kamarádi zdrogovaní pervitinem jí dělali přednášky o jeho škodlivosti, což vůbec nechápala.

Ve 13 letech začala pít alkohol a kouřit cigarety. Marihuanu ve 14 začala kouřit marihuanu. V 15 letech přešla na extázi a v 16 zahájila užívání pervitinu. Její drogová kariéra se tedy vyvíjela postupně. Vždy se zajímala o halucinogenní drogy a líbilo se jí drogové prostředí i ve filmech. Zajímali jí lidé, kteří berou drogy a postupně se mezi nimi ocitala. Její nejlepší kamarádka začala brát pervitin, který jí nabídl její tehdejší drogově závislý přítel. Tito dva lidé nakonec nabídli pervitin i Markétě. Pak drogy brala i jiná kamarádka, ke které Markéta vzhlížela. Pervitin začala brát i proto, že ji strašně zajímal, ale hlavně proto, že se vyskytoval v partě nejvíc, byl nejčastěji užívaný. Nejdřív začala s pervitinem intenzivně, pak užívání zmírnila kvůli příteli, který to neměl rád. Poté měla období, kdy pervitin prokládala i jinými drogami, např. halucinogenními houbami aj., poté přišlo období dvou měsíců, kdy jej brala silně intenzivně (třeba i denně), dávkování neřešila, v té době se cítila závislá. Přechod od experimentování k pravidelné konzumaci trval cca rok pervitin šňupala.

Když měla pervitin, pocítovala energii a potřebu neustále mluvit, byla sebejistá, přesvědčená, že si může dělat, co chce a věřila si. Občas měla halucinace ve stínech, ale minimálně. Bez pervitinu byla podrážděná, emocionálně vyčerpaná vztahovačná, velmi náladová a podrážděná. Cítila, že ji nikdo nemá rád a chtěla si dát dávku. Také prožívala třes rukou, zvracení, nespavost i při únavě, křeče v nohou a cítila bažení po droze.

V současné době nebere pervitin déle než rok. Přestala ho brát po tom, co odjela ze svého města na měsíc pryč z města a byla mezi lidmi, kteří jej neberou a nepotřebují. Původně s pervitinem přestat nechtěla, ale pak, po období opravdu intenzivní konzumace, už přestat chtěla. Když odjela, povedlo se jí to. V současné době je přesvědčena, že má svoji abstinenci od pervitinu pod kontrolou. Přesto bere jiné drogy (např. extáze, halucinogenní houby, ketami, LSD). Na drogy si vydělává sama prací. Problémem pervitinu je podle ní ten, že je strašně silný a velmi rychle se padá do závislosti. Markéta je vděčná, že má rodinu, kterou zajímá a která se o ni stará. Jinak by bylo možné, že by s pervitinem buď neskončila, nebo by jej začala brát znovu.

4.3 Interpretace výsledků a zodpovězení výzkumných otázek

V této části práce je zmíněn souhrn získaných poznatků s ohledem na dílčí cíle práce a stanovené výzkumné otázky.

4.3.1 Zodpovězení VO₁: Jakou roli hraje v příčinách užívání pervitinu vliv rodinného prostředí?

Podle zjištění plynoucích z výzkumu má rodinné prostředí nepřímý vliv na drogovou kariéru adolescentů. Žádný z účastníků výzkumu nepotvrdil, že by začal užívat pervitin z důvodu rodinného prostředí nebo problémů z něj plynoucích, ačkoliv někteří účastníci zažili i například rozvod rodičů. Nepřímý vliv rodiny na drogovou kariéru se projevuje ve dvou směrech. Prvním směrem je nedostatečné vyplnění času adolescenta a velká míra volnosti. Všichni dotazovaní měli volnost setkávání s libovolnými lidmi a chození s partou přátel na párty atd. U velké části respondentů byla výchova zcela liberální a rodiče nevěnovali dostatečnou pozornost životu dítěte. Touto skutečností k zahájení drogové kariéry nepřispěli, ale poskytli nechtěně prostor k jejímu rozvoji.

Druhým nepřímým vlivem je vliv podpory rodiny jako pomoc při ukončování pervitinové závislosti. Rodina sice nepůsobí jako primární důvod odmítání pervitinu, ale jako velmi podpurný faktor, kdy se adolescenti necítí sami, bez pomoci a podpory.

4.3.2 Zodpovězení VO₂: Jakou roli hraje v příčinách užívání pervitinu faktor způsobu trávení volného času?

Z výzkumu vyplývá, že způsob trávení volného času a preferovaný životní styl je jedním z faktorů, které ovlivňují drogovou kariéru jedince. S tímto faktorem se pak velmi úzce spojuje faktor vlivu vrstevníků, jehož působení bude popsáno dále. Jejich vzájemné působení má přímý vliv na zahájení drogové kariéry adolescentů, pervitin nevyjímaje.

Volný čas, který se snažili rodiče vyplňovat během dětství a dospívání, obsahoval u všech účastníků aktivity. Většina z nich, tyto aktivity ukončila, aby se mohla věnovat alkoholu, marihuaně a tvrdým drogám včetně pervitinu. Všichni účastníci popsali, že jedním (přímým nebo nepřímým) z důvodů užívání pervitinu byla nuda. Všichni účastníci také potvrdili, že trávili se svojí partou velké množství volného času. Volný čas spojený s nudou pak místo aktivit využívali k tomu, aby postavili drogovou kariéru na zahájení konzumace alkoholu, cigaret, poté marihuany a experimentům s tvrdými drogami.

Adolescenti také užívali pervitin v době svého volného času. Ne striktně, ale přikláněli se k tomuto času více, než k pracovnímu nebo studijnímu času, což je logické. Své aktivity ve volném čase pomocí pervitinu buď prohlubovali, vymýšleli (nuda vyústila v užití pervitinu, aby jim pomohl zaplnit čas aktivizováním energie a chuti něco podnikat) nebo prodlužovali.

4.3.3 Zodpovězení VO₃: Jakou roli hraje v příčinách užívání pervitinu faktor školního prostředí?

Z výzkumného šetření zaměřeného na hledání vlivu školního prostředí vyplynulo, že škola nepředstavuje výrazný faktor, který má vliv na drogovou kariéru jedince. Lze zde zmínit, že přátelé z part, které mají výrazný podíl na užívání drog, mohou být spolužáci uživatelů a mohou se ve školním prostředí setkávat. Ale tento fakt nemá podstatný vliv, protože se nejedná striktně jen o spolužáky.

Nikdo z účastníků výzkumu neřekl, že by za jeho drogovou kariérou stály problémy spojené se školou, prospěchem a že by škola byla zdrojem podporujícím užívání drog nebo vytvářejícím tak stresující nebo problematické prostředí, že by vyústilo do zahájení drogové kariéry. Problémy s prospěchem a docházkou představují většinou důsledek užívání drog, a ne jeho příčinu. Po zahájení drogové kariéry školní výkonnost ve většině případů klesá, ale existuje také účastník výzkumu, který měl dostatečně silnou vůli řídit užívání pervitinu tak, aby nezasahoval do jeho školní kariéry a bez obtíží dostudoval vysokou školu.

4.3.4 Zodpovězení VO₄: Jakou roli hraje v příčinách užívání pervitinu vliv osobnostních predispozic?

Většina účastníků výzkumu se vyjádřila tak, že si nemyslí, že by jejich osobní predispozice měly vliv na zahájení a udržování drogové kariéry. Jedna respondentka tento vliv vnímala. Ovšem na druhé straně, pokud se respondenti měli sami charakterizovat, všichni kromě drobných odchylek popsali podobné charakteristiky. Spojovacími články byly sociální citlivost, požitkářství spojené s častým navštěvováním párty a značná míra nejistoty. Také cítili potřebu začleňovat se do skupiny lidí, přebírat některé vzory chování. Respondenti měli také sklony k tomu, aby se nudili, toužili prožívat hlubší zážitky, které nejsou běžné. Rádi se cítili plní energie, pokud drogu nekonzumovali, obvykle se nedokázali bavit.

4.3.5 Zodpovězení VO₅: Jakou roli hraje v příčinách užívání pervitinu vliv vrstevníků a kamarádů?

Vrstevníci a kamarádi hrají v drogové kariéře uživatelů zásadní roli. Jejich pozice je nezastupitelná jakýmkoliv jiným faktorem. Respondenti výzkumu měli různé spouštěče užívání pervitinu, ale vždy v tom figurovala osoba (nebo skupina lidí), která pervitinem disponovala, užívala jej, nabízela a představovala zdroj prvotního experimentu. Všichni účastníci výzkumu před zahájením drogové kariéry znali někoho, kdo pervitin již užíval a většinou i aktivně nabízel. V některých případech účastníci prvotní nabídky i odmítli z nejrůznějšího důvodu, ale pak je stejně využili vlivem událostí nebo změny postoje. Vrstevníci a kamarádi také podporují společné akce, kde se drogy konzumují, společně drogy shání a podporují se v konzumaci.

I zde existují vrstevníci, kteří nepodporují užívání drog a v některých případech pomáhají uživateli drogy, aby drogovou kariéru ukončil. Buď aktivně proti droze vystupují, což má za následek, že se uživatel drog již stydí a lže před vrstevníky, kteří drogy neuznávají. V takových případech se většinou vzájemně obě strany opouští. Až později u uživatele drog dojde k přehodnocování postoje k užívání drogy a uživatel si to po nějaké době začne uvědomovat. Na druhé straně je ale vždy nějaký vrstevník nebo kamarád, který drogu užívá, vyvolává tím zvědavost nebo ji přímo nabízí k vyzkoušení a následně asistuje při dalším užívání nebo kupování drogy.

4.3.6 Zodpovězení VO₆: Jak se vyvíjí drogová kariéra jedince zneužívající pervitin a jaké důležité okolnosti ji provázejí?

Drogová kariéra se u respondentů vyvíjela obdobným způsobem. Jednalo se o jedince, kteří ve svém volném čase aktivně vyhledávali party lidí, se kterými by se mohli zabavit. U všech tento typ zábavy vedl k velmi raným zkušenostem s požíváním alkoholu a cigaretami. Žádný z respondentů nezačal svoji drogovou závislost přímou konzumací tvrdých drog.

Okolo 12. a 13. roku života začínají adolescenti požívat alkohol a kouřit běžné cigarety. Po přibližně roce se začínají posouvat ke konzumaci lehkých drog, obvykle kouření marihuany. Tyto zážitky pak po dobu několika let stačí. Poté přichází na řadu především vliv vrstevníků a dále způsob trávení volného času. Členové part postupně přechází přes své přátele na tvrdé drogy, které přináší do party a nabízí ostatním. Postupně se tak droga dostává

ke všem členům, kdy pak už jen závisí na jejich rozhodnutí a postoji k drogám, popř. má vliv také prožívání sociálních událostí nebo blízkost a status osoby, která drogu nabídne.

Po prvním užití drogy se dostávají překvapující a hluboké prožitky, které motivují experimentujícího k dalšímu užívání. Zpočátku jsou adolescenti pouze příležitostnými uživateli drogy. Drogu berou v době volna pro uvolnění, zahnání nudy a pro zábavu. Dále je rozvoj drogové kariéry individuální. Obvykle se ale intenzita zvyšuje až k dennímu užívání, experimentování se 5 nebo 7 dny bez spánku a jídla. Respondentů, kteří deklarovali ukončení drogové kariéry, však po této zkušenosti začali přehodnocovat své užívání drogy a začali si všimnout jejich reálných projevů. Dokud brali drogu příležitostně, necítili se závislí a líbila se jim. Po intenzivním užívání začali hodnotit, co jim droga bere, jak se od nich odvrací kamarádi a začali i pociťovat závislost. Výzkumu se zúčastnili osoby, které v této fázi drogu opustili a ukončili její konzumaci, ačkoliv třeba neukončili konzumaci marihuany nebo jiné drogy. Ale jmenovitě pervitin již aktivně odmítají. Jedna z respondentek si touto intenzivní fází neprošla, dodnes pervitin příležitostně užívá.

Tento poznatek ovšem nelze shrnout jako objektivní pro všechny uživatele pervitinu a konstatovat, že takto probíhá ukončování jejich závislosti. Výzkumu se totiž nezúčastnili žádní uživatelé, kteří by si intenzivním užíváním pervitinu prošli, a přesto se rozhodli v jeho konzumaci pokračovat, a mohli tak vysvětlit pohnutky, které je k tomu vedou. Proto toto zjištění platí pro tuto skupinu respondentů, ale nelze jej zobecnit na adolescenty celkově. Nicméně představuje bod, udávající směr dalšího případného navazujícího výzkumu, který by se zaměřil právě na tuto část drogové kariéry.

4.3.7 Souhrn

Výše popsané skutečnosti odpovídají stanovým výzkumným cílům a popisují skutečnosti, jejichž ověření bylo součástí hlavního a vedlejších cílů práce. Ve shrnutí poznatků pro zodpovězení výzkumných otázek lze konstatovat, že velmi nedůležitou roli hrály u účastníků výzkumu škola a rodina. Jejich vlivy byly nízké a nepřímé. Všichni respondenti tyto dva faktory jmenovitě označili za nepodstatné pro rozvoj jejich drogové kariéry. Osobní predispozice lze označit za středně podstatné. Respondenti se nezávisle shodovali na shrnutí svých osobnostních charakteristik, všichni prožívali nudu, prožívali potřebu být součástí skupiny a byli sociálně citliví. Osobnostní charakteristiky mohou hrát roli při rozhodování, zda nabídnutou drogu přijmout nebo ne, ale neexistuje důkaz plynoucí z výzkumu, že by byly aktivním spouštěčem vyhledávání drogy.

Na druhé straně vliv vrstevníků a způsob trávení volného času hrají významnou roli při zahajování i během průběhu drogové kariéry. Tyto dva faktory, a především pak jejich účinná kombinace, vytvářejí prostředí pro první zkušenosti s pervitinem, experimentování a následný rozvoj drogové kariéry. Její ukončení bývá obvykle spojeno se zrušením kontaktů s lidmi, kteří se drogy užívat nepřestanou.

Pro zodpovězení poslední výzkumné otázky lze odkázat na podkapitulu 4.3.6, kde je vývoj popsán podrobně. Obecně je podstatné, že pervitin nebývá u uživatelů drogou, kterou by svoji drogovou kariéru zahajovali. Užívání tvrdých drog je postupem v řetězci, který obvykle zahajuje alkohol v raném věku, následovaný běžnými cigaretami, kouřením marihuany a následným přechodem na tvrdé drogy vlivem zvědavosti, touhy po nových zážitcích, nudy a okolí aktivně nabízejícího drogy. Jednou z tvrdých drog pak bývá i pervitin. Ukončování pervitinu provází průchod intenzivním obdobím užívání, po kterém si adolescent začíná přiznávat závislost, a v případě výzkumné skupiny respondentů v této práci, po tomto prožitku získává s podporou okolí dostatek síly ukončit užívání pervitinu. Ukončení užívání pervitinu obvykle neznamena ukončení drogové kariéry jako celku.

ZÁVĚR

Práce se zabývala užíváním pervitinu u adolescentů a jednotlivými faktory, které mají vliv na zahájení, průběh a případné ukončení drogové kariéry. Cílem práce bylo zmapovat příčiny, které stojí v pozadí užívání pervitinu mladých lidí v období adolescence. Dílčí cíle se pak zabývaly jednotlivými konkrétními faktory, které mají různou míru vlivu na užívání drog u adolescentů. Mezi tyto faktory bylo zařazeno rodinné prostředí a také vliv školního prostředí. U těchto dvou faktorů ale nebylo prokázáno, že by se výrazně podílely na užívání drog. Nebyly považovány za důležité a ani nebyly popsány konkrétní události, které by o jejich důležitosti svědčily. Osobní predispozice byly další zkoumanou oblastí. Zde práce došla k závěru, že vliv existuje, ale je nepřímý. Projevuje se tím, že pokud je adolescentovi droga nabídnuta, nedokáže ji odmítnout nebo má zvědavost ji vyzkoušet. Nevedou ale k aktivnímu vyhledávání drog.

Výzkum přišel k závěru, že nejpodstatnějšími faktory pro zahájení a rozvinutí drogové kariéry je kombinace faktoru vlivu vrstevníků a způsobu trávení volného času. Volný čas trávili respondenti, kteří zahájili drogovou kariéru, s přáteli pobytem venku, kouřením cigaret, konzumováním alkoholu nebo případnými užívání si na párty. Většina z nich prožívala nudu a opouštěla koníčky, které měli v dětství. Mezi tyto dřívější koníčky patřil sport či jiné kroužky. Dostatek nevyužitého volného času spojeného s potřebou začlenit se do party, vede k potkávání skupin vrstevníků, kteří mají zkušenost s drogami a tu předávají dál. Všem respondentům pervitin v první fázi nabídl kamarád nebo člen party. Někteří měli potřebu drogu zkusit hned, jiní až později. Všichni se ale opakovaně s pervitinem setkávali až do chvíle, kdy je nějaká událost, zvědavost, nuda nebo zájem, přesvědčil ji poprvé užít. Ačkoliv se jednotliví respondenti lišili v důvodu prvního užití pervitinu, rozvoj jejich drogové kariéry procházel v podstatě totožným vývojem. Prvotní trávení času s partou přátel adolescenti vyplňují konzumací alkoholu a kouřením cigaret. Ty pak pozvolna přechází v marihuanu a jiné drogy. Poté adolescenti zahajují užívání pervitinu. Nejdříve experimentují, posléze postupně užívají drogu pravidelně.

Další navazující výzkum by mohl směřovat především k důvodům, na jejichž základě uživatelé opouští užívání pervitinu. Některé možné důvody nastínila již tato práce, ale nelze z nich usuzovat obecné závěry. Proto by bylo vhodné rozšířit skupinu respondentů o účastníky, kteří si prošli intenzivním užíváním pervitinu a nebyli jím od další spotřeby odrazeni. Tento krok by pak učinil celý výzkum ještě komplexnějším.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

BALK, David E.; CORR, C. A. Adolescents, developmental tasks, and encounters with death and bereavement. *Handbook of adolescent death and bereavement*, 1996, 3-24. ISBN 978-0-8261-3423-3

ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-060-0.

DVOŘÁK, D. *Drogy – drogová závislost*. Olomouc: SANAMIN, 1996.

FÍŠEROVÁ, Magdaléna. Historie, příčiny a léčení drogových závislostí. *Postgraduální medicína*, 2000, 2.3: 288-298.

GANERI, Anita. *Drogy: od extáze k agonii*. Praha: Amulet, 2001. Alfabet. ISBN 8086299708.

HAJNÝ, Martin. *O rodičích, dětech a drogách: drogy a jejich účinky, rizika zvyšující užívání drog, léčba, problémové situace*. Praha: Grada, 2001. Edice pro rodiče. ISBN 80-247-0135-9.

HALL, Granville Stanley. *Adolescence: Its psychology and its relations to physiology, anthropology, sociology, sex, crime, religion and education*. D. Appleton, 1928.

HELLER, Jiří a Olga PECINOVSKÁ. *Závislost známá neznámá*. Praha: Grada, 1996. ISBN 80-7169-277-8.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

HORT, Vladimír. *Dětská a adolescentní psychiatrie*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-472-9.

HYNIE, Sixtus. *Psychofarmakologie v praxi: farmakologie látek ovlivňujících CNS a senzorický systém*. Praha: Galén, 1995. ISBN 80-85824-17-5.

ILLES, T. *Děti a drogy: fakta, informace, prevence*. 2. upr. Vyd. Praha: ISV nakladatelství, 2002. s. 55. ISBN 80-8586-650-1.

JEDLIČKA, Richard. *Děti a mládež v obtížných životních situacích: nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Praha: Themis, 2004. ISBN 80-7312-038-0.

KALINA, Kamil. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády ČR, 2003. Monografie (Úřad vlády České republiky), No. 1. ISBN 80-86734-05-6.

KALINA, Kamil. *Klinická adiktologie*. Praha: Grada publishing, 2015. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4331-8.

KALINA, Kamil. *Psychoterapeutické systémy a jejich uplatnění v adiktologii*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4361-5.

KALINA, Kamil. *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1411-0.

KLAPILOVÁ, Světa, Václav KLAPAL a Pavel NEUMEISTER. *Vybrané kapitoly sociální pedagogiky*. Olomouc: Votobia, 1997. ISBN 80-7198-556-2.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Nástrahy dnešní doby: [materiály pro výchovné poradce a metodiky prevence na ZŠ a SŠ]*. Praha: Raabe, c2011. Výchovné poradenství, 1. ISBN 978-80-87553-22-0.

Kolektiv autorů SANANIM. *Drogy: otázky a odpovědi: [příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese]*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2007. 200 s. ISBN 97880-7367-223-2.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2008. 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-348-X.

MAHDALÍČKOVÁ, Jana. *Víme o drogách všechno?* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-589-4.

MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-226-2.

MCGRATH Yuko a kol. *Prevence užívání drog mezi mladými lidmi: Přehled dostupných informací. Nejnovější výzkumné poznatky*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2007. 70 s. ISBN 978-80-87041-16-1.

MIOVSKÝ, Michal. *Konopí a konopné drogy: adiktologické kompendium*. Praha: Grada, 2008. ISBN 9788024708652.

MRAVČÍK Viktor a kol. *Poradenská činnost v oblasti závislostí poskytovaná prostřednictvím telefonu nebo internetu*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2006. Výzkumné zprávy (Úřad vlády České republiky). ISBN 80-86734-89-7.

NĚMEC, Jiří a Ivana BODLÁKOVÁ. *Prevence zneužívání návykových látek*. Praha: Poly, 1996.

NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-432-X.

NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. vyd. 4., aktualiz. Praha: Portál, 2011. s. 94. ISBN 978-80-7367-908-8.

NEŠPOR, Karel a Ladislav CSÉMY. *Alkohol, drogy a vaše děti: jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat a jak je zvládat*. 4., rozš. vyd. Praha: BESIP, 1997, ISBN 80-8521-56-7.

NEŠPOR, K., ZIMA, T. *Otrava alkoholem a další rizika související s alkoholem u malých dětí*. *Čes. a slov. psychiat.*, 2002, roč. 98, č. 3, s. 163.

PRESL, Jiří. *Drogová závislost: může být ohroženo i Vaše dítě?*. Praha: Maxdorf, 1994. Medica, sv. 9. ISBN 80-85800-18-7.

RABOCH, Jiří a Petr ZVOLSKÝ. *Psychiatrie*. Praha: Galén, c2001. ISBN 80-7262-140-8.

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: [vývojová psychologie] : přepracované vydání*. 3. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0772-6.

SHAPIRO, Harry. *Drogy: obrazový průvodce*. Praha: Svojtka & Co., 2005. ISBN 8073522950.

SVOBODOVÁ, Alena a Jiří T. KOZÁK. *Mládež a kouření: pomůcka pro pedagogy a vychovatele*. 2., upr. vyd. Praha: Ústav zdravotní výchovy, 1990. Metodické podklady pro pedagogy a vychovatele.

ŠVAŘÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára a kolektiv *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry*. 1. vydání. Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. vyd. 1. Praha: Portál, s.r.o., 2014. s. 523. ISBN 978-8-262-0696-5.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 8071783080.

Dokumenty:

IHRA (2010). *Co je „harm reduction“? Stanovisko Mezinárodní asociace pro harm reduction (IHRA)*. *Adiktologie*, (10)3, 188.

ŠENOVSKÝ et. al., ed. *Národní strategie protidrogové politiky: na období 2010-2018: [schválená usnesením vlády č. 340 ze dne 10. května 2010]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2011. ISBN 978-80-7440-045-2.

Internetové zdroje:

Nadace Řekni ne drogám, řekni ano životu©2009. *Celosvětová epidemie závislosti*. [online]. [cit. 2018-01-20]. Dostupné z: <http://drogy.cz/pervitin/kap-celosvetova-epidemie-zavislosti.html>

NEŠPOR, K. a M. MÜLLEROVÁ ©2006. *Jak přestat brát (drogy)- Svépomocná příručka* [online]. Praha: drnespor.eu, 2006 [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <http://www.drnespor.eu/shd06w2.pdf>

POKORNÝ, L. ©2012. LSD: Promarněná šance? [online]. [cit. 2018-01-04]. Dostupné z: <http://www.magazin-legalizace.cz/en/articles/detail/447-ld-promarnena-sance>

Sociologický ústav AV ČR©2017 [online]. [cit. 2018-01-20]. Dostupné z: <http://www.soc.cas.cz/>

ZŠ Rožnov©2018 *Jak vzniká drogová závislost?* [online]. [cit. 2018-01-20]. Dostupné z: http://www.zsroznov.cz/prevence/jak_vznika_drogoва_zavislost.pdf

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Kontejner na použité injekční stříkačky	24
Obrázek 2 Účinek drogy	37
Obrázek 3 Předmět zájmu empirického šetření	42

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Soubor respondentů a jejich základní charakteristika	44
Tabulka 2: Kódy aktérů výzkumu	45
Tabulka 3: Kódování zjištěných skutečností	46

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Rozhovor 1: Jožka, 21 let

Příloha PII: Rozhovor 2: Nela, 25 let

Příloha PIII: Rozhovor 3: MaCa, 26 let

Příloha PIV: Rozhovor 4: Tony, 22 let

Příloha PV: Rozhovor 5: Markéta, 19 let

Příloha PI: Rozhovor 1: Jožka, 21 let

ZÁKLADNÍ INFORMACE

Věk:

A: 21let

Pohlaví:

A: muž

VLIV RODINY

1) Domácnost sdílíš sám/sama nebo s rodiči ...?

A: Jo, s otcem a babičkou.

2) Máš sourozence? Všichni jsou tví vlastní nebo nevlastní?

A: Mám čtyři sourozence, dva vlastní a dva nevlastní.

S kolika sourozenci skutečně bydlíš?

A: S jedním...

Jaká je Tvoje sourozenecká konstelace (např. jsi nejmladší, nejstarší, prostřední)?

A: Prostřední.

3) Tvoje rodina je věřící/nevěřící?

A: Nevěřící.

4) Tvoje osobní náboženské vyznání?

A: Žádné.

5) Vyskytovaly se ve Tvé rodině často hádky a konflikty?

A: Často... Tak hádky vznikly vlastně díky tomu, že se naši začali rozvádět a já jako děcko jsem to nezvládl, takže jsem začal dělat průsery, tudíž byly hádky na denním pořádku.

6) Vyskytovaly se ve Tvé rodině problémy s alkoholem, kouřením, drogami?

A: ...S kouřením. S alkoholem ne.

7) Měl jsi v dětství doma pevný řád?

A: Nee, nikdy. (smích)

8) Míváš doma s rodiči často konflikty?

A: Ted' už ne, ale míval jsem... hodně.

A to bylo v jaké době?

A: Puberta, hlavně puberta, a když jsem chodil do školy.

A bylo to v té době rozvodu vašich rodičů?

A: Ano.

A během užívání... to byly ty hádky?

A: Jo, pořád...

9) Výchovu doma bys označil za

- autoritářskou – důraz rodičů na poslušnost, s dítětem se o příkazech příliš nediskutuje, rodiče očekávají že dítě příkaz splní bez odmlouvání
- liberální – rodiče tě nechali svobodně se vyjádřit, nekladli příliš velký důraz na disciplínu, vyhýbali se konfliktům s tebou, přání a potřeby dítěte pro ně byly na prvním místě, téměř o všem s tebou diskutovali, neměl jsi příliš mnoho povinností, naopak ti nechávali volnost
- autoritativní – rodiče vyžadovali, abys dodržoval domácí řád, ale povzbuzovali Tě, aby mohl vyjádřit své mínění, měl jsi v domácnosti určité povinnosti, ale i práva doplnění.....

A: Spíš ta liberální výchova, vždycky jsem měl svoje názory a tady tohle, jako řád jsem nikdy neměl žádný velice, vždycky jsem mohl dělat, co jsem chtěl. Od malička po venku lézat, bez jakýchkoli problémů, jakože doma. Vždycky jsem si dělal, co jsem chtěl.

10) Motivovali Tě rodiče k tomu, abys nosil dobré známky

A: Ne, snažili se, ale ne dostatečně prostě...

Takže ne, že by jim to bylo úplně jedno, ale nebazírovali na tom moc?

A: Jo, přesně.

11) Motivovali Tě rodiče k tomu, abys trávil svůj čas aktivně (sportem, kulturou, kroužky apod.)

A: Nemotivovali, ale to mě bavilo samo. Do té doby, než jsem začal brát drogy.

A co to třeba bylo?

A: První tráva, pak pití alkoholu a pak to skončilo pervitinem.

A jaký sport, kroužky nebo kulturu jsi vyhledával do té doby?

A: Fotbal, florbal.

A to tě bavilo?

A: Jo, hodně...

12) Jak rodiče reagovali, pokud jsi donesl špatnou známku nebo měl jiný problém?

A: Zaleží podle čeho to bylo. Když jsem donesl špatné známky, tak ze začátku jsem dostával fyzický trest a pozdějc to přešlo k zakazování, pak zjistili, že to nemá žádný smysl, tak to přestali řešit. Pak to řešili vždycky jen na konci roku, abych prošel ročník.

13) Jak rodiče reagovali, když zjistili, že máš problémy s drogami a konkrétně s pervitinem

A: Tak reagovali hodně špatně, byli naštvaní, ale vydrželi to, dlouho to vydrželi...

Víc to nějak popiš, prosím...

A: Tak reagovali tak, že mamka mi brečela na rameni, že se její syn ztrácí a ona s tím nemůže absolutně nic dělat, protože mě to pohltilo úplně strašně moc. Otec ten bojoval tak, že mi pomáhal peněžně, všechno toleroval ze začátku, až mu to začalo vadit... pobili jsme se aj, ale všechno to ustál a já taky.

14) Jak reagovali sourozenci, prarodiče, případně další rodinní příslušníci?

A: Podobně.

Takže jim záleželo na tom?

A: Jo, záleželo, co dělám se svým životem... věděli, že s tím nedokážou nic dělat, ale snažili se mně pomoci. Pořád.

A jak to ty cítíš, když tě tat'ka finančně podporoval, mělo to spíš dobrý dopad na tebe nebo právě naopak, že jsi ještě víc věděl, že máš tu finanční podporu, takže tím pádem jsi měl o to víc pocit, že si můžeš dělat co chceš?

A: Ne, to vůbec, měl jsem spíš pocit takový, že pořád někoho mám. Kdybych o tu rodinu přišel a nikdo mě nepodporoval, jak finančně, tak psychicky nebo pocitově, tak jsem závislý pořád... Člověk prostě potřebuje podporu od okolí.

15) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy v rodině, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy kvůli problémům v rodině?

A: Ne.

Takže to, když se Vaši hádali a hádky byly na denním pořádku, tak to tomu nepřisuzuješ?

A: Ne. Jako jo, mohlo by aj. Určitě to na to má vliv, protože jsem si mohl dělat, co jsem chtěl a neměl jsem svou hlavu, tudíž ztracený případ v hlavě a nevěděl jsem, co dělat se svým životem, takže určitě to i na to z části jako mělo vliv.

Takže jsi první z těch hádek doma unikal třeba k marihuaně? Dá se to tak říct?

A: Ano, k alkoholu, marihuaně a tvrdé drogy začaly až v 17 letech.

16) Jak se tvoje užívání pervitinu promítá do vztahu s rodinou?

A: Mmm, teď je to spíš taková vzpomínka, ale dřív se to promítalo tak, že mě nechtěli moc vidět. Vyhýbali se mně, báli se mě, báli se, co udělám. Jestli náhodou nezešílím a takové. Takže vlastně komunikace a tohle, šlo úplně bokem a vůbec jsme spolu ani nemluvili kolikrát.

VLIV ZPŮSOBU TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

17) Jak jsi převážně trávil/a v dětství volný čas s rodiči (sourozenci)?

A: Byli jsme párkrát na dovolené, to bylo tak všechno, ale spíš tak televize. Ale jelikož já jsem si už tak od svých 8 let létal po ulici, tak mě televize nebrala. Já jsem s něma jako ani ty rodinné večery netrávil. Krom dní, kdy jsem opravdu musel být doma a nebo jsem měl průser, tak jsem prostě musel být doma že...

18) Svůj volný čas jsi před tím, než jsi začal/a užívat pervitin, trávil převážně...?

A: Fotbalem s kamarádama. Trávil jsem čas venku spíš, s kamarádama... a ještě trénink s klukama z fotbalu. Bylo to vždycky s nějakou partou lidí.

19) Máš nějaký vzor, který tě nejvíc ovlivnil v tom, co děláš ve volném čase?

A: To nemám.

20) Jaké jsi měl/a záliby v období před tím, než jsi začal/a užívat pervitin?

A: Fotbal, florbal, přítelkyni.

21) Jakým způsobem nejčastěji trávíš volný čas v současné době, máš nějaké záliby?

A: To nemám, trávím teď čas doma, pomáhám doma, chystám dřevo na oheň a takové ty domácí věci... Pomáhám babičce... taky s domácími pracemi.

Takže jestli to chápu dobře, teď už pervitin neužíváš, takže se tedy teď tvé zájmy změnilly a orientují se spíš na ty domácí práce?

A: Ano, ano...

22) Nudíš se často?

A: JO, dost!!

Vždycky ses nudíval často?

A: Ne, ne... když jsem začal brát ten pervitin, tak když jsem ho neměl, tak jsem se nudil hodně. V hlavě jsem si to podal tak, že když nebudu mít pervitin, tak se budu nudit. Ale teď... teď se jakože nudím, ale dokážu si najít svoje. Jako pomáhat nebo tak... baví mě to víc už. Dřív mě to nebavilo. Teď hledám záliby a takové...

23) Opustil jsi kvůli pervitinu nějakou zálibu/y?

A: Jo. A to byl ten fotbal.

24) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy s trávením volného času jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) např. kvůli nudě?

A: To spíš ani ne, spíš kvůli Markétě, kvůli holce..

Takže tam byl hlavní důvod nějaký rozchod s přítelkyní?

A: Ano.

25) Jak se tvoje užívání pervitinu promítá do tvých volnočasových aktivit?

A: Dřív to ovlivňovalo celý můj život, nechodil jsem do školy, nedělal jsem nic v podstatě, co jsem nechtěl. Zajímaly mě jenom hlouposti a negativní věci, ubíral jsem se tím, že můj život stejně nemá smysl a takové věci... To mělo vliv úplně na všechno, každý den to mělo nějaký vliv a vždycky špatný.

VLIV ŠKOLY

26) Jaké známky jsi měl/a převážně v 8. a 9. třídě

A: Čtverky a pětky.

27) Jakou střední školu jsi navštěvoval/a

A: To bylo učiliště, a to jsem nedokončil.

28) Jaké známky jsi měl/a převážně na střední škole

A: Stejně jak v té 8. a 9. třídě – čtverky, pětky... trojky.

29) Jaké je Tvoje nejvyšší dosažené vzdělání

A: Základní, tu střední jsem nedokončil.

Myslíš si, že na to má vliv právě pervitin?

A: Ano, myslím si, že na tom má největší podíl pervitin. Jelikož kvůli tomu jsem přestal chodit do školy, zajímat se o to úplně, a začal jsem si jenom to svoje, co jsem chtěl...

30) Bavila Tě škola?

A: Mmm, bavila mě praxe, ale přímo ta teorie to ne.

31) Měl/a jsi ve škole výchovné problémy (třídní, ředitelská důtka, dvojka trojka z chování)

A: Měl jsem jenom napomenutí ředitele za docházku, protože jsem tam nechodil, ale chování jako takto jsem měl vždycky velmi dobré.

32) Jaký jsi měl/a vztah s učiteli?

A: Vztah s učiteli byl suprový, vždycky jsem se snažil pochopit, co po mě chtěli. Jako komunikace dobrá jo, ale jelikož jsem bral ten pervitin, tak viděli, jak na to seru, tak se už taky jako pak chovali jinak... Už nebyli tak vstřícní.

33) Navštěvoval/a jsi v minulosti pedagogicko-psychologickou poradnu, středisko výchovné péče speciálně pedagogické centrum nebo jiné poradenské zařízení?

A: Ne nikdy.

34) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy ve škole, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) kvůli problémům ve škole?

A: Ne.

VLIV OSOBNOSTNÍCH PREDISPOZIC

35) Níže jsou uvedeny soubory vlastností. Které se k Tobě nejvíce přibližně hodí

- zvědavost, impulzivita, sklon k riskování, nesnášení jednotvárnosti, vyhledávání dobrodružství, častá znuďenost
- opatrnost, plachost, pochybování, pasivita, nejistota, pesimismus
- dychtivost pomáhat druhým, snaha zalíbit se druhým a dobře s nimi vycházet, požitkářství, sociální citlivost, radost ze získání odměny, zintenzivnění činnosti v očekávání odměny
- vytrvalost, píle, dotahování věcí do konce, touha po vyniknutí, ambicióznost, dobré odolávání únavě a frustraci, vnímání problémů jako výzvy

A: Spíš to třetí. Ale určitě tam bude i něco z těch předešlých, třeba ta impulzivita, sklon k riskování, i častá znuďenost.

36) Jak převážně reaguješ na zátěž a stres (např., na špatnou známku, na výtku z vaší strany, konflikt s vrstevníky, sourozenci...)

A: Jak kdy a jak v jaké situaci. Ale hodně u toho bývá i ten křik, a taky, že to hodně ignoruju, vůbec to v sobě neřeším, takto nějak. To pro mě v podstatě nebylo nikdy důležité, i když by mělo být...

37) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv tvé osobní vlastnosti, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) kvůli problémům sám se sebou (např. úzkosti, deprese).

A: Částečně ano, ale ta první myšlenka prostě byla kvůli rozchodu. Potom už jsem se toho nedokázal zbavit. To už bylo pak díky sobě vlastně...

Takže z toho rozchodu jsi cítil tu úzkost a deprese, tak jsi se snažil uniknout?

A: Ano z reality, z myšlenek od takových věcí po rozchodu, že mě to trápilo... Bohužel mě to tak pohltilo, tudíž už pak nešlo z toho odejít, nešel pak už dát ten krok zpátky.

38) Myslíš, že k užívání pervitinu Tě dovedly tvoje osobní vlastnosti a predispozice

A: Ano určitě, protože... nemám vůli někdy říct ne.

VLIV VRSTEVNÍKŮ

40) Byl/a jsi již v dětství členem nějaké party? Pokud ano, jak velká to byla skupina, byli v ní kluci a holky, co jste v partě dělali

A: Tak byla to celkem velká skupina, bylo to asi 6-7 lidí. Byli jsme jenom kluci. A s něma jsem vlastně začal hulit trávu a tady ty podobné věci – pít alkohol. Potom jsem se s něma přestal bavit, potkal jsem kamaráda z dřívějšíka a s tím jsem začal brát ten pervitin. Takže jsem vlastně tu skupinu těch kamarádů vlastně ztratil. Bavíme se dodnes, ale už mě nemají v očích takového, jaký jsem byl, nebo jak mě měli dřív no...

Takže s první partou to byly takové lehké drogy a alkohol spíše?

A: Ano.

41) Byl/a jsi obětí šikany?

A: Ne.

42) Šikanoval/a si někdy někoho?

A: Ano. Později doplnil: Ale byla to spíš nerozvážnost.

43) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv kontakty s vrstevníky na sociálních sítích

A: Ne, to neměly.

44) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy s vrstevníky, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) kvůli problémům s vrstevníky

A: Mmmmm, mmm. Dá se to tak říct, ale spíš to bylo jenom kvůli té holce.

45) Měla (má) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv parta, do které patříš/jsi patřil(a)

A: Ne. Ta původní parta ne. A s tím klukem, se kterým jsem se potkal, on mi to vlastně týden nabízel, já jsme to týden nechťel, jenomže po týdnu už jsem to nezvládl už s tou holkou, tak jsem to zkusil a začalo mě to bavit. Tudiž už nebyl ten krok zpátky.

VÝVOJ DROGOVÉ KARIÉRY A OKOLNOSTI UŽÍVÁNÍ PERVITINU

46) V kolika letech jsi poprvé užil/a některou z drog

.....

47) Jaká droga to byla?

A: Tak marihuanu ve 13 zhruba, alkohol taky tak – ve 12, 13 letech. A pervitin, to si pamatuju, to bylo v 17...jo v 17 pervitin. Měl jsem i kokain, extázi, emko...

48) Jaké důvody Tě převážně vedli k tomu, že jsi to zkusil/a

A: Začalo to tím, že se ta rodina rozpadla prostě, tam to asi začalo. Pak vlastně i díky těm kamarádům, že jsme se pobízeli navzájem. Ale hlavně kvůli tomu, že jsem nezvládal ten rozchod s Markétou. Ale ty lehčí drogy, ty byly spíš ze zvědavosti.

49) V kolika letech jsi poprvé užil/a pervitin?

A: V 17.

50) Kdo Ti poprvé nabídl pervitin?

A: Ten kamarád, kterého jsem znal ze základní školy.

51) Jaké důvody Tě převážně vedli k tomu, že jsi začal/a zneužívat pervitin?

A: Mně se na tom hodně líbilo to, že jsem prostě vydržel bez spánku, bez jídla, bez myšlenek na ni, myslel jsem úplně na jiné věci prostě, a ne na ni... Samozřejmě taky na ni že, ale dokázal jsem si to úplně jinak v hlavě poskládat, díky tomu pervitinu. Ale zanedlouho se pak ukázalo, že mě to spíš ještě víc zničilo, než že by mi to ty myšlenky od ní fakt odvrátily, nebo takhle.

52) Mohl/a bys vlastními slovy popsat, proč jsi začal brát pervitin a proč jsi s tím dosud neskončil/a

A: Tak začal jsem ho brát, protože se se mnou rozešla holka, přítelkyně a nějak jsem to nezvládal v hlavě. Byla to příležitost vyloženě, prostě to kamarád akorát začal brát, tak jsem po já nevím týdně, co to bral asi v kuse, tak mě to začalo taky lákat a tohle, tak jsem to zkusil.

A přestat s pervitinem, to jsem přestal. Nemyslím, si že jsme úplně přestal, ale dokázal jsem vytrítit v hlavě, že to nepotřebuju, že to nechci! Nechodím si to kupovat, nesháním takové lidi, zrušil jsem kontakty s něma. Líp je mi bez toho, ale nechci říkat, že jsem úplně čistý, že to mám úplně vyřešené, protože to člověk nikdy neví, kdy ho to může znovu zradit.

53) Proč právě pervitin?

A: Protože to zrovna ten kamarád užíval.

54) Mohl bys sdělit, jaká byla tvoje „drogová“ kariéra, jak jsi se dostal/a k pervitinu?

Již bylo řečeno.

55) Jak dlouho přibližně trvala fáze přechodu od experimentování k pravidelnému užívání?

A: Tak hned. Hned se mně to tak zalíbilo, že jsem to vlastně kupovat pořád... Dával jsem si to každý den, pak jsem zjistil, že vlastně ani není cesty zpátky. A užíval jsem to vlastně v podstatě nevědomky, co se se mnou děje. A za rok a půl jsem zjistil, že mám vlastně život na hraně, kvůli užívání pervitinu.

56) Cítíš se na pervitinu závislý?

A: Ne! Určitě ne. Necítím.

57) K tomu, abys cítil účinek pervitinu, potřebuješ stejné nebo vyšší množství než dříve?

A: Tak ze začátku stačilo málo. A když se z toho člověk vypsál a najedl, tak zase stačilo málo. Ale jak člověk nespál dva dny v kuse, dva dny v kuse nejedl, tak potřebuje pořád víc a víc, větší množství prostě. A nedá se to vydržet do nekonečna, já jsem třeba vydržel maximálně třeba 7 dní na tom pervitinu, bez spánku a bez jídla a pak jsem normálně na praxi odpadl. V šatnách. Takže tak... (skleslý)

58) Jak často (týdně) užíváš pervitin a v jakém množství?

A: Tak v jakém množství.... Jak se to dalo sehnat. Jo. Kdyby se dalo sehnat jeden gram, tak si seženu jeden gram. Kdyby sto gramů, tak si seženu sto gramů. A užíval jsem to v tom největším množství, protože v té době jsem závislý byl... To prostě člověk neovlivní.

Když jsem byl závislý, tak jsem ten pervitin užíval fakt každý den.

59) Kde si pervitin opatřuješ, kdo Ti ho pomáhá sehnat?

A: Kamarádi a hlavně kluci, co taky berou. Mmm, kamarádi, tomu se ani tak nedá říkat. Když to člověk bere a pohybuje se kolem nich, tak si myslí, že jsou to kamarádi... Takže vlastně oni no.

60) Jakým způsobem si pervitin aplikuješ?

A: vždycky jsme ho šňupal, nikdy jsem si ho nepichl do žily. Na to jsem odvalu neměl. Jinak teda jsem ho ještě snědl nebo kouřil.

61) Co pociťuješ nebo jak se chováš po aplikaci pervitinu

A: pociťuju úlevu od myšlení nad reálným životem.... Aaaaa, bylo mi prostě fajn, strašně moc energie, hned jsem chtěl jít něco dělat, hned jsem se přestal nudit nebo věděl jsem, co dělat. A i když jsem nic nedělal, tak jsem se prostě nenudil, protože jsme měli myšlenky prostě úplně někde jinde.

Býváš na pervitinu někdy i agresivní?

A: Ano, ano, určitě. Člověk prostě nedokáže ovládat svoje pocity, když pervitin nemá a chce ho, tak je nepříjemný na rodinu, neuvědomuje si, co říká, myslí si, že má vždycky pravdu, přitom to vůbec žádná pravda není, je to jenom hloupost toho člověka v hlavě.

A když máš dojezdy, tak cítíš strašnou úzkost, myšlenky jenom, co člověk ukradne nebo kde veme peníze, aby prostě ten pervitin mohl koupit. Nebo shánět, jo vůbec prostě celkově... Dá se to vymyslet strašně moc způsobama, ale je to strašná úzkost pro toho člověka. Já jsem fakt nevěděl, co dělat kolikrát. Třepal jsem se nad postelí, v bolestech, v křečích, a protože to tělo bylo tak slabé, bez jídla, bez všeho. Ale myšlenka na jídlo taky nebyla, tudíž ty křeče pak přišly samy, protože bez spánku dva, tři dny, a to tělo ten spánek fakt vyžaduje, bez toho to nejde. Takže prostě fakt hrozné!

62) Co pociťuješ, když nemáš pervitin?

Bylo řečeno.

63) Co pociťuješ, když dávka přestává působit. Jak se u Tebe projevují abstinenční příznaky?

Bylo řečeno.

64) Míváš stihy?

A: Ano, určitě jo. Zavírání se doma, schovávání se před lidma. Fakt jako přemýšlel jsem vždycky nad tím, kdo mě prostě vidí, ale vždycky až jsem si to dal. Schovával jsem se doma před otcem, před všema, vyhýbal jsem se očním kontaktům. Styděl jsem se za sebe neskutečně! Ale stejně mě to nepřesvědčilo, abych přestal, až s postupem času...

65) Chtěl jsi s užíváním někdy přestat?

A: Ano, Ano, určitě, Asi po roku, roku a půl, co jsem ho užíval, tak jsem se začal snažit o to, abych přestal a zatím se tak povedlo.

66) Pokud jsi dlouhodoběji neužíval pervitin, objevil se u Tebe některý z níže uvedených příznaků?

- třes rukou
- pocení
- pocity na zvracení
- zvýšené bušení srdce
- psychomotorický neklid, agitovanost
- bolesti hlavy
- nespavost nebo naopak velkou spavost
- malátnost nebo slabost
- přechodné zrakové, hmatové nebo sluchové halucinace nebo iluze,
- křeče
- silnou touhu po pervitinu
- zvýšenou chuť k jídlu,
- bizarní nebo nepříjemné sny.
- jiné

A: Ne, nic... Ale jen, asi zhruba po týdnu, co jsem ho neměl nebo tak, tak jsem měl, že jsem viděl pak všechno oranžově, pak ty křeče, kdy tě chytne třeba noha nebo ruka, ale to hned odejde. Ale bylo to vždycky jenom tak týden/čtrnáct dní po tom, co jsem přestal, ale jinak dlouhodobě fakt nic.

A třeba chutě na jídlo jsem začal mít až tak den po tom, co jsem pervitin neměl. A vlastně jsem jedl většinou jenom proto, že jsem se už fakt musel najest, už to nešlo prostě bez toho jídla, už jsem odpadával jo... Já jsem se nikdy nedokázal přemluvit, jako najíst se.

67) Vyhledal jsi odbornou pomoc?

A: Ne.

68) Navštěvuješ K Centrum?

A: Ne.

69) Pokud jsi vyhledal odbornou pomoc, můžeš popsat, jak probíhala

----

70) Kde vidíš příčiny toho, že i přes odbornou pomoc nadále bereš pervitin?

----

71) Myslíš, že máš své užívání pervitinu pod kontrolou?

A: Tak teď už ano. A dřív jsem ho určitě neměl, když jsem ho bral, tak to bylo šílené. To měl pervitin pod kontrolou mě.

72) V čem je pervitin podle tvých zkušeností pervitin jiný než ostatní drogy

A: V tom, že člověk strašně moc přemýšlí, fakt to dokáže tu mysl rozvinout, ale jenom tomu člověku, který to dokáže používat. Ne člověku, kterého ten pervitin ovládá. Ten člověk, který ovládá pervitin, s tím dokáže udělat velké věci, každopádně jenom na chvíli, protože pak ho to stejně zničí, dřív nebo pozdějc.

Ale jo, vnímám v tom veliký rozdíl. Třeba éčko je taneční droga, na tom jsem nedokázal ovládat své myšlenky, kdežto když si dám pervitin, tak svoje myšlenky ovládám na stopadesát procent. Všechno je to pravda, ale jsou to hlouposti, které člověk v podstatě má dávno vyřešené. Akorát nad tím dál přemýšlí, protože je na té droze. Na té extázi nebo marihuaně, člověk nedokáže tolik přemýšlet nad různými věcmi, není tak vymyšlivý nebo pracovitý...

73) Co pro Tebe pervitin znamená, v čem Ti pomáhá, v čem Ti ubližuje

A: Tak znamenal pro mě školu vlastně, díky tomu jsem teď takový, jaký jsem. A pomohl mi v tom, abych život teď viděl dobře. Jenomže člověk, který to nezvládne, tak jak jsem to nezvládal já, tak mu to jenom veme. Mně to vždycky jen bralo, zadlužil jsem se, do dneška ty peníze splácím. Člověku to v podstatě jenom ublíží, pokud si z toho on sám nedokáže odnést ponaučení a zjistit, proč vlastně chce žít a jestli to pro toho člověka má smysl.

74) Jaké jiné drogy vedle pervitinu v současné době užíváš?

A: Trávu si zakouřím...

75) Jak si opatřuješ prostředky na drogy?

A: Chodím do práce, ale dřív jsem i prodával věci, svoje. Telefony svoje a takové. Ale nikdy jsem kvůli tomu třeba nekradl. To normálně takhle běžně lidi dělají, já nee. Já jsem měl vždycky co prodat nebo tak... (smích)

76) Jak si opatřuješ potřebné „nádobíčko“ k aplikaci?

A: Normálně z jízdenky jsem třeba stočil ruličku a normálně jsem si to šňupl.

77) Rozešel jsi (přestal jsi kamarádit) se kvůli pervitinu s nějakou osobou?

A: Jo, to určitě s některýma kamarádama, spousta lidí to odsoudí – toho člověka. Protože ten člověk začne lhát, vymýšlet si svoje příběhy, tak aby se mu hodily do toho celého příběhu. Takže jo určitě, se spousty lidma jsem se přestal bavit a do dneška nebavím. Takže tak.

78) Jak se tvoje užívání pervitinu promítá do školních (pracovních) výkonů

A: Katastrofálně. Přestal jsem chodit do školy, míval jsem pětky. Kamarádi sledovali vlastně, jak se ničím denodenně. Spolužáci viděli, jak jsem z 85 kilo, za tři týdny, zhubl na 60. Takže jsem se doslova ztratil před očima. Tudiž to mělo strašné vlivy, všichni mě odsuzovali, učitelé mně nechtěli už tolik pomáhat. Samozřejmě, že nechtěli, abych tak dopadl, se snažili pomoci, ale já jsem jim to nechtěl dovolit, protože jsem měl svoji hlavu, díky tomu pervitinu.

79) Myslíš si, že je pervitin už natolik rozšířenou drogou, že se k ní může lehce dostat úplně kdokoli?

A: Ano! Myslím si, že je to úplně jednoduché. Na Každém rožku! A je to docela směšné, jestli to chceš vědět..

Ano, je to smutné... Děkuji za rozhovor. ☺

Příloha P2: Rozhovor 2: Nela, 25 let

ZÁKLADNÍ INFORMACE

Věk:

A: 25 let

Pohlaví:

A: žena

VLIV RODINY

1) Domácnost sdílíš sám/sama nebo s rodiči ...?

A: S oběma rodiči.

2) Máš sourozence? Všichni jsou tví vlastní nebo nevlastní?

A: Sourozence mám. Dva bratry, oba vlastní.

S kolika sourozenci skutečně bydlíš?

A: Ani s jedním, už s námi nebydlí v jedné domácnosti.

Jaká je Tvoje sourozenecká konstelace (např. jsi nejmladší, nejstarší, prostřední)?

A: Jsem nejmladší.

3) Tvoje rodina je věřící/bez vyznání?

A: Spíš bez vyznání.

4) Tvoje osobní náboženské vyznání

A: Já jsem věřící.

5) Vyskytovaly se ve Tvé rodině často hádky a konflikty?

A: Dá se říct, že ano, ale stejně rychle, jak se naskytly, tak i odezněly.

6) Vyskytovaly se ve Tvé rodině problémy s alkoholem, kouřením, drogami?

A: Nemyslím si, že problém, ale všichni jsme příležitostní... mmm, jakože pijeme alkohol.

7) Měl jsi v dětství doma pevný řád?

A: Spíše ano.

8) Míváš doma s rodiči často konflikty?

A: Jako hádáváme se, ale jak říkám, ono to jsou takové ty... jsme všichni... rodiče jsou ve znamení Beran, Byk, takže jsou takové výbušné povahy, stejně tak já si to nenechám líbit, takže si vyměňujeme názory s tím, že někdo to může brát jako konflikt, ale my se pohádáme a za půl hodiny je všechno v klidu. Takže jenom spíše konfliktní výměna názorů...

9) Výchovu doma bys označil za

- autoritářskou— důraz rodičů na poslušnost, s dítětem se o příkazech příliš nediskutuje, rodiče očekávají že dítě příkaz splní bez odmlouvání
- liberální – rodiče tě nechali svobodně se vyjádřit, nekladli příliš velký důraz na disciplínu, vyhýbali se konfliktům s tebou, přání a potřeby dítěte pro ně byly na prvním místě, téměř o všem s tebou diskutovali, neměl jsi příliš mnoho povinností, naopak ti nechávali volnost
- autoritativní – rodiče vyžadovali, abys dodržoval domácí řád, ale povzbuzovali Tě, aby mohl vyjádřit své mínění, měl jsi v domácnosti určité povinnosti, ale i práva doplnění.....

A: Dalo by se říct, že i liberální i autoritativní, ale jakože nebyla tam taková ta diskuze – že by mi říkali... byly jasně daná pravidla co mám dělat nebo nemám dělat, ale nikdo se o tom nebavil. Nebylo to dané, že když to neudělám, tak bude následovat nějaký trest – uvedu příklad: šla jsem ven, nemusela jsem říkat, kdy dojdu, kam jdu, s kým jdu, ale věděli, že se prostě vrátím třeba do setmění nebo tak ... takže mi nechali volný průběh. A většinou jsem je poslouchala. Nikdy jsem neměla ani domácí vězení ani jsem nikdy neměla žádné povinnosti doma. Takže jsem nemusela nic dělat ani doma pomáhat s domácími pracemi.

Takže taková hodně volná výchova?

A: Hodně volná, ale zároveň... ne tak, že by mě nechali růst jakoby ať se vychovám sama.

10) Motivovali Tě rodiče k tomu, abys nosil dobré známky

A: Nemuseli mě motivovat. A nemotivovali mě. Vždycky ke mně přistupovali jako k chytré holce, takže by bylo dobré, abych ty dobré známky nosila. Tak jsem se snažila je nosit. Jakože ale nebyla tam motivace, že když budu mít samé jedničky, tak mi koupí tohle a tamto. Dobré známky jsem nosila spíš jakože automaticky.

Byla jsi sama od sebe ambiciózní?

A: Sama jsem si vypracovávala domácí úkoly ihned po škole, abych pak nemusela nic dělat.

11) Motivovali Tě rodiče k tomu, abys trávil svůj čas aktivně (sportem, kulturou, kroužky apod.)

A: Ano, musela jsem hrát sportovně tenis.

12) Jak rodiče reagovali, pokud jsi donesl špatnou známku nebo měl jiný problém?

A: Nedokážu odpovědět, protože my jsme se tak podrobně – jakože donesu špatnou známku – nebavili, protože jsem celkově pak měla dobré vysvědčení nebo měla jsem téměř stále jedničky neustále, takže takové to, že se mi jednou něco nepovedlo – ani se mě neptali, každý den, co nosím za známky, co se stalo ve škole.

13) Jak rodiče reagovali, když zjistili, že máš problémy s drogami a konkrétně s pervitinem. Ví to?

A: Ne, neví a myslím si, že to ani nikdy nezjistí a ani by si to nepřipustili, že by se něco takového stalo.

14) Jak reagovali sourozenci, prarodiče, případně další rodinní příslušníci?

A: Taky to neví.

15) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy v rodině, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy kvůli problémům v rodině

A: Ne, určitě ne.

16) Jak se tvoje užívání pervitinu promítá do vztahu s rodinou?

A: Ono to je takové to, že člověk je pak náladovější, konfliktnější, nemá jakoby čistou hlavu, takže reakce moje ani ostatních mně nepřišly adekvátní – takže tam nějaký konflikt nebo výměna názorů většinou proběhla.

Takže tyto situace přikládáte drogám?

A: Určitě ano. Při stavu jsem si hádky doma brala víc jako vážně. Aj jsem se mnohem víc rodičům vyhýbala.

VLIV ZPŮSOBU TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

17) Jak jsi převážně trávil/a v dětství volný čas s rodiči (sourozenci)?

A: Spíše celkově nějaké rodinné výlety nebo rodinné záliby byly směřované ke sportu, takže buď v zimě lyže a v létě plavání a dovolená u moře - do toho, jak jsem říkala, musela jsem hrávat tenis, do zhruba 14 let, takže spíše jenom sportovní vyžití.

18) Svůj volný čas jsi před tím, než jsi začal/a užívat pervitin, trávil převážně

A: Já si myslím, že jsem většinu času věnovala učení a pokud jsem měla jiný volný čas, tak jsem většinou i tak byla doma a seděla například za počítačem, sledovala seriály, pokud přišel víkend, tak jsem ten čas trávila s kamarády.

19) Máš nějaký vzor, který tě nejvíc ovlivnil v tom, co děláš ve volném čase?

A: Ne, nemám...

20) Jaké jsi měl/a záliby v období před tím, než jsi začal/a užívat pervitin?

A: Ten tenis. Ale to je moc dávno. Nezměnilo se nic, rozdíl byl v tom, že s kamarády jsem vyměnila alkohol za Mko, papíry a pak pervitin. Ale vesměs to byla pořád stejná zábava nebo teda záliba s kamarády u hudby nebo na nějakých diskotékách, stejně jak na tom pervitinu.

21) Jakým způsobem nejčastěji trávíš volný čas v současné době, máš nějaké záliby?

A: Mám zálibu – jednu velkou – a to je můj pes.

22) Nudíš se často?

A: Nudívám. A nudím se ráda!

23) Opustil jsi kvůli pervitinu nějakou zálibu/y?

A: Žádnou.

24) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy s trávením volného času jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) např. kvůli nudě?

A: Ano, bylo to zpestření nebo vývoj. Jiné drogy nefungovaly tak dlouho a ten čas na pervitinu se dá využít – ne líp, ale užíváš si toho času víc nebo věnuješ pozornost nesmyslným zájmům, ale naplňuje tě to nebo baví tě to v ten daný okamžik.

25) Jak se tvoje užívání pervitinu promítá do tvých volnočasových aktivit?

A: dá se říct, že nijak ... pokud se tak stane, tak mě ta aktivita akorát víc baví, ale ještě bych chtěla říct, že je tam ta okolnost, že pokud opravdu mám ten volný čas a můžu ho z nudy využít tak, tak že si dám pervitin, tak je to opravdu jen když vím, že nebudu muset fungovat, jako normální člověk – například že na druhý den, nemám nějaké velké povinnosti a můžu si to dopřát s tím, že se nic nestane. Takže nad tím přemýšlím a nedělám to bezhlavě.

VLIV ŠKOLY

26) Jaké známky jsi měl/a převážně v 8. a 9. třídě

A: Samé jedničky.

27) Jakou střední školu jsi navštěvoval/a

A: Gymázium UH.

28) Jaké známky jsi měl/a převážně na střední škole

A: Jedničky, ale i dvojky..... a ...jednu trojku.

29) Jaké je Tvoje nejvyšší dosažené vzdělání

A: Magisterské

30) Bavila Tě škola?

A: Ano.

31) Měl/a jsi ve škole výchovné problémy (třídní, ředitelská důtka, dvojka trojka z chování)

A: Nikdy. Žádné, ani poznámka.

Byla jste premiantem třídy?

A: Ne, nebyla jsem, ale měla jsem dobré známky, ale nebyla jsem jakoby taková, že bych se jako premiantka cítila nebo se šrotovala od rána do večera.

A bylo to z vlastní ambice?

A: Jo, z vlastní.

32) Jaký jsi měl/a vztah s učiteli?

A: Většinou dobrý, nepamatuju si, že bych měla s nějakým učitelem nějaký problém. Samozřejmě někdy si nejsou ti lidi sympatičtí, ale konflikt žádný.

33) Navštěvoval/a jsi v minulosti pedagogicko-psychologickou poradnu, středisko výchovné péče speciálně pedagogické centrum nebo jiné poradenské zařízení?

A: Ne, nikdy.

34) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy ve škole, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) kvůli problémům ve škole?

A: Ne.

VLIV OSOBNOSTNÍCH PREDISPOZIC

35) Níže jsou uvedeny soubory vlastností. Které se k Tobě nejvíce přibližně hodí

- zvědavost, impulzivita, sklon k riskování, nesnášení jednotvárnosti, vyhledávání dobrodružství, častá znučenost
- opatrnost, plachost, pochybování, pasivita, nejistota, pesimismus
- dychtivost pomáhat druhým, snaha zalíbit se druhým a dobře s nimi vycházet, požitkářství, sociální citlivost, radost ze získání odměny, zintenzivnění činnosti v očekávání odměny
- vytrvalost, píle, dotahování věcí do konce, touha po vyniknutí, ambicióznost, dobré odolávání únavě a frustraci, vnímání problémů jako výzvy

A: To druhé a to poslední. Určitě je to půl na půl. Nemyslím si, že jsem pasivní a plachá, ale ty ostatní sedí a u toho posledního bylo například – nemyslím si, že bych měla touhu po vyniknutí, dělám to spíše pro sebe.

36) Jak převážně reaguješ na zátěž a stres (např., na špatnou známku, na výtku z vaší strany, konflikt s vrstevníky, sourozenci...)

A: Spíše se sama snažím soustředit na ten problém, ale když mi něco nejde například, když mi nejde se něco naučit, tak určitě jsem na to reagovala jakože netrpělivě nebo vyhledáváním právě toho konfliktu, abych ten stres ze sebe jakože dostala.

Takže o problémové situaci hodně přemýšlíte a snažíte se ji mít pod kontrolou?

A: Ano, ale stejně tak s křikem.

37) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv tvé osobní vlastnosti, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) kvůli problémům sám se sebou (např. úzkosti, deprese).

A: Neřekla bych... ne, já určitě ne, pokud to tím někdo řeší, tak já taková nejsu.

38) Myslíš, že k užívání pervitinu Tě dovedly tvoje osobní vlastnosti a predispozice

A: Asi takto konkrétně ne, ale vím, že už od malička jsem si řekla, že až budu dospělá, tak chci kouřit – sice teď už nekouřím a stejně tak jsem si řekla, že bych drogy ráda vyzkoušela. Takže jsem k tomu asi aj nějak směřovala, ale nebylo to tak, že bych to za každou cenu chtěla vyzkoušet nebo jen kvůli tomu, že jsem tvrdohlavá, například tak, že bych to udělala bezhlavě – to ne.

VLIV VRSTEVNÍKŮ

40) Byl/a jsi již v dětství členem nějaké party? Pokud ano, jak velká to byla skupina, byli v ní kluci a holky, co jste v partě dělali

A: Těch partiček bylo asi víc, vesměs to bylo stejné tak, že tam bylo víc kluků, sem tam nějaká holka – jakože to byly fakt kamarádky, ale spíš jen ti kluci. A pokud se jedná o to, co jsme dělali, tak pokud mluvím o té konkrétní partě například ve věku před šesti lety – to bylo posedávání u baru a pití alkoholu.

41) Byl/a jsi obětí šikany?

A: Asi ne...

42) Šikanoval/a si někdy někoho?

A: Nevím o tom (smích) nebo určitě bych to nedělala schválně.

43) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv kontakty s vrstevníky na sociálních sítích

A: Nevím, jestli vliv, ale kontakty tam určitě jsou – právě s vrstevníky. Sociální sítě jenom umožňují tu rychlou komunikaci a usnadňují přístup k tomu například...

44) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy s vrstevníky, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) kvůli problémům s vrstevníky

A: Asi ne, nikdy jsem nad tím ani neuvažovala. Uvedla bych spíš jiný příklad a spíše to, bylo to, že jak u sebe, tak i u ostatních případů to bylo to, že jsem měla všechno a bylo to ne z nudy, ale takové to – co ještě bych mohla dělat, když mám jakoby všechno.

Takže vliv senzací a zažití něčeho víc?

A: Ano, vidět ten rozdíl například od jiných, že já dělám něco, co ostatní nedělají nebo co nedělají všichni a podobně.

45) Měla (má) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv parta, do které patříš/jsi patřil(a)

A: Určitě ano. Začalo to právě těmi, lehkými drogami, pak jsem přišla do kontaktu s lidmi, kteří už těm lehčím drogám neholdovali, a právě užívali pervitin, takže mi to přišlo jako ne senzací, ale takové, že bych to chtěla vyzkoušet – a tak to tak dopadlo.

A ovlivňovala Vás nějaká konkrétní hudba nebo komunita?

A: Tak byli to lidé, kteří poslouchali hudbu ve stylu tekno, techno a takové ... a samozřejmě to k tomu přispělo, ono, jak jsem říkala už zezáátku, to bylo tím, že jinak bych k tomu pervitinu asi nepřišla, pokud bych nechodila na nějaké ty diskotéky nebo taneční zábavu. Vlivem toho pervitinu jsem si to právě dokázala užívat víc a dýl a bylo to právě spojené s tou hudbou, jinak by to tak nezačalo.

VÝVOJ DROGOVÉ KARIÉRY A OKOLNOSTI UŽÍVÁNÍ PERVITINU

46) V kolika letech jsi poprvé užil/a některou z drog

.....

47) Jaká droga to byla?

A: Cigarety zhruba ve 14 letech, marihuana zhruba taky 14 let ... alkohol samozřejmě taky a pak okolo 19 let extáze a LSD a MDMA a pervitin přišel na řadu ve 20 až 21 letech.

48) Jaké důvody Tě převážně vedli k tomu, že jsi to zkusil/a

A: Jak říkám, bylo to vystupňování té situace, bylo to poznání něčeho nového, a samozřejmě i vlivem té nudy a kamarádů a aj ze zvědavosti.

49) V kolika letech jsi poprvé užil/a pervitin?

A: Zhruba v těch 21 letech.

50) Kdo Ti poprvé nabídl pervitin?

A: Byl to kamarád.

Co ty bylo za kamaráda? Byl hodně blízký?

A: V té době určitě hodně blízký.

Byl to člověk, který patřil do té party?

A: Ano patřil, ale v současnosti se spolu už vůbec nestýkáme.

(respondentka začala být velmi zmatená, neví, kdy si to poprvé dala a s kým)

A: Nebo ne vlastně! Byl to kamarád úplně jiný (smích)! S ním se stýkám a nepatřil do té party.

A bylo to za účelem nějaké té akce?

A: Ne tohle bylo jen za účelem zvědavosti a že o tom neustále mluvil a měl rád v té době mladé holky, a i když mi to dal, tak řekl, že to holkám nedává, ale stejně mi to dal ... a dali jsme si to spolu a hlídal mě. Mě nic nebylo poprvé, nebyla jsem si vědoma toho, že jsem sjetá, proto jsem neviděla důvod v tom pokračovat – tato první zkušenost byla asi ve 20

letech. Až přišla na řadu jiná parta, kde tam byl vliv té taneční zábavy, a to bylo až když mě to začalo bavit.

51) Jaké důvody Tě převážně vedli k tomu, že jsi začal/a zneužívat pervitin?

A: Bavilo mě to, bavil mě ten stav.

Takže abys vyplnila svůj volný čas – z nudy sis dala?

A: Z mého pohledu to bylo prostě lepší využití času.

Vždycky to bylo tak, že sis dala s kamarády?

A: Ze začátku ano, sama až později, ale já jsem se k tomu nikdy neměla jak dostat a nebyla jsem taková, že bych o to prosila. Takže pokud ta situace přišla a dali mi to, tak jsem to dokázala, ale nikdy jsem to nechtěla za každou cenu jakože „dejte mně, dejte mně nebo se s vama nebudu bavit“.

52) Mohl/a bys vlastními slovy popsat, proč jsi začal brát pervitin a proč jsi s tím dosud neskončil/a

A: Asi neskončila, ale rozhodně to není nějaké pravidelné, tak jak říká spousta lidí, pokud zkusíš takovou drogu, tak už tě prostě jiné nebaví, nedokážeš se tak zabavit. Když si zvykneš na takový ten stav v tom rauši, takže pak už tě nějaká extáze nebo tak baví jen chvilkově, ale stejně se pak vrátím vždycky k pervitinu za prvé, že je levný a za druhé, že to dlouho vydrží. A důvod, proč jsem s tím začala nebo to zkusila byla zvědavost a to, že vzhledem k tomu, že nejsem taneční typ, a hudbu jsem nijak neuměla prožívat, až právě pod vlivem nějakých těch drog.

53) Proč právě pervitin?

A: Protože... to už jsem uvedla, a právě protože jsem pervitin měla dostupný od kamarádů.

54) Mohl bys sdělit, jaká byla tvoje „drogová“ kariéra, jak jsi se dostal/a k pervitinu?

A: viz předešlé odpovědi...

55) Jak dlouho přibližně trvala fáze přechodu od experimentování k pravidelnému užívání?

A: Bylo to zhruba po roce až dvou, rok až dva jsem enom experimentovala. Pak bylo zaráz těch akcí mnohem víc a byl aj čas, kdy to byl víkend co víkend. Ale to je pořád to samé dokola. Jakože když jsem věděla, že si to fakt můžu dovolit, tak mi nedělalo problém, to mít klidně dva víkendy po sobě. Já jsem v té době aj psala bakalářku, takže když jsem věděla, že musím být schopná do školy, tak jsem na nějakou dobu přestala, ale pak jsem si dala zas. Ale zas aj když jsem to měla dvakrát za sebou o tom víkendu, tak třetí už jsem to nechtěla, přišlo mi to odporné. No ale pak mě to zase začalo lákat, když jsem to dlouho neměla.

56) Cítíš se na pervitinu závislý?

A: Ne, určitě nejsem závislá ... No? (zaváhala) Ne, spíše nééé. Jako takhle závislá se necítím, ale pokud to beru, že když jdu na párty, tak si to chci užít na pervitinu a jinak moc neužiju a vyhledávám to... chm, ale závislá se necítím.

A máš pocit, že bez toho by sis to neužila?

A: Ano, mám takový pocit. Nebo aspoň bych si to neužila. Měla bych kolem sebe všechny na pervitinu a o to víc by mě štvalo, že oni si to užívají a já bych jim to záviděla.

57) K tomu, abys cítil účinek pervitinu, potřebuješ stejné nebo vyšší množství než dříve?

A: Stejně, nenavyšuju.

58) Jak často (týdně) užíváš pervitin a v jakém množství?

A: O množství nemám přehled a jak říkám, je to příležitostně.

59) Kde si pervitin opatřuješ, kdo Ti ho pomáhá sehnat?

A: Kamarádi. Nechci uvádět jména.

60) Jakým způsobem si pervitin aplikuješ?

A: Nosem. Jakože prostě šňupu.

61) Co pocít'uješ nebo jak se chováš po aplikaci pervitinu

A: Cítím nával energie, pocit nutnosti nějaké aktivity, jakože něco dělat.

62) Co pocít'uješ, když nemáš pervitin?

A: Když nemám pervitin... Jakoby po té dávce – když je, tak mám potřebu si to užívat. Myslím si, že kdybych se s těma lidma dál nestýkala, tak ani nemám potřebu to dál užívat, protože jsem nikdy nebyla taková si to shánět sama. Ani to nechci dělat.

63) Co pocít'uješ, když dávka přestává působit. Jak se u Tebe projevují abstinenci příznaky?

A: Člověk je unavený, tak spíš musí dospat, je otrávený, protivný, podrážděný a mnohdy i bolest těla.

64) Míváš stihy?

A: Pokud si je sama vyvolám, tak dokážu.

65) Chtěl jsi s užíváním někdy přestat?

A: Neměla jsem nikdy tu potřebu přestat, protože se necítím závislá.

66) Pokud jsi dlouhodoběji neužíval pervitin, objevil se u Tebe některý z níže uvedených příznaků?

- třes rukou
- pocení
- pocity na zvracení
- zvýšené bušení srdce
- psychomotorický neklid, agitovanost
- bolesti hlavy

- nespavost nebo naopak velkou spavost
- malátnost nebo slabost
- přechodné zrakové, hmatové nebo sluchové halucinace nebo iluze,
- křeče
- silnou touhu po pervitinu
- zvýšenou chuť k jídlu,
- bizarní nebo nepříjemné sny.
- jiné

A: Po dojezdu se cítím unavená, otrávená, podrážděná, chce se mi spát a cítím někdy i bolest těla, pocení a křeče. Ale neberu tak moc a často, když pervitin delší dobu nemám, necítím nic.

67) Vyhledal jsi odbornou pomoc?

A: Ne.

68) Navštěvuješ K Centrum?

A: Určitě ne.

69) Pokud jsi vyhledal odbornou pomoc, můžeš popsat, jak probíhala

-----

70) Kde vidíš příčiny toho, že i přes odbornou pomoc nadále bereš pervitin?

----

71) Myslíš, že máš své užívání pervitinu pod kontrolou?

A: Určitě ano.

72) V čem je pervitin podle tvých zkušeností pervitin jiný než ostatní drogy

A: Pervitin hodně mění lidi, doufám, že já jsem se tak nezměnila – aspoň se tak necítím.

Je to tak, že často převyšuje sebevědomí a pak také je člověk jak sebevědomější a více riskuje a bere vše na lehkou váhu a myslí si, že vše zvládne. Právě kvůli tomu, že má tu energii. Pak určitě ta výdrž, že ten dojezd nepříjde za 3hodiny jako u extáze.

73) Co pro Tebe pervitin znamená, v čem Ti pomáhá, v čem Ti ubližuje

A: Tak dává mi určitě větší sebevědomí a na akcích vydržím dýl. A asi mi neubližuje ničím, protože na tom nejsem závislá.

74) Jaké jiné drogy vedle pervitinu v současné době užíváš?

A: Alkohol a příležitostně marihuana.

75) Jak si opatřuješ prostředky na drogy?

A: Jako finančně, prostě mám nějaké peníze sama... ale určitě si nepůjčuju.

76) Jak si opatřuješ potřebné „nádobíčko“ k aplikaci?

A: Já nepotřebuju žádné nádobíčko.

77) Rozešel ses (přestal ses kamarádit) kvůli pervitinu s nějakou osobou?

A: Ano, určitě, kamarádi, kteří nebrali například spolužačky, ale nerozešli jsme se ve špatném. Jenom jsme spolu netrávili tolik času. Jen jsme přešli na jiné, blízké lidi a jiný způsob trávení času. Nechtěla jsem jim lhát a vymýšlet si, co jsem dělala o víkendu, tak jsem se tomu spíš vyhýbala.

78) Jak se tvoje užívání pervitinu promítá do školních (pracovních) výkonů

A: Asi se to nepromítalo jako takto nijak.

Dala sis pervitin někdy na naučení?

A: Ne, ne, nikdy.

79) Myslíš si, že je pervitin už natolik rozšířenou drogou, že se k ní může lehce dostat úplně kdokoli?

A: Jo! Ano...

Je to i tvůj případ? Že jsi pervitin zkusil prostě jen ze zvědavosti, protože byl dostupný?

A: Jo, tak nějak, rozhodně.

Děkuji za rozhovor 😊.

Příloha P3: Rozhovor 3: MaCa, 26 let

ZÁKLADNÍ INFORMACE

Věk:

A: 26let

Pohlaví:

A: muž

VLIV RODINY

1) Domácnost sdílíš sám/sama nebo s rodiči?

A: Pořád s rodiči, oběma rodiči.

2) Máš sourozence? Všichni jsou tví vlastní/nevlastní?

A: Mám jednoho, vlastního.

S kolika sourozenci skutečně bydlíš?

A: S žádným, brácha bydlí už sám.

Jaká je Tvoje sourozenecká konstelace (např. jsi nejmladší, nejstarší, prostřední)?

A: Já jsem mladší.

3) Tvoje rodina je věřící/bez vyznání?

A: Tak taťka se trochu přiklání, ale nechodí do kostela, maximálně tak na pohřeb. Jako věří, ale ne že by byli nějakí aktivisti.

4) Tvoje osobní náboženské vyznání

A: Věřím, ale ne v to co se věří, jako tak celkově.. Spíš buddhismus, kdybych to měl tak přirovnat.

5) Vyskytovaly se ve Tvé rodině často hádky a konflikty?

A: Ani ne, ne určitě ne.

6) Vyskytovaly se ve Tvé rodině problémy s alkoholem, kouřením, drogami?

A: Nee.

7) Měl jsi v dětství doma pevný řád?

A: Nooo, spíš volnější. Jako ze začátku v dětství možná spíš asi jo, nebo se snažili dávat nějaké povinnosti a potom na střední jsem to měl na háku.

8) Míváš doma s rodiči často konflikty?

A: Nee, ne.

9) Výchovu doma bys označil za

- autoritářskou– důraz rodičů na poslušnost, s dítětem se o příkazech příliš nediskutuje, rodiče očekávají že dítě příkaz splní bez odmlouvání
- liberální – rodiče tě nechali svobodně se vyjádřit, nekladli příliš velký důraz na disciplínu, vyhýbali se konfliktům s tebou, přání a potřeby dítěte pro ně byly na prvním místě, téměř o všem s tebou diskutovali, neměl jsi příliš mnoho povinností, naopak ti nechávali volnost
- autoritativní – rodiče vyžadovali, abys dodržoval domácí řád, ale povzbuzovali Tě, aby mohl vyjádřit své mínění, měl jsi v domácnosti určité povinnosti, ale i práva
doplnění.....

A: Liberální.

10) Motivovali Tě rodiče k tomu, abys nosil dobré známky

A: Možná tak na základce, ale na střední asi už ne.

11) Motivovali Tě rodiče k tomu, abys trávil svůj čas aktivně (sportem, kulturou, kroužky apod.)

A: Tak v mládí, ale to je hodně dávno, tak základka možná. Jako vcelku v začátku, co jsem chtěl vyzkoušet, tak to mě vedli, ale jako že by mě přímo nutili, co by chtěli oni.. to ne. Když jsem něco chtěl, tak to nebyl problém.

12) Jak rodiče reagovali, pokud jsi donesl špatnou známku nebo měl jiný problém?

A: Spíš se udivili, ale nějak jako spíš jsme to neřešili. Jako nebylo jim to jedno, ale nevymýšleli nic za trest. Já jsem jako až tak nenosil špatné známky nebo nebyl problémový, takže ani nějak nebyl důvod tam konflikt vytvářet.

13) Jak rodiče reagovali, když zjistili, že máš problémy s drogami a konkrétně s pervitinem

A: Tak o tom ještě neví podle mě...

14) Jak reagovali sourozenci, prarodiče, případně další rodinní příslušníci?

A: Taky o tom neví, ale nevylučuju, že je to jako už někdy napadlo.

Z čeho soudíš, že je to napadlo?

A: Tak jako ví, že jsem takový divoký. Nebo jakože třeba ví, že kouřím trávu a že prostě hraju v klubech a že jsem jako určitě něco vyzkoušel, ale rozhodně vidí, že na ničem nefrčím.

Takže ty jsi Dj?

A: Ano, tak...

Přišli za tebou třeba někdy s tím, že mají nějaké podezření nebo tak něco?

A: Ne, ne, ne.

15) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy v rodině, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy kvůli problémům v rodině

16) Jak se tvoje užívání pervitinu promítá do vztahu s rodinou?

A: Noo... no, spíš jak jsem kouřil trávu, tak jsem byl vždycky prostě v pokoji nebo s něma nemluvil... A tady (s pervitinem) to byl takový opak. Že jsem se s něma prostě pobavit, byl jsem nakopáný a řešil jsem s něma věci a bavilo mě to.

A třeba stalo se někdy, že jsi kvůli pervitinu vyjel na rodiče, díky výkyvům nálad? Nebo že jste se díky tomu pohádali?

A: Ne, to ani ne. To spíš mám nálady, jakože vlastní, když se brzo probudím nebo dojdu z práce a máti po mě něco chce... Když chci mít jakože chvíli svůj klid, tak vyjedu, ale to už je od malička.

A nepřisuzuješ to pervitinu nebo drogám?

A: Ne, to určitě ne.

VLIV ZPŮSOBU TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

17) Jak jsi převážně trávil/a v dětství volný čas s rodiči (sourozenci)?

A: Jezdili jsme na výlety, určitě hodně, předtím každý rok k moři, i po Česku. A samozřejmě tam byla i nějaká televize to jo... Ale určitě to nebylo tak, že by mi řekli „dívej se na televizi a buď zticha.“

Takže se ti spíš věnovali?

A: No, spíš jsem si pořád hrál s legem (smích), ale to je hodně v dětství. Potom jako s klukama... nebo spíš videohry u kterých jsem zůstal dlouho.

18) Svůj volný čas jsi před tím, než jsi začal/a užívat pervitin, trávil převážně

A: Za počítačem.

A změnilo se to, potom co jsi začal užívat pervitin?

A: To to bylo možná ještě horší...

19) Máš nějaký vzor, který tě nejvíc ovlivnil v tom, co děláš ve volném čase?

A: Vzor, to nebude jako osoba, ale spíš to bude jako ten koníček.

A ten koníček to je jaký?

A: To je ten DJing, kdy jsem byl poprvé na festáku a viděl jsem tam 300 lidí, kteří tam kalí prost ějen na DJ, tak tam jsem si řekl, že to chci prost ě dělat.

20) Jaké jsi měl/a záliby v období před tím, než jsi začal/a užívat pervitin?

A: Pořád stejné, banda, parta lidí, chlastačky. Spíš prost ě takový divoký typ. A ten pervitin, to bylo jen takové zpestření, takové okořen ění.

21) Jakým způsobem nejčast ěji trávíš volný čas v současné době, máš nějaké záliby?

A: Mám. Přítelkyni. Plus to hraní teda, no.

22) Nudíš se často?

A: Mmm, poslední rok ne.

A dříve?

A: No, nevím, jestli se to sezení u počítače dá vnímat jako nuda. Spíš takový nezájem o věci, ale jako že bych prost ě sed ěl a nevědě ěl co dělat, to se asi nestalo.

A měl jsi nějaké smyslupln ě využívaní volného času?

A: No, spíš to bylo ztrácení jako za tím počítačem, to určit ě.

23) Opustil jsi kv ěli pervitinu nějakou zálibu/y?

A: To asi nee. Noo, nee. Spíš m ě pervitin pobouzel k tomu, abych n ěco dělal, než aby mi to vzalo nějakou zálibu, takže jsem se jakože snažil mnohem víc n ěco dělat, n ěco tvořit.

A co jsi třeba tvořil?

A: No, třeba tu hudbu... Nebo jakože i v práci, že jsme šli dělat nějaké poličky s kolegou, nebo já nevím...

Tak sis na to jakože potřeboval dát ten pervitin, abys n ěco dělal a pracoval?

A: No, jelikož jsem hodně dělal noční a byl jsem hodně mrtvý tam na noční, tak byl hodně poznat ten rozd ěl. Kdybych byl čistý, tak bych tam prost ě jen sed ěl na židli a hlídal to, ale když jsem byl na tom, tak jsem měl chuť n ěco dělat.

24) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy s trávením volného času jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) např. kvůli nudě?

A: Určitě nee.

25) Jak se tvoje užívání pervitinu promítá do tvých volnočasových aktivit?

A: Jsem kreativnější, že mě to víc baví. Na druhou stranu třeba nedokážu dlouho vydržet u jedné věci. Začnu něco dělat, třeba uklízet si pokoj a v půlce zjistím, že tam mám nějakou věc a začnu se věnovat jí. (smích) Zajímavé že? Nee, tak jako konkrétně třeba, jsem si uklízel a našel jsem v pokoji držák na televizi, tak jsem o půlnoci začal montovat držák na stěnu.

A to jsi byl v tu dobu sjetý?

A: Jo, jo, jo...

Takže tuto konkrétní náladu, že tě něco zaujalo, přisuzuješ pervitinu?

A: No, jo, jo jasně... A celkově jako, že jsem si vůbec šel uklidit pokoj, že... (smích)

VLIV ŠKOLY

26) Jaké známky jsi měl/a převážně v 8. a 9. třídě

A: Tak už to bylo takové horší no, tam už se začalo vlastně..hulit tráva.... Takže tam už to šlo takzvaně do kytek no, doslova... A jako trojky jo, trojky, čtverky no. Jakože do šestky nebo do sedmičky to byly jako známky: jako za jedna, to jsem neměl problém, chytrý na matiku a takto celkově... Potom mě to učení už nějak nebavilo, už jsme měli bandu, partu, a....

Takže ten tvůj zhoršený prospěch přisuzuješ i těm kamarádům a třeba té trávě?

A: Nooo... jakože už takový jako nezám se učit, jakože mladý, blbý, puberta...prostě nic mě nezajímá...Tak už mě prostě nezajímalo se učit no...

27) Jakou střední školu jsi navštěvoval/a

A: Střední odbornou s maturitou.

Bavila tě ta škola?

A: Tak jo. Já jsem byl takový technický, strojařský týpek, takže tak určitě, jo určitě....

28) Jaké známky jsi měl/a převážně na střední škole

A: Nooo, tam se chodilo hodně za školu, ale jako třeba na písemky jsem se nevyhábal, to jsem si udělal jako třeba tři známky za to pololetí, jako aby mě připustili. A jako byly to známky tak tři a huř. Ale jako zas byly obory, které jsem se jako nemusel vůbec učit a myslím jako byli jsme dva nebo tři z celé třídy, co jsme to měli za jedna. Což mně šlo jakože samo.

A když jsi se měl učit?

A: Když jsme se měl učit, tak jsem na to dlabal a v hodinách, které mě nebavily, jsme hráli třeba poker.

29) Jaké je Tvoje nejvyšší dosažené vzdělání?

A: Maturita, přemýšlím nad bakalářem.

30) Bavila Tě škola?

A: Nooo, bavilo mě všechno okolo školy(smích), ale jako škola jako taková, asi nee.

31) Měl/a jsi ve škole výchovné problémy (třídní, ředitelská důtka, dvojka trojka z chování)

A: Na základce v šesté třídě. Byli jsme na kánojce a bylo to před vysvědčením. Kluci tam dovezli chlast a všichni jsme se tam připili. No a problém byl v tom, že jeden kluk tam zůstal opřený o plot, správce areálu volal do školy... No, a on to tam pozvracel... No z toho byl průser...

A bylo to tak, že tě to vždycky táhlo spíš k takovým nezbedným zážitkům?

A: Já jsem byl jakože vždycky hodný, že jsem nebyl problémový, že bych jako dělal bordel. Ale vždycky jsem se držel prostě takových těch lidí, co nejsou šprti a svým způsobem na to dlabou.

Přišlo ti to aktraktivnější?

A: Asi jo, se šprtama je prostě nuda, učení... (úškleb)

32) Jaký jsi měl/a vztah s učiteli?

A: Jsem s něma vycházel..., na střední tak normálně, jen nějaké ty učitelky, ty pindy, hlavně když je plná třída kluků žejo. Ale jakože žádné problémy nijak. Spíš jsem s něma vycházel.

33) Navštěvoval/a jsi v minulosti pedagogicko-psychologickou poradnu, středisko výchovné péče speciálně pedagogické centrum nebo jiné poradenské zařízení?

A: Ne.

34) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy ve škole, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) kvůli problémům ve škole?

A: Určitě ne.

VLIV OSOBNOSTNÍCH PREDISPOZIC

35) Níže jsou uvedeny soubory vlastností. Které se k Tobě nejvíce přibližně hodí

- zvědavost, impulzivita, sklon k riskování, nesnášení jednotvárnosti, vyhledávání dobrodružství, častá znuděnost
- opatrnost, plachost, pochybování, pasivita, nejistota, pesimismus
- dychtivost pomáhat druhým, snaha zalíbit se druhým a dobře s nimi vycházet, požitkářství, sociální citlivost, radost ze získání odměny, zintenzivnění činnosti v očekávání odměny
- vytrvalost, píle, dotahování věcí do konce, touha po vyniknutí, ambicióznost, dobré odolávání únavě a frustraci, vnímání problémů jako výzvy

A: Noooo, asi to třetí... ale nějaké věci bych tam dokázal i propojit. Ale jako nejpřesněji asi to třetí, tak, tak, tak...

Takže ti jde o ty druhé? O to společenství...?

A: Ano, tak, tak. A dělat srandu... a tak...

36) Jak převážně reaguješ na zátěž a stres (např., na špatnou známku, na výtku z vaší strany, konflikt s vrstevníky, sourozenci...)

A: Je to tak jakože dokážu přijmout cokoliv, jakoukoli kritiku, akorát třeba v tu chvíli se hádám nebo mám svůj názor, ale samozřejmě, když nad tím pak zapřemýšlím, tak se snažím najít i to dobré i to špatné. Snažím se mít nad tím nadhled prostě. Nad čímkoli, co mi kdokoli řekne. Sice první jedním impulzivně, ale pak zpětně se nad tím zamyslím a hodně nad tím přemýšlím.

37) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv tvé osobní vlastnosti, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) kvůli problémům sám se sebou (např. úzkosti, deprese).

A: Nee, určitě ne.

38) Myslíš, že k užívání pervitinu Tě dovedly tvoje osobní vlastnosti a predispozice

A: Jestli by se tam dalo použít jako to, že jsem třeba chlatal? Ale to nebude vlastnost... Alkohol odbourává vlastně zábrany, takže jsem takový povolnější pak ve všem, ale asi bych si pervitin dal i bez toho. Jako chtěl jsem to vyzkoušet. Nebo jako nebál bych se toho, kdyby se to naskytlo.

A když jsi říkal, že ti záleží na tom společenství a na těch kamarádech, aby byla sranda, myslíš si, že třeba tato vlastnost, že jsi společenský člověk, tě dovedla pak i k pervitinu?

A: Vlastnost, jakože vlastnost... (tápal po tom, co je pojem vlastnost)... Jakože jestli se dá říct, že ze zvědavosti, tak ano. Nevím, jako jak říkám, když jsem byl na základce, tak jsem proti tomu měl těžké řeči, nenáviděl jsem to a odsuzoval jsem všechny. Ale pak když to člověk vyzkouší, tak se mu to prostě zalíbí.

VLIV VRSTEVNÍKŮ

40) Byl/a jsi již v dětství členem nějaké party? Pokud ano, jak velká to byla skupina, byli v ní kluci a holky, co jste v partě dělali

A: V dětství? Jako v malém dětství... To byli převážně kluci, běhali jsme po venku s kuličkovkama, hráli jsme si před barákama, tak to nějak postupovalo.... a zůstali mi

nejbližší kamarádi nebo nejbližší kamarád, který mi zůstal do teď. Pak jsem byl zase nějakou dobu chvíli sám, že jsem hrával ty hry.

A ten nejbližší kamarád, kterého máš do teď, bral taky pervitin?

A: No, vyzkoušel to, ale nebere to. Vyzkoušel to maximálně dvakrát, co vím. A jenom jednou jedinkrát se mu to jakože líbilo, jinak to bylo nahovno.

41) Byl/a jsi obětí šikany?

A: Možná, ale už si to nepamatuju. Ale jakože my jsme byli jakoby taková banda, jako že spíš asi nee.

42) Šikanoval/a si někdy někoho?

A: Spíš jsem měl někdy jako blbé řeči, než že bych šikanoval.. Nee, mě to ani nijak nebavilo ubližovat lidem, spíš jsem se jen bránil, když šel někdo na mě, tak jsem mu to vrátil, ale že bych sám vyloženě rýpal, to nee.

43) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv kontakty s vrstevníky na sociálních sítích

A: Tak to určitě nee. V té době ještě nebyly tak ty sociální sítě rozšířené, jako třeba dnes.

44) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy s vrstevníky, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) kvůli problémům s vrstevníky

A: Nee, určitě nee.

45) Měla (má) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv parta, do které patříš/jsi patřil(a)

A: Asi ano.

Můžeš to nějak rozvést?

A: Tak já jsem to vyzkoušel pozdějc, podle mě než oni, ale zároveň jsem ani nevěděl, že to oni měli dřív, to jsem se dozvěděl až potom no.. Aaaa..jinak jako ta přímo parta se kterou

jsme chodili, to nebyla, ale prostě kamarádi, co jsme měli známé jakože tak do okolí, tak díky nim jsem se s tím jakože seznámil.

No a v té době, co jsi byl uživatel pervitinu, tak ta parta, do které jsi patřil, byli to taky uživatelé pervitinu?

A: No tak jako z části, já nevím, když bych měl říct, že nás bylo dohromady třeba 8, tak ze začátku to byli dva.

A potom? Narůstal ten počet?

A: Nooo, třeba do polovičky jako.

Takže najednou, když jsi v dětství byl proti drogám a potom ty drogy byly kolem tebe, tak sis začal zvykat, na tu možnost, že jsou drogy normální?

A: Nooooo... to ani jako úplně ne..... (pomlka) protože jsme měli jako pořád jenom trávu a chlast... Jak říkám, já jsem nevěděl ani o tom, že je brali, v té době, když to bylo jenom takové v začátkách, takže mě to vlastně ani nelákalo, protože jsem ani nevěděl, že na něčem frčí, jsem si to vůbec neuvědomoval právě. Já jsem si myslel, že jsou všichni ožralí a nikoho jsem dál neřešil.

A měl jsi starší kamarády?

A: I starší... No, a asi i proto to teď tak dochází daleko, protože předtím to byli borci, co měli 25 a nabídli to o něco mladším a ti nám. Jenomže teď to mají kluci, co mají 18 a nabízejí to děckám, co mají 15 a nemají vůbec rozum a nechápou. Prostě jen vidí, že je to super a spadnou do toho.

VÝVOJ DROGOVÉ KARIÉRY A OKOLNOSTI UŽÍVÁNÍ PERVITINU

46) V kolika letech jsi poprvé užil/a některou z drog

.....

47) Jaká droga to byla?

*A: Alkohol ve 12, alkohol byl určitě první. Marihuana v 14, doteď... **A potom peří no, v 18.** Ale jakože od 14 ta marihuana byla tak jakože jednou za měsíc, když jsme se v bandě složili*

na gram. Pak po roce už kluci jako pěstovali, takže to bylo potom jednou za týden, pak jednou za tři dny, no a pak to frčelo asi 8 let denně. A potom peří no, v 18.

Jak se vyvíjela ta tvá drogová kariéra? Když říkáš, že první to byl alkohol, pak marihuana takovou dlouhou dobu... Pak mezi tím, že Vám to třeba na těch akcích už nestačilo, jak se to pak dál vyvíjelo?

A: No tak jako to zrovna řeknu, že prostě ten chlast je sviňa a odbourává zábrany, takže to mně bylo jedno, co dám do sebe. Ale když jsem byl čistě sjetý přímo, tak jsem trávu nechtěl třeba, protože to máš tlaky na srdce šílené. A jako pod tím alkoholem si to tak neuvědomuješ. Takže na akcích prostě do sebe VŠECHNO...!

Takže jsi byl takový požitkář na akcích a zkoušel jsi kde co, bylo ti jedno... Neměl jsi zábrany?

A: Ano, jo, tak....

48) Jaké důvody Tě převážně vedli k tomu, že jsi to zkusil/a

A: Nooo... hodně to bylo tím alkoholem právě. Byl jsem bez zábran, i když jsem věděl, že jsem tomu odporoval, ale pak jsem to vyzkoušel. To bylo ještě prostě když jsme chlastali celý víkend a já jsem byl zničený a měl jsem hrát.

Jako DJ?

A: Jojo, měl jsem hrát na akci a myslel jsem si, že to prostě ten den ani nezvládnou. A kámoš prostě ať si klidně dám, ať to vyzkouším. A já prostě ještě jak jsem byl omámený tím alkoholem, tak říkám, jako proč ne že...

49) V kolika letech jsi poprvé užil/a pervitin?

A: V 18.

50) Kdo Ti poprvé nabídl pervitin?

A: Starší kamarád, spíš známý... nebo v té době jako to nebyl nejbližší. Byl to prostě kamarád, kterého potkáš jednou za měsíc.

51) Jaké důvody Tě převážně vedli k tomu, že jsi začal/a zneužívat pervitin?

A: Řekl bych spíš využívat. I když ono to vyjde asi nastejno, ale není to úplně to stejné!! A byla to hlavně ta kreativita jako. Právě že když jsem to vyzkoušel poprvé, tak jsem měl hrát na akci a na tu akci vzpomínám prostě do teď! Tak asi proto, prostě abych byl kreativnější, víc se do toho vložil.

52) Mohl/a bys vlastními slovy popsat, proč jsi začal brát pervitin a proč jsi s tím dosud neskoučil/a

A: Ehm. No, jak říkám no, bylo to kvůli té kreativitě... V práci, v práci to bylo asi kvůli kolegovi, abychom prostě oba frčeli na stejné vlně.

Takže kolega bere pervitin taky?

A: Tak... Ano... Aaaaaa, bylo to prostě takové jinší no, byly to noční, nikdo tam nebyl, byl tam klídek a mohli jsme si tam dělat, co jsme chtěli no.

Takže to bylo třeba z nudy?

A: No, spíš jsem věděl, že on je tam takový nafrčený a já ne, tak jsem z toho byl takový nesviůj. Takže nevím, jestli úplně z nudy...

53) Proč právě pervitin?

A: Tak protože... (lehký smích) Já nevím, no... protože je to sranda s tím a protože je to prostě stav těla, které nic jiného tak nenabudí.

54) Mohl bys sdělit, jaká byla tvoje „drogová“ kariéra, jak jsi se dostal/a k pervitinu?

To už jsme probrali... (říkám já)

A: Asi tak nějak no... Prostě přes známé, nevyhledával jsem to, bylo to prostě přes známé a vyloženě mně to prostě tak bříinklo pod nos...

Mockrát už jsem si všiml, že když je člověk strážlivý, tak nedokáže prostě vnímat a cítit ten efekt takový, jak když je unavený anebo prostě opilý a už si myslí, že půjde spát nebo prostě, že je tak ožralý, že by prostě odpadl. A když si dá tohle to, tak je to prostě jako když by dostal 8 hodin spánku do sebe. Můžeš prostě chlastat dál. Hodně silné prášky proti únavě.

Takže můžu to chápat tak, že pro tebe byly ty akce, nějakým způsobem jakoby důležité, chtěl jsi tam zůstat co nejdéle...

A: Nooo, nechtěl jsem tam odpadnout jak kdyby, no... a chtěl jsem si to co nejvíc užít.

Takže v tomto jsi viděl tu možnou cestu...

A: Ano, tak, tak... Prostě si to užít naplno. Úplně.

55) Jak dlouho přibližně trvala fáze přechodu od experimentování k pravidelnému užívání?

A: Noo... já teda, jestli jako úplně pravidelné užívání, že bych z toho byl úplně v prdeli, to ne... Ale bylo to tak, já nevím... vyzkoušel jsem to, potom tak za čtvrt roku znova. A potom to bylo třeba jednou za měsíc. Jako stalo se, že to bylo párkrát do týdne, v kuse. Ale přibližně tak jednou za měsíc, dvakrát... jsem si dal. Takže spíš jsem jako vytrpěl to děčko a snažil se být zase v pohodě.

Jako když jsem si to dal čistý, tak ty dojezdy byly horší, jak když ty dojezdy byly po chlastačce. Jakože po chlastačce to bylo hodně silné, ale bylo mně zle ještě od toho alkoholu, jakože jsem nevnímal čistě jen to děčko, jakože co se se mnou děje a tak...

56) Cítíš se na pervitinu závislý?

A: Určitě ne.

57) K tomu, abys cítil účinek pervitinu, potřebuješ stejné nebo vyšší množství než dříve?

A: No, ono třeba jak jsem s tím končil, tak jsem si dával třeba už jen třetinu čáry, takový drobek jenom. Já už jsem si prostě říkal, že to snad dělám jen pro ten pocit si srolovat tu bankovku a jenom si prostě šňupnout něčeho prostě. Že to ani neberu kvůli tomu stavu prostě, ale jenom kvůli těm třem sekundám, co člověk udělá prostě, jak to nasaje. A to jak se cítí, jak to nakopne...

Takže to vyloženě užíváš pro tu energii?

A: Eeehm... jo. (souhlasí)

58) Jak často (týdně) užíváš pervitin a v jakém množství?

Řečeno již výše... A dodává, že si nikdy nedal víc jak čáru.

59) Kde si pervitin opatřuješ, kdo Ti ho pomáhá sehnat?

A: Od kamaráda.

60) Jakým způsobem si pervitin aplikuješ?

A: Nosem.

61) Co pociťuješ nebo jak se chováš po aplikaci pervitinu

A: Noo... nakopnutí. Když to bývaly ty celé čáry, tak to bylo takové prostě úplně euforické jo, povznášející, že jsem šel ze záchodu prostě s úplnou lehkostí, jakobych se vznášel. A líp cítím – noseem jakože. A míval jsem vždycky strašně reálné sny, když to vyprchávalo. Jakože když jsem si dal, tak prostě ten týden po tom, jsem míval takové živé sny, že jsem si to užíval v tom snu, že jsem se v tom cítil prostě, jak v živém snu.

A přisuzuješ to tomu pervitinu?

A: Ano, určitě.

62) Co pociťuješ, když nemáš pervitin?

A: No, aktuálně nic. Ani tehdy, neměl jsme s tím problém nikdy žádný, že bych se probudil na děčku a prostě klepal se. Já jsem bral jako tak, že mně kámoš narýsoval čáru a já jsem mu třeba půlku vrátil no... Vždycky jsem si jakože tak spíš odpíral.

Takže ani ty dojezdy pak nebyly tak silné. Prostě člověk se musí jen pořádně vyspat.

63) Co pociťuješ, když dávka přestává působit. Jak se u Tebe projevují abstinční příznaky?

A: únava, určitě. Tak tři dny po tom, člověku se chce spát a je úplně mrtvý. Člověku se pak nic nechce. Já říkám, že to má pro a proti, protože vlastně ono ti to dá zprvu tolik energie, jakože když máš dejme tomu 100 bodů energie na týden, že pak ti pak nezbyde jakoby už skoro žádná energie na zbytek týdne, protože v jeden den si vybereš třeba 75bodů z celé energie. (vysvětluje)

64) Míváš stihy?

A: Asi neee...

65) Chtěl jsi s užíváním někdy přestat?

A: ... (mlčí) Byl jsem takový donucený asi (smích, podíval se na přítelkyni).

Jak to myslíš?

A: Byl jsem donucený mojí jinou a nejlepší drogou – přítelkyní.

Já jsem věděl, že s tím jakože nemám problém, akorát jsem věděl, že si dám občas, jak říkám, malý drobek. Ale jako, nestojí to za to...! Ona mi za to stojí akorát!

66) Pokud jsi dlouhodoběji neužíval pervitin, objevil se u Tebe některý z níže uvedených příznaků?

- třes rukou
- pocení
- pocity na zvracení
- zvýšené bušení srdce
- psychomotorický neklid, agitovanost
- bolesti hlavy
- nespavost nebo naopak velkou spavost
- malátnost nebo slabost
- přechodné zrakové, hmatové nebo sluchové halucinace nebo iluze,
- křeče
- silnou touhu po pervitinu
- zvýšenou chuť k jídlu,
- bizarní nebo nepříjemné sny.
- jiné

A: Únava... a odnaučilo mě to skoro hultit trávu... Jsem rád, že díky tomu už nějak nehulím.

A nějaké další pozitivní změny?

A: A jsme zpátky aktivnější...

Takže si uvědomuješ, že už ani tak pervitin nepotřebuješ k tomu abys byl aktivní?

A: Noo, já to přisuzuju hodně té trávě. Když jsem začal hulit, tak ta aktivita úplně umřela jako taková...

67) Vyhledal jsi odbornou pomoc?

A: Nepotřebuju.

68) Navštěvuješ K Centrum?

A: Určitě ne.

69) Pokud jsi vyhledal odbornou pomoc, můžeš popsat, jak probíhala

----

70) Kde vidíš příčiny toho, že i přes odbornou pomoc nadále bereš pervitin?

----

71) Myslíš, že máš své užívání pervitinu pod kontrolou?

A: Když jsem bral, tak bych řekl: spíše ano. Ted' říkám: určitě ano. Neměl jsem dřív žádné závazky, tak jsem si dal někdy, jakože na té akci...takže to bych řekl, jakože spíše ano. Když jsem byl opilý, tak to jsem neustál, když mě někdo nabídl, no...

72) V čem je pervitin podle tvých zkušenosti pervitin jiný než ostatní drogy

A: Měl jsem teda ještě zkušenost s extází...což je docela dost podobné. Je to prostě energetická droga no, pervitin. Je too, oproti koksu třeba ještě větší svinstvo. Pervitin dá

nejvíc na energii, stimuluje to mozek. Řekl bych, že je to tak nejlepší, když člověk chce něco dělat, ale jak říkám, musí se umět dávkovat.

73) Co pro Tebe pervitin znamená, v čem Ti pomáhá, v čem Ti ubližuje

A: Asi bych řekl, když jsem ho jakože bral, tak jsem byl takový nevyrovnaný, jakože pocitově. Náladový, prostě třikrát tak tvrdohlavý a umíněný strašně, ale zase na druhou stránku, zase ta kreativita tam byla, když jsem měl klid a nebyl v žádné krizové situaci, tak jsem z toho zase naopak spíš jen čerpal.

74) Jaké jiné drogy vedle pervitinu v současné době užíváš?

A: Asi si teď budu asi protirečit (smích) ..., ale sem tam si zahulím ještě trávu, ale v menší míře než dřív. Rozhodně ne, když jdu mezi lidi...prostě třeba k filmu doma, když chci úplně vypnout. Protože to asi ani neumím, pořádně vypnout.

75) Jak si opatřuješ prostředky na drogy?

A: Peníze – prací!

76) Jak si opatřuješ potřebné „nádobíčko“ k aplikaci?

A: Koupím... na pervitin stačí bankovka...

Nikdy jsi to nezkoušel nitrožilně?

A: Ne! Nikdy! Nikdy bych jehlu... jakože to fakt nikdy. Už by to bylo na mě moc fetišké a špinavé.

77) Rozešel jsi (přestal jsi kamarádit) se kvůli pervitinu s nějakou osobou?

A: Asi s tou bandou, se kterou jsem se v té době předtím bavil. A potřeboval jsem to asi v té době proto, abych to prostě nějak uzavřel v sobě...

Takže jsi měl těch part víc? Nebo jak to mám chápat?

A: No, jak jsem říkal, že tam bylo nějakých těch 8 lidí, tak pak s téma 4, co to začli brali, tak s téma jsem se potom bavil víc... A ti ostatní 4 byli jakože furt stejní, neuživatelé pervitinu, ale ty jsem jakoby odepsal... Ted' se ale vracím zase zpátky k těm, kteří to v té době právě nebrali.

78) Jak se tvoje užívání pervitinu promítá do školních (pracovních) výkonů

A: Na 120 % k lepšímu. Jsem pak pracovitější. Daleko vícrát jsem nedošel do práce kvůli trávě...

Takže v tomto jsem spíš věděl, že když mi zbylo ještě něco v saku, tak že když si to dám, tak že tu práci zvládnou, tak jsem prostě vstal. (mluví o pervitinu.)

79) Myslíš si, že je pervitin už natolik rozšířenou drogou, že se k ní může lehce dostat úplně kdokoli?

A: Eee... určitě! Jak jsem říkal, že to šlo z těch generací, když my jsme byli malí, tak to byli borci, kteří měli 25 a víc... a ted' to mají kluci, kterým je 15 a víc... Takže prostě v tom průběhu skoro těch 10 let, to o 10 let spadlo a už prostě to je na základních školách, takže i pod těch 15 let to jde...

Je to i tvůj případ? Že jsi pervitin zkusil prostě jen ze zvědavosti, protože byl dostupný?

A: Tak určitě, měl jsem v té partě, ve které jsme byli, pár lidí, kteří to brali... takže jo, byla by v každém případě asi otázka času, kdy bych to vyzkoušel.

Dobře, děkuji za rozhovor. ☺

Příloha P4: Rozhovor 4: Tony, 22 let

ZÁKLADNÍ INFORMACE

Věk:

A: 22 let

Pohlaví:

A: muž

VLIV RODINY

1) Domácnost sdílíš sám/sama nebo s rodiči ...?

A: S rodiči a se setrama.

S oběma rodiči?

A: Ne, jenom s mamkou, naši jsou rozvedení už delší dobu.

2) Máš sourozence? Všichni jsou tví vlastní nebo nevlastní?

A: Mám dva sourozence, dvě sestry. Jedna sestra je vlastní. Druhá sestra má jiného tatku. To, jak se naši rozvedli, tak si mamka našla jiného přítele a s ním má nejmladší sestru. Ale s tou první sestrou máme stejné rodiče.

Jaká je Tvoje sourozenecká konstelace (např. jsi nejmladší, nejstarší, prostřední)?

A: Já jsem nejstarší.

3) Tvoje rodina je věřící/nevěřící?

A: Ne, je nevěřící.

4) Tvoje osobní náboženské vyznání

A: Nemám taky žádné...

5) Vyskytovaly se ve Tvé rodině často hádky a konflikty?

A: No, jak se to vezme. Mamka s tím druhým přítelem měla sem tam nějaké hádky, ale... teďka už vůbec.

Teď už s Vámi nebydlí?

A: Ne, ne, ne, už delší dobu ne, on už umřel... chudák.

6) Vyskytovaly se ve Tvé rodině problémy s alkoholem, kouřením, drogami?

A: No, taťka popíjí, ten je alkoholik trošku, ale jinak... mamka ne.

A třeba s tím přítelem bývalým, neměli ani jeden problémy s alkoholem?

A: To nee...

7) Měl jsi v dětství doma pevný řád?

A: Ne, moc ne! Měl jsem doma spíš volnou ruku.

8) Míváš doma s rodiči často konflikty?

A: Míval jsem s mamkou, když jsem byl v pubertě, ale teďka ne.

A byly to velké hádky?

A: Takové banality, klasika úplná...

9) Výchovu doma bys označil za

- autoritářskou— důraz rodičů na poslušnost, s dítětem se o příkazech příliš nediskutuje, rodiče očekávají že dítě příkaz splní bez odmlouvání
- liberální – rodiče tě nechali svobodně se vyjádřit, nekladli příliš velký důraz na disciplínu, vyhýbali se konfliktům s tebou, přání a potřeby dítěte pro ně byly na prvním

místě, téměř o všem s tebou diskutovali, neměl jsi příliš mnoho povinností, naopak ti nechávali volnost

□ autoritativní – rodiče vyžadovali, abys dodržoval domácí řád, ale povzbuzovali Tě, aby mohl vyjádřit své mínění, měl jsi v domácnosti určité povinnosti, ale i práva

A: no určitě to bude to liberální.

10) Motivovali Tě rodiče k tomu, abys nosil dobré známky

A: Nee. Škola jim byla celkem jedno, hlavně abych prošel prostě. A abych udělal maturitu pak na střední.

11) Motivovali Tě rodiče k tomu, abys trávil svůj čas aktivně (sportem, kulturou, kroužky apod.)

A: Nee, nechali to úplně na mě. Když jsem chtěl, tak jsem chodil, co čeho jsem chtěl. Když ne, tak jsem seděl doma.

12) Jak rodiče reagovali, pokud jsi donesl špatnou známku nebo měl jiný problém?

A: Ani jsem jim známky nějak moc neříkal.

Ani je nechtěli slyšet?

A: No, jakože zajímali se, ale nějak jim to nevadilo, když byla 4, 5 třeba nebo tak..

Takže ani žádné zakazování počítače nebo výčitky, nic takového?

A: Nee, to jsme neměl nikdy.

13) Jak rodiče reagovali, když zjistili, že máš problémy s drogami a konkrétně s pervitinem

A: Mmm. Mamka si o tom právě chvilku se mnou promluvila a zeptala se, co z toho mám, ale že by nějak zakazovala, nadávala kvůli tomu, to nee. Ví, že mám svou hlavu a že si budu dělat to, co budu chtít.

Takže ani ti to nijak nerozmlouvala?

A: Nee, určitě ne.

14) Jak reagovali sourozenci, prarodiče, případně další rodinní příslušníci?

A: Ti to neví.

15) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy v rodině, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy kvůli problémům v rodině

A: Ne.

Ani třeba jak se tvoje máma s bývalým přítelem hádali?

A: Ne, ne, ne, kvůli tomu to určitě nebylo.

16) Jak se tvoje užívání pervitinu promítá do vztahu s rodinou?

A: Nijak.

Nemíváš pocit, že jste se díky tomu třeba doma více hádali?

A: Ne, ne, ne, ne, vůbec. Já, když jsem užíval pervitin, tak jsem domů nechodil v takových stavech radši... A doma určitě ne, já jsem radši sklapl a šel jsem pryč.

VLIV ZPŮSOBU TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

17) Jak jsi převážně trávil/a v dětství volný čas s rodiči (sourozenci)?

A: Se sestrama jsem moc ven nechodil. Byl jsem spíš s kamarádama. S mamkou jsme sem tam zajeli na výlet, k babičce a takové ty rodinné návštěvy, jinak jsem s něma taky moc nechodil ven. Taťka si se mnou nehrával, mamka taky ne, takže jsem byl sám.

Takže se ti tolik nevěnovali?

A: No, moc ne...

18) Svůj volný čas jsi před tím, než jsi začal/a užívat pervitin, trávil převážně

A: Chodil jsme ven s klukama, za děčkama prostě, hrávali jsme fotbálky. To se jako moc nezměnilo, potom aj co jsem třeba byl pod vlivem drogy, tak jsem taky šel ven za klukama a hráli jsme fotbálek nebo tak...

A mívál jsi nějaký zájem jako kroužek?

A: Nee, to ne.

19) Máš nějaký vzor, který tě nejvíc ovlivnil v tom, co děláš ve volném čase?

A: Ne-e, nemám žádný vzor.

20) Jaké jsi měl/a záliby v období před tím, než jsi začal/a užívat pervitin?

A: No, jak jsem říkal, chodíval jsem s klukama ven hodně, hrávali jsme ty fotbálky a tak... Na počítači jsem doma trávil hodně času... u her. To je všechno.

21) Jakým způsobem nejčastěji trávíš volný čas v současné době, máš nějaké záliby?

A: No, teďka právě přítelkyni, máme tu malou. Tak jsem pořád s něma (rozzářil se). Hrajeme si a žijeme rodinný život.

22) Nudíš se často?

A: Dřív jo, když nikdo nešel ven, tak jsem si zapl ty hry, aby nebyla nuda. Ale teďka ne, mám pořád co dělat, když je ta malá na světě (usmál se).

A když jsi byl malý, vnímáš své dětství a dospívání jako znuděné?

A: Ne, to určitě ne, že bych to nějak znuděně vnímal. Já jsem dítě ulice, pořád venku s klukama, pořád jsme něco dělali.

23) Opustil jsi kvůli pervitinu nějakou zálibu/y?

A: Mmm, ne!

24) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy s trávením volného času jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) např. kvůli nudě?

A: Ne-e, nebylo to kvůli nudě.

25) Jak se tvoje užívání pervitinu promítá do tvých volnočasových aktivit?

A: Tým jo, asi nijak?

Za jakým účelem jsi si třeba dal ten pervitin?

A: Když se šlo na párty nebo nevím, když jsme byli s klukama venku a někdo to vytáhl, tak jsme si dali a pak se něco vymýšlelo prostě nějaké aktivity společné...

A změnil se nějak ty aktivity, co jste začali užívat drogy?

A: Noo, chodili jsme častěj hrát automaty třeba, to byla jedna z nejčastějších aktivit.

A bylo to vlivem těch drog?

A: Bylo to určitě tím pervitinem, protože nás to víc přitahovalo, lákalo nás to víc. Ale jinak jsme aj hrávali furt ty fotbálky, na počítačoch jsme bývali doma zavření, celé noci na playstationu a tak...

VLIV ŠKOLY

26) Jaké známky jsi měl/a převážně v 8. a 9. třídě

A: Tým jo tak to ti asi ted'ka neřeknu jako jen tak z hlavy, ale tuším, že pár čtverek, jinak trojky samé... Takový průměrný student.

27) Jakou střední školu jsi navštěvoval/a

A: Zbrojovku v Brodě, mám maturitní obor, právě že technik puškař, takže pohoda s dodělanou maturitou.

28) Jaké známky jsi měl/a převážně na střední škole

A: Čtverky.

Aj jsi opakoval ročník?

A: Opakoval ne, to ne, ale dělal jsem na konci roku reparáty: druhák, třet'ák, ale vždycky jsem to zvládl ten reparát.

29) Jaké je Tvoje nejvyšší dosažené vzdělání

A: Maturita.

30) Bavila Tě škola?

A: Ne! Ne. Vybral jsem si špatný obor, vůbec mě to nebavilo. Prostě na základce jsem měl jiné aktivity, než abych zjistil, co mě baví...

31) Měl/a jsi ve škole výchovné problémy (třídní, ředitelská důtka, dvojka trojka z chování)

A: Jo, měl jsem. Na základce od 6.třídy se se mnou táhly ředitelské důtky, ale dvojku z chování jsme nikdy neměl.

32) Jaký jsi měl/a vztah s učiteli?

A: Jak s kterými, některé v pohodě, s některými to bylo horší... Někteří učitelé tě mají rádi, někteří ne, prostě...

Hádával jsi se s učiteli?

A: Jo, hádával. Když se mi něco nelíbilo, tak jsem jim to vytkl a začaly hádky.

Takže ses vůbec nebál jít do konfliktu?

A: Nee, nebál, proč? Je to normální člověk jako já.

33) Navštěvoval/a jsi v minulosti pedagogicko-psychologickou poradnu, středisko výchovné péče speciálně pedagogické centrum nebo jiné poradenské zařízení?

A: Ne. Nenavštěvoval jsem nikdy.

34) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy ve škole, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) kvůli problémům ve škole?

A: Ne-e. Určitě nee.

VLIV OSOBNOSTNÍCH PREDISPOZIC

35) Níže jsou uvedeny soubory vlastností. Které se k Tobě nejvíce přibližně hodí

- zvědavost, impulzivita, sklon k riskování, nesnášení jednotvárnosti, vyhledávání dobrodružství, častá znučenost
- opatrnost, plachost, pochybování, pasivita, nejistota, pesimismus
- dychtivost pomáhat druhým, snaha zalíbit se druhým a dobře s nimi vycházet, požitkářství, sociální citlivost, radost ze získání odměny, zintenzivnění činnosti v očekávání odměny
- vytrvalost, píle, dotahování věcí do konce, touha po vyniknutí, ambicióznost, dobré odolávání únavě a frustraci, vnímání problémů jako výzvy

A: To první, to poslední jsem zrovna zavrhl! (smích)

36) Jak převážně reaguješ na zátěž a stres (např., na špatnou známku, na výtku z vaší strany, konflikt s vrstevníky, sourozenci...)

A: Nevadí mi. Vůbec. Snažím se to prostě udělat. Když to nejde, tak to nejde, a když to jde, tak to udělám. Nic nelámu přes koleno. Ale snažím se to mít pod kontrolou a situaci nějak vyřešit, aby to mělo nějaký závěr a tak. Ale jako když mi někdo něco vytýká až moc, tak někdy zareaguju i křikem, ale moc ne...

37) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv tvé osobní vlastnosti, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) kvůli problémům sám se sebou (např. úzkosti, deprese).

A: Ne, ne, ne, ne. Ne začal jsem ho brát spíš z důvodu, že přišel kamarád a řekl: „Na..., zkusme to!“ tak jsme to zkusili a od té doby se to nějak táhlo a vyhledával jsem to častěji a častěji. Večer jsem neměl co dělat, tak jsem šel a našel jsem zase někoho, kdo měl pervitin, tak jsem si dal a hned se našla nějaká aktivita a zábava....

38) Myslíš, že k užívání pervitinu Tě dovedly tvoje osobní vlastnosti a predispozice

A: Ne-e.

VLIV VRSTEVNÍKŮ

40) Byl/a jsi již v dětství členem nějaké party? Pokud ano, jak velká to byla skupina, byli v ní kluci a holky, co jste v partě dělali

A: Jo. Určitě jo. Na Východě(sídliště). Chodili jsme ven, kouřili jsme jako mladí, hrávali jsme fotbálky, kopávali jsme s balonama a tak různě, poflakovali se...

41) Byl/a jsi obětí šikany?

A: Ne.

42) Šikanoval/a si někdy někoho?

A: Jo. Určitě ano.

Chceš k tomu něco říct?

A: Asi ani ne. Byla to hloupost, ale byl jsem mladý, nevěděl jsem, co dělám téměř. Uvědomoval jsme si to až postupem času.

43) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv kontakty s vrstevníky na sociálních sítích

A: To už ne, dřív to bývalo, ale teďka už ne. Jak jsem s tím přestal a zavrhl to všechno, tak ty kontakty šly pryč prostě.

44) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy s vrstevníky, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) kvůli problémům s vrstevníky

A: Nee, ne. Myslím si, že kvůli tomu to určitě nebylo.

45) Měla (má) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv parta, do které patříš/jsi patřil(a)

A: Jo, určitě na to mají vliv... Tak určitě jsem se začal bavit s jinýma lidma, když jsem začal brát pervitin, změnila se ta parta lidí prostě. Ale taky jsem vždycky chtěl do nějaké party patřit, a taky patřil, nikdy jsem nebyl jako sám, jakože jedinec.

A měnil jsi ty party?

A: No postupem času určitě, když jsi zjistil třeba, že ti lidi jsou třeba špatní nebo prostě hnusní k tobě, chovají se blbě, tak jsi šel za jinýma kámošema..

Takže tě zradil někdo z té party?

A: Jo, jo, jasně... a díky tomu jsem pak jakoby přešel zase do jiné party...

A to byla parta, kde se bral ten pervitin?

A: To si myslím, že ne, kvůli takovýmto věcem... S tím přišel fakt jeden kámoš, s ním jsem to zkusil a od té doby se to se mnou táhlo samo.

A ten kamarád patřil do té party?

A: Ne, patřil do jiné... skupiny lidí. To byla prostě jenom náhoda. Ale s ním jsem se pak víc a víc scházel a pak jsem se začal bavit s těma jeho kamarádama a pak už jsem začal patřit mezi ně trochu a tam to bylo častější a častější, tam se to vyhledávalo a už začly jen záliby na pervitinu. Pak tam šlo i to gamblerství a to všechno...

A byli to lidé, kteří mají hodně rizikové chování?

A: No, určitě, určitě mají... Tak už jen ten pervitin sám o sobě je rizikový že... parta, která ho bere taky není dobrá parta.

A uvědomoval sis třeba v té době, že ta parta, do které ses včlenil, není třeba úplně správná?

A: To jsme si uvědomoval, ale až pozdě. Až pozdě. Všechno to si uvědomuje člověk až s postupem času, až třeba s tím přestane... Až zjistí, co mu to všechno vzalo.

VÝVOJ DROGOVÉ KARIÉRY A OKOLNOSTI UŽÍVÁNÍ PERVITINU

46) V kolika letech jsi poprvé užil/a některou z drog

A: Jako i marihuana třeba? Ta byla poprvé v 6. třídě.

47) Jaká droga to byla?

A: Alkohol, cigareta a marihuana byla poprvé v 6. třídě. To bylo všechno nějak zaráz a docela pravidelně. O víkendu se pilo, přes týden jsme hulili s klukama a kouřilo se pořád.

48) Jaké důvody Tě převážně vedli k tomu, že jsi to zkusil/a

A: Tak cigarety jsme viděl doma u rodičů, alkohol taky u toho tatky vlastně jsem viděl, tak jsem to zkusil a tu marihuanu s klukama ...vrstevníci prostě. Doneslo se to, tak jsme to zkusili no. Takže asi vlivem kamarádů, a i ta zvědavost...

49) V kolika letech jsi poprvé užil/a pervitin?

A: V osmnácti.

50) Kdo Ti poprvé nabídl pervitin?

A: Kamarád.

Byl to hodně blízký kamarád?

A: Pak se stal blízkým... Byli jsme první jen tak, že se známe a to, ale pak už jsme byli víc bližší kamarádi. Prostě jsme si pomáhali tak se vším a tak...

51) Jaké důvody Tě převážně vedli k tomu, že jsi začal/a zneužívat pervitin?

A: Ten kamarád mě k tomu přemluvil, ať to zkusím, že uvidím, že je to v klidu. Tak jsem to zkusil.

Zajímal tě pervitin i předtím, než jsi poprvé měl konfrontaci přímo s pervitinem?

A: Nee, nevěděl jsem ani o tom pomalu... co to je. Nikdy jsem ani nepřemýšlel nad tím, že bych to chtěl zkusit, vážně ne. Jenom prostě se to jen naskytlo, tak mě k tomu přemluvil, že jsem to zkusil.

A předtím, než jsi poprvé zkusil pervitin, měl jsi už nějakou zkušenost předtím s tvrdšíma drogama?

A: Ne-e. Pervitin byla první tvrdá droga, kterou jsem si dal. Ani extázi, LSD předtím, nikdy nic... měl jsem první tvrdou drogu fakt ten pervitin. A pak to až začalo, rozjelo to tu vlnu, drogovou kariéru.

A hned co sis dal poprvé ten pervitin, tak sis dával pak hned často?

A: Jojo, už se mi to prostě zalíbilo a jelo to...

52) Mohl/a bys vlastními slovy popsat, proč jsi začal brát pervitin a proč jsi s tím dosud neskončil/a

A: Nevím, proč jsem s tím pokračoval, prostě se mi to líbilo, bylo furt co dělat na tom, všechno tě bavilo. To trvalo dva roky. No a skončil jsem s tím rozhodně z toho důvodu, že mi to spíš bere, jak dává.

A proč jsi vůbec ten pervitin začal brát? Přemýšlel jsi někdy nad tím?

A: Ne, nepřemýšlel ani.

53) Proč právě pervitin?

A: Nevím, co bych ti na tohle odpověděl. Spíš asi prostě jen prostě, že se tak naskytl.

54) Mohl bys sdělit, jaká byla tvoje „drogová“ kariéra, jak jsi se dostal/a k pervitinu?

(Bylo již řečeno.)

A: No, to už jsem tak nějak říkal... Od toho kamaráda.

55) Jak dlouho přibližně trvala fáze přechodu od experimentování k pravidelnému užívání?

A: Hned, hned no, to bylo... Dal jsem si jednou a už to jelo. Podruhé, potřetí a už to bylo...

Byly to ze začátku třeba jen víkendové stavy nebo hned třeba každodenní?

A: Neřekl bych že víkendové, bylo to časté, fakt časté... třeba každý druhý den no.

A tak to trvalo celé ty dva roky?

A: No, jakože nebylo to úplně pravidelné pořád celé ty dva roky. Byly tam třeba někdy 14 dnů, kdy jsem neměl nic, pak přišel týden, kdy jsem měl každý den. Prostě tak nějak nepravidelné no.

56) Cítíš se na pervitinu závislý?

A: Ne, teď už určitě ne. Vůbec

A v té době?

A: V té době jsem byl... vyhledával jsme to pořád, takže bych o sobě řekl, že tehdy ano.

57) K tomu, abys cítil účinek pervitinu, potřebuješ stejné nebo vyšší množství než dříve?

A: Ne? stačily mně stejné dávky spíš. Jako každý chce potom víc, co si budem povídat, ale... moc jsem to nenavyšoval... Jakože časem jsem si třeba někdy chtěl dat víc, aby mně to víc udělalo, tak jsem si dal výjimečně víc, ale jinak ne.

58) Jak často (týdně) užíváš pervitin a v jakém množství?

A: Někdy 7x týdně, někdy třeba ani jedenkrát, záleží jak kdy (lehký smích).

A množství, asi vždycky jedna dávka na den. Nebo ta jedna dávka na 16 hodin asi? Pak když přišly ty špatné stavy, ty dojeby, tak jsem si pak dal další, aby mně to nepokračovalo.

59) Kde si pervitin opatřuješ, kdo Ti ho pomáhá sehnat?

A: Na ulici, mezi lidma.

60) Jakým způsobem si pervitin aplikuješ?

A: Šňupal jsem to nebo jsem to jedl přes kapsle. Nikdy jsem si nepíchal, mám k tomu odpor. Když mi berou krev, tak odpadám, takže to je pro mě tabu.

61) Co pociťuješ nebo jak se chováš po aplikaci pervitinu

A: Mmm... potřebuju si chvilku zadechnout a pak vystřelím jak raketa.

Určitě mívám i velikášské přesvědčení nebo jednání.

Býváš na pervitinu i hrubý, hádavý nebo agresivní?

A: To ne, jak kdy, někdy jakože tě popadne jakoby takový ten amok, ale moc ne. Ale mívám sem tam rychlé střídání nálad.

A vnímáš nějaké sluchové, zrakové nebo hmatové iluze?

A: Jo, někdy mívám někdy takové, že slyším, jakože...ale to bývám třeba už tak tři dny nevyspaný. To už máš takové ty myšky v hlavě, že třeba něco se ti mihlo po zemi, nebo něco prošlo třeba nebo slyšelas někde něco...

I paranoidní představy?

A: Jo, určitě jsem býval.

62) Co pociťuješ, když nemáš pervitin?

A: Ted' už nic. A tehdy... bylo mně takové úzko, chtěl jsem sehnat... Spíš takové bažení po té droze.

63) Co pociťuješ, když dávka přestává působit. Jak se u Tebe projevují abstinenční příznaky?

A: Byl jsem takový nevrlý, pořád bych něco dělal, ale přitom sjem nic nemohl. Taková hlava nefunkční. Tělo by furt něco dělalo, ale mozek už nemá co dělat. Takže se nic nedalo. Nejlépe tak si lehnout a spat anebo si dát další a fungovat zase dál. Někdy se to nedalo vydržet, tak jsem musel z donucení jít spat. Z donucení sám sebe (mluví zksesle). Musel jsem si jít odpočinout a vyspat se z toho.

64) Míváš stihy?

A: Jo, míval, no... Tož furt jsem byl takový, že se mně zdálo, že mě furt někdo sleduje třeba nebo něco takového, že furt se na mě někdo dívá, že si mě úplně moc prohlíží.

65) Chtěl jsi s užíváním někdy přestat?

A: Jo, mockrát, ale nikdy to nešlo. Až ted'ka prostě, až je ten správný důvod, až si uvědomuješ, co všechno ztrácíš kvůli tomu. Přestal jsem už chvíli před tím, než jsem si našel přítelkyni. Začneš si všímat, že všichni ti staří praví přátelé, které jsi měl, už tady nejsou a

že ti správní kamarádi tě nechají být na pokoji prostě, když vidí, že fetuješ, že bereš pervitin, že jsi fakt hnusný už... Prostě tě nechají, ztratíš je. A to jsem nechtěl.

66) Pokud jsi dlouhodoběji neužíval pervitin, objevil se u Tebe některý z níže uvedených příznaků?

- třes rukou
- pocení
- pocity na zvracení
- zvýšené bušení srdce
- psychomotorický neklid, agitovanost
- bolesti hlavy
- nespavost nebo naopak velkou spavost
- malátnost nebo slabost
- přechodné zrakové, hmatové nebo sluchové halucinace nebo iluze,
- křeče
- silnou touhu po pervitinu
- zvýšenou chuť k jídlu,
- bizarní nebo nepříjemné sny.
- jiné

A: Ne, nic. Nic takového jsem neměl určitě. Bylo mně blbě třeba jen druhý, max třetí den po tom, co jsem neměl, ale potom už nic, úplně v pořádku. Pak už jsem nic nepociťoval, ani třeba nechut' k jídlu. Já jsem byl třeba jeden z těch „feťáků“, kteří se najedli i na tom. Kolikrát se mně stalo, že jsme si dali a já jsem šel půl hodiny na to aj spat. A ostatní zůstali sedět a nemohli nic, ani se najest ani usnout... A já jsem mohl. Nebo třeba jsme byli na akci a já jsem si toho dal prostě moc... a ráno jsem šel tam do bufetu a první co bylo, tak jsem hledal prostě jídlo.

67) Vyhledal jsi odbornou pomoc?

A: Ne.

68) Navštívuješ K Centrum?

A: Určitě ne.

69) Pokud jsi vyhledal odbornou pomoc, můžeš popsat, jak probíhala

Netýká se.

70) Kde vidíš příčiny toho, že i přes odbornou pomoc nadále bereš pervitin?

Netýká se.

71) Myslíš, že máš své užívání pervitinu pod kontrolou?

A: No, dřív jsme asi neměl, protože toho bylo fakt moc. Ale teď už ho neužívám, takže jsem spokojený.

A jak dlouho ho už neužíváš?

A: Tý jo, tak rok.

A nemíváš už vůbec chutě?

A: Jo, mívám, mívám takové nutkání, když to kluci přede mnou třeba vytáhnou nebo tak, tak mám takové nutkání, dát si nebo nedat víš, takové dilema. Ale jako neee...proč?! Z jakého důvodu bych to dělal. Hlavně nemůžu z důvodu mojí přítelkyně a té malé, ne že bych nemohl, nechci. Je to vůči nic...cítil bych se divně s něma potom!

72) V čem je pervitin podle tvých zkušeností pervitin jiný než ostatní drogy

A: Tak to nevím, co k tomuto říct, nedokážu odpovědět... Dá se to použít normálně jako mezi lidmi, je to droga mezi lidmi. Na ostatní droze jsi prostě v takové euforii, že jsi úplně takový paf z toho všeho, co vidíš, co se ti děje v hlavě, ale ten pervitin, funguješ normálně, dá se říct.

73) Co pro Tebe pervitin znamená, v čem Ti pomáhá, v čem Ti ubližuje

A: Nic! Nic pro mě neznamená! Už vůbec nic. Nepomáhal mi v ničem právě, že mi jen ubližoval ve všem. Ničil mi zdraví, vztahy, kamarádké... všechno mi jenom ničil a bral.

74) Jaké jiné drogy vedle pervitinu v současné době užíváš?

A: V současné době, velice nic. Jen tak nárazově třeba. Patří mezi to MDMA, extáze, marihuana...

75) Jak si opatřuješ prostředky na drogy?

A: No, chodím do práce.

76) Jak si opatřuješ potřebné „nádobičko“ k aplikaci?

A: Z kapsy vytáhnu bankovku a je to vyřešené (smích).

77) Rozešel jsi (přestal jsi kamarádit) se kvůli pervitinu s nějakou osobou?

A: Jo, přestali jsme se stýkat s pár kamarádama a kamarádkama. A to mě mrzelo. No, i kvůli tomu jsem usoudil, že by bylo na čase toho nechat...

78) Jak se tvoje užívání pervitinu promítá do školních (pracovních) výkonů

A: No, když jsem byl ve škole, tak jsem tam nechodil, když jsem byl zfetovaný teda... Jinak jsme to nebral do školy. A v práci jsem..měl větší výkony, víc jsem toho udělal třeba. I když, když jsem býval nad ránem třeba takový dojebaný už nebo něco, tak jsem měl obavy, abych něco nepokazil třeba, tak jsem radši zpomalil... Na těch nočních, aby se něco nepokazilo nebo tak.

A s čím pracuješ?

A: Na CNCčkách.

79) Myslíš si, že je pervitin už natolik rozšířenou drogou, že se k ní může lehce dostat úplně kdokoli?

A: Ano, to je!

Je to i tvůj případ? Že jsi pervitin zkusil prostě jen ze zvědavosti, protože byl dostupný?

A: Tak spíš jsem to pak už i sám vyhledával. Věřím tomu, že ty děti v dnešní době to dokážou taky, je to dost lehké to dostat na každém rohu.

Děkuji za rozhovor. 😊

Příloha P5: Rozhovor 5: Markéta, 19 let

ZÁKLADNÍ INFORMACE

Věk:

A: 19 let

Pohlaví:

A: žena

VLIV RODINY

1) Domácnost sdílíš sám/sama nebo s rodiči ...?

A: S rodiči.

S oběma rodiči?

A: Ano.

2) Máš sourozence? Všichni jsou tví vlastní nebo nevlastní?

A: Mám dva sourozence, sestru a bratra. Oba jsou vlastní.

S kolika sourozenci skutečně bydlíš?

A: S bratrem. A sestra bydlí už tak napůl, ale pořád má trvalé bydliště u nás.

Jaká je Tvoje sourozenecká konstelace (např. jsi nejmladší, nejstarší, prostřední)?

A: Já jsem prostřední.

3) Tvoje rodina je věřící/nevěřící?

A: Taťka ne, mamka je pokřtěná, byla u biřmování, jsme katolíci, ale ne praktikující katolíci, do kostela jdou na Vánoce na půlnoční.

4) Tvoje osobní náboženské vyznání

A: Těžko říct, já spíš věřím v dimenze a takové věci, nějaké energie vesmírné a tak (smích).

5) Vyskytovaly se ve Tvé rodině často hádky a konflikty?

A: Mezi rodiči ne a mezi sourozenci, tak nějak normálně sourozenecky. Já jsem měla problémy s rodiči tak nějak od 14–17 let a od 17let se to nějak začalo lepší, teď už je to dobré všechno. Ale měla jsem bouřlivou pubertu.

Nevracela jsem se domů, vracela jsme se opilá, a hulila jsem. Nebo jsem se flákala po venku nebo jsem nic nedělala. No dělala jsem věci, které bych neměla, jelikož naši nepijou, když tak nějaké víno, nekouří a vůbec nic takové nezažili ani u mojí ségry, tak to bylo takové těžké.

6) Vyskytovaly se ve Tvé rodině problémy s alkoholem, kouřením, drogami?

A: Nejsem si toho vědoma, myslím si, že mamčin bratránek, když byl mladý, tak to měl podobné jako já, ale to jsem zjistila nedávno a skoro se s ním nestýkám.

7) Měl jsi v dětství doma pevný řád?

A: Jako jo, nějaká určitá pravidla byla, ale nebyli na mě úplně extrémně přísní, ale byli třeba přísnější než u některých kamarádů. Neměla jsem úplně jako „dělej si co chceš, hlavně se vrať dom nebo něco takového... Museli o mě vědět, do teď chtějí vědět kde jsem, s kým jsem, kdyby se něco stalo, co dělám a tak. Jako spíš se o mě hodně zajímají a chtějí vědět věci, co dělám v životě, protože o mě mají strach a zajímají se.

8) Míváš doma s rodiči často konflikty?

A: Teď už ne. Ale dříve furt v podstatě.

9) Výchovu doma bys označil za

- autoritářskou— důraz rodičů na poslušnost, s dítětem se o příkazech příliš nediskutuje, rodiče očekávají že dítě příkaz splní bez odmlouvání
- liberální – rodiče tě nechali svobodně se vyjádřit, nekladli příliš velký důraz na disciplínu, vyhýbali se konfliktům s tebou, přání a potřeby dítěte pro ně byly na prvním

místě, téměř o všem s tebou diskutovali, neměl jsi příliš mnoho povinností, naopak ti nechávali volnost

□ autoritativní – rodiče vyžadovali, abys dodržoval domácí řád, ale povzbuzovali Tě, aby mohl vyjádřit své mínění, měl jsi v domácnosti určité povinnosti, ale i práva

A: To poslední (autoritativní). Taťka je ten autoritativní, hodně chce mluvit o věcech, mamka v krizových situacích, jelikož se hodně stresuje, tak je trochu autoritářská, ale zase umírněná kvůli taťkovi. Takže to je spíš jen v rámci nějakých vyhrocených situací.

10) Motivovali Tě rodiče k tomu, abys nosil dobré známky

A: Jo, hodně mě motivovali, ale ani mě nijak nebili, když to tak nebylo.

11) Motivovali Tě rodiče k tomu, abys trávil svůj čas aktivně (sportem, kulturou, kroužky apod.)

A: Strašně moc, strašně se o to snažili a snaží se do teďka. Vždycky cokoli, co mě zajímalo víc než běhat po venku, tak hnedka milion možností, jak to dělat, jak to rozvíjet, hnedka se o tom se mnou bavili, přihlašovali mě do různých kroužků a tak.

12) Jak rodiče reagovali, pokud jsi donesl špatnou známku nebo měl jiný problém?

A: Při špatné známce mě nepochválili, řekli, že si za to můžu sama a motivovali mě – ke známkám a k prospěchu. Hlavně taťka, když byl nějaký problém, tak první bylo haloo, ale hnedka pár minut na to, tak prostě „Pojď si sednou, pojď nám říct, co se děje, proč se to děje, ať to můžem pochopit, ale já jsem právě v té době, když to bylo vyhrocené, tak jsem s něma nechtěla o těch věcech mluvit, protože jsem neviděla důvod, proč jim to mám říkat, když ostatní moji kamarádi si můžou dělat, co chtějí a rodiče se nezajímají. Tak mě strašně vadilo, že moji rodiče se zajímají a chtějí vědět věci, a že jim to není jedno.

13) Jak rodiče reagovali, když zjistili, že máš problémy s drogami a konkrétně s pervitinem

A: O pervitinu neví. Ví o marihuaně, tu mi našli, když mi bylo 14 let, poprvé. To reagovali velmi špatně, byli z toho hotoví, hádky..., mamka mi pak začala prohledávat věci, jestli se tam nenachází něco dalšího. A ví jinak o nějakých halucinogenních drogách, ke kterým jsem se... Oni prostě ví, že moji kamarádi, teď už se s nimi nestýkám. Ale tehdy v té partě to bylo,

že moje nejlepší kamarádka brala hodně pervitin. A ostatní kamarádi taky, tak se o to jako zajímali a pak v nějakých hádkách jsem se teda přiznala, že jsem vyzkoušela halucinogenní drogy. A o tom jsme se bavili a říkala jsem jim proč, ale o pervitinu jsem jim nikdy neřekla, jako že jsem to někdy měla a do teďka to zapírám, protože chci, aby to tak zůstalo. Možná jim to řeknu za pár let. Ale myslím si, že teď by si to hodně vyčítali oni sami.

14) Jak reagovali sourozenci, prarodiče, případně další rodinní příslušníci?

A: Tak můj brácha jako mladší, ten to nikdy neřešil, ten se na to díval a vůbec nevěděl, co se děje. A sestra, sestra mně nějak jako pomáhala v těch hádkách, ale chápala třeba trávu, to jí zas tak velký problém nedělá, ale jako všeho s mírou, pomáhala mně v těch hádkách, ale zároveň mně samotné říkala, ať to nedělám. A sestra ani neví, že jsem vyzkoušela pervitin. Babička možná něco ví něco o trávě, ale já se o tom s ní odmítám bavit. Mamka se s ní o tom radši taky ani nebaví, protože ona z toho má psychu.

15) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy v rodině, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy kvůli problémům v rodině

A: Ne, vůbec.

16) Jak se tvoje užívání pervitinu promítá do vztahu s rodinou?

Tak, že doufám, že to nikdy nezjistí, protože vím, že bych je zklamala a jako nechci, aby byli zklamaní a tak... prostě chci zrovna tuto věc udržet v tajnosti před nima, protože na to nejsem pyšná.

VLIV ZPŮSOBU TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

17) Jak jsi převážně trávil/a v dětství volný čas s rodiči (sourozenci)?

A: Hodně jsme dělali výlety do přírody, jak chození po horách, lyžování, kolo, furt něco... o víkendu aspoň do lesa na procházku. Hodně jsme chodívali do divadel, do kin, hráli jsme hry doma. Takové hodně aktivní rodinné dětství.

18) Svůj volný čas jsi před tím, než jsi začal/a užívat pervitin, trávil převážně

A: Chodila jsem s kamarádama po venku, flákala jsem se po venku... hulila jsem, kouřila jsem, pila jsem... Sem tam nějaké lehčí drogy, třeba o víkendu nebo tak, ale jako velice jsem nic nedělala, třeba jsem chodila do baletu a hradišťanu, ale chodila jsem tam prostě, že jsem tam chodila, ale nic velice jiného jsem ve volném čase nedělala. Hlavní pro mě bylo „felit“ po venku.

19) Máš nějaký vzor, který tě nejvíc ovlivnil v tom, co děláš ve volném čase?

A: To asi byla celá ta parta lidí, protože nás bylo hodně a všichni jsme dělali v podstatě to samé, že jsme se jen flákali a nějakým způsobem jsme se omamovali a každý to dělal prostě v jiném měřítku. Já myslím, že jsem byla takový průměr mezi něma, že jsem to nedělal úplně málo ale ani moc, ale byla jsem toho součástí, takže si myslím, že prostě tak celkově, mým vzorem byla ta parta.

20) Jaké jsi měl/a záliby v období před tím, než jsi začal/a užívat pervitin?

Odpověděla výše...

21) Jakým způsobem nejčastěji trávíš volný čas v současné době, máš nějaké záliby?

A: V současné době se snažím učit na maturitu, chodím na brigádu do kavárny, trávím čas s kamarády, děláme promítání filmů na gymplu, děláme časopis, dívám se na filmy, čtu, často jezdím mimo hradiště, jezdím za kamarádama mimo hradiště.

A co tam třeba děláte?

A: V podstatě to samé co tady... Když jezdím za kamarády mimo hradiště, tak taky často chodím na nějaké techno párty. Ale jinak se díváme spolu na filmy, jdeme spolu do kina, nebo jen tak sedíme u piva a povídáme si, protože se tak často nevidíme, tak je to takové docela omezené, ale když už něco děláme, tak třeba vyrábíme výzdobu na ty techno párty, tak jako připravujeme to, vlastně celé to spolu stavíme a potom to celé balíme, a tak nějak se staráme o celý ten koloběh. Vlastně tvoříme tu párty, kterou pak uklízíme, jako se vším všudy.

22) Nudíš se často?

A: Vůbec, dlouho jsem se nenudila! Dlouho!

23) Opustil jsi kvůli pervitinu nějakou zálibu/y?

A: Ne? Ne, protože jsem ty záliby, které jsem opustila, jsem opustila už kvůli tomu poflakování.

24) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy s trávením volného času jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) např. kvůli nudě?

A: Sem tam jsem si ho, posléze, kvůli nudě vzala.

25) Jak se tvoje užívání pervitinu promítá do tvých volnočasových aktivit?

A: Tak pervitin už neužívám a tehdy, ono většinou když bereš pervitin, bereš ho třeba jako trochu intenzivněji, jako třeba týden nebo tak, tak většinou jenom bereš pervitin, mluvíš, jsi vzhůru a sháníš další. Tak to nějak probíhá.

VLIV ŠKOLY

26) Jaké známky jsi měl/a převážně v 8. a 9. třídě

A: To ti možná řeknu úplně přesně, samé jedničky, až na matiku, fyziku a chemii, tady byla vždycky dvojka, jedna trojka.

27) Jakou střední školu jsi navštěvoval/a

A: Gymnázium.

28) Jaké známky jsi měl/a převážně na střední škole

A: Ted' jsem měla dvě dvojky, teda tři dvojky, jinak jedničky...

Takže se ti pervitinem nijak nezhoršil prospěch?

A: Ne, já jsem totiž jako neužívala zas tak moc pervitin, jako bylo několikrát, co jsem ten pervitin si vzala jen doma a pak se na tom třeba jednu celou noc učila. Jakože dobře se mi na tom učilo. Takže jsme to párkrát udělala takto, že jsem se učila na pervitinu, protože jsem se nudila, nevěděla jsem, co mám dělat a řekla jsem si, potřebuju se učit, ok, tak si na to dám pervitin, ať se mně učí líp.

29) Jaké je Tvoje nejvyšší dosažené vzdělání

A: Zatím základní, jakože nižší gympl, ale letos maturuju...

30) Bavila Tě škola?

A: Převážně mě baví.

31) Měl/a jsi ve škole výchovné problémy (třídní, ředitelská důtka, dvojka trojka z chování)

A: Měla jsem myslím dvě důtky.

32) Jaký jsi měl/a vztah s učiteli?

A: S jak kterými. S některými neutrální, protože jsem je neměla ráda, někdy mě udivuje, že se o mě někteří učitelé tak zajímají a starají, i když prostě úplně nejsem ten nejlepší student. Myslím si, že docela dobře vycházím s učiteli.

33) Navštěvoval/a jsi v minulosti pedagogicko-psychologickou poradnu, středisko výchovné péče speciálně pedagogické centrum nebo jiné poradenské zařízení?

A: Jednou, kvůli tomu, že jsem měla přeskočit třetí třídu kvůli odkladu, ale nakonec jsem nepřeskakovala.

34) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy ve škole, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) kvůli problémům ve škole?

A: Ne, neměla jsem problémy ve škole, nikdy nijak moc velké.

VLIV OSOBNOSTNÍCH PREDISPOZIC

35) Níže jsou uvedeny soubory vlastností. Které se k Tobě nejvíce přibližně hodí

- zvědavost, impulzivita, sklon k riskování, nesnášení jednotvárnosti, vyhledávání dobrodružství, častá znučenost
- opatrnost, plachost, pochybování, pasivita, nejistota, pesimismus
- dychtivost pomáhat druhým, snaha zalíbit se druhým a dobře s nimi vycházet, požitkářství, sociální citlivost, radost ze získání odměny, zintenzivnění činnosti v očekávání odměny
- vytrvalost, píle, dotahování věcí do konce, touha po vyniknutí, ambicióznost, dobré odolávání únavě a frustraci, vnímání problémů jako výzvy

A: asi to třetí, myslela jsem si, že možná i to první, ale spíš určitě to třetí.

36) Jak převážně reaguješ na zátěž a stres (např., na špatnou známku, na výtku z vaší strany, konflikt s vrstevníky, sourozenci...)

A: Znamky špatné беру в klidu, protože prostě vím, že to bylo mojí vinou, že jsem se na to když tak vykašlala, takže to беру в klidu. Když mně někdo něco vytkne, tak záleží na tom, kdo to je, ale prvně se snažím jako co nejvíc bránit, ale záleží teďka na tom, kdo to je.

Ale zátěž a stres zvládám celkem v pohodě, když se mám porovnat s děčkama ve třídě, tak bych řekla, že zátěž a stres zvládám dobře.

Hádka mě většinou jako namíchne, potom nad tím hodně přemýšlím, a hodně o tom mluvím. Mám potřebu o tom mluvit hodně s lidma, co se mi děje a tak. Když o tom nemluví, tak z toho šílím. A když o tom začnu s někým mluvit, tak většinou, jak to s ním proberu, tak očekávám, že se to ve mně nějak urovná a zjistím co dál.

37) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv tvé osobní vlastnosti, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) kvůli problémům sám se sebou (např. úzkosti, deprese).

A: Myslím si, že z části jo. Nějaké úzkosti jsem měla, ale nemívám nějaké deprese. Občas mívám nějaký smutek, ale asi jako každý. Já si to už nepamatuju v té době, ale myslím si, že jsem se tím bránila, bylo mně potom líp. Nebo když si pamatuju, třeba minulou zimu, jsem měla nějaké smutky, ale to už jsem pervitin nebrala, ale po dlouhé době jsem si ho dala,

abych prostě nějak to ze sebe dostala. A taky jsem hodně pila, minulou zimu jsem hodně pila, takže když mám nějaké smutky a úzkosti, tak mám potřebu se hodně, hodně omamovat.

38) Myslíš, že k užívání pervitinu Tě dovedly tvoje osobní vlastnosti a predispozice

A: Z části jo.

VLIV VRSTEVNÍKŮ

40) Byl/a jsi již v dětství členem nějaké party? Pokud ano, jak velká to byla skupina, byli v ní kluci a holky, co jste v partě dělali

A: Ještě před pubertou, na základce do 5.třídy jsme měly od 1.třídy, jsme byly skupina, že jsme se postupně rozrůstaly, a to jsme byly taková holčičí parta. Potom jsem dlouhou dobu měla většinou jako jednu bližší kamarádku a potom někdy v té 8. třídě se začala tvořit první jako holčičí, potom nějakí kluci a potom obří, obří parta. Pak se to nějak začalo tvořit, do té věééé party, to mi bylo těch 14-15 let, pak 17 let. Od té základy na vyšším gymplu to tvořili i kluci a můj nejbližší kamarád byl i kluk.

41) Byl/a jsi obětí šikany?

A: Mmmm, jo? To bylo v té holčičí partě na základce, my jsme byly nejlepší kamarádky od školky a potom jak jsme se připojily na tu základku, tak jsme se začaly rozrůstat, ona byla taková ta vedoucí. A já nevím, já jsem chodila v černé a poslouchala jsem jiné věci, než holky a taky jsem byla taková trošku šprtka, takže až na tu jednu, i ostatní byly často šikanovány. Ale myslím si, že byl rok, kdy jsem to odnášela jako nejvíc, hodně jsem kvůli tomu brečela doma, protože naráz ta moje nejlepší kamarádka, která byla moje, tak byla ta, která to podněcovala a byla mi dál a dál. Jako bylo to jak fyzicky, tak psychicky ta šikana. Jo a taky si myslím, že mě šikanoval Venca, to bylo v prváku z části i druháku, a to bylo za to, že beru drogy a beru pervitin, a že lidi kolem mě, to tak berou.

42) Šikanoval/a si někdy někoho?

A: Mmmmmmmmm... Párkrát jo, ale nebyla jsem iniciátorem, když to byl někdo jiný než já, tak jsem většinou byla na straně té většiny, ale nikdy jsem to tak nějak nevzněcovala, nedělalo mi to dobře, protože jsem věděla, že tím terčem bývám nejčastěji já.

43) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv kontakty s vrstevníky na sociálních sítích

A: Mmmm, učitě. Určitě, I mezi vrstevníky, které znám i normálně. Určitě ty sociální sítě jsou s tím vším propojeny, jako se vším, co se ti děje v životě.

44) Měly (mají) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv problémy s vrstevníky, jinými slovy, začal/a jsi brát drogy (pervitin) kvůli problémům s vrstevníky

A: Jo. Ehm, jo. Byla jsem dlouho v partě, kde se ten pervitin... třeba rok, než jsem si to dala já poprvé, se to rok začalo objevovat a bylo to víc a víc, že skoro všichni a bylo tak prostě pár lidí, kteří prostě ne... A mě před tím jako hodně chránili, i ti lidi, co to brali, takže prostě mně to nikdo nechtěl dát a já jsem to jako nechtěla na jednu stranu, protože jsem věděla, co to dělá s lidma, ale na druhou stranu mě to strašně zajímalo, protože prostě to bylo divné, když za mnou někdo došel a byl na pervitinu a sedl si a promlouval mně do duše, že je to svinstvo, tak jako v tu chvíli jsem si říkala: „dobře, ale jako v hlavě se mi honilo, všichni mi to říkáte, ale stejně to všichni děláte. Mě to zajímá!!!“ Jako zároveň mě to zajímalo. Hodně mě to zajímalo, proč to všichni dělají a co je na tom tolik jiného od jiných drog.

45) Měla (má) na tvoje užívání pervitinu nějaký vliv parta, do které patříš/jsi patřil(a)

A: Úplně stoprocentní (smích).

VÝVOJ DROGOVÉ KARIÉRY A OKOLNOSTI UŽÍVÁNÍ PERVITINU

46) V kolika letech jsi poprvé užil/a některou z drog

A: i marihuana se počítá? Alkohol a cigarety ve třinácti. THC ve čtrnácti. Extáze v 15 (smích), postupně... A pervitin v 16. Taková postupka no...

47) Jaká droga to byla?

Bylo řečeno výše.

48) Jaké důvody Tě převážně vedli k tomu, že jsi to zkusil/a

A: Hodně mě to zajímalo, všechny ty drogy. Jako prvně, než jsem poznala tyto lidi, jsem si myslela, že to není vůbec časté. A že když by nějaká droga, tak je složité se k tomu nějak dostat, ale jak jsem viděla od 11 – 12 let, když jsem se začala dívat na nějaké ty seriály, tak jak vždycky se mi líbily s touto tematikou, kde ty děcka prostě pařily a braly drogy, pak jsem si o tom hodně četla, půjčovala jsem si knížky z knihovny a měla jsem to jako hodně načtené a hodně mě jako zajímaly halucinogenní drogy a hlavně mě to jako bavilo a potom jako z ničeho nic se to kolem mě stalo, ale jako ne že bych to vyhledávala, jako Ok, teď si jdu sehnat nějakou drogu, kde to asi seženu? Ale prostě tím, jak mě to zajímalo a zajímali mně takoví lidi, tak jsem se k takovým lidem prostě nějak ocitla. K takové partě nějak postupně.

49) V kolika letech jsi poprvé užil/a pervitin?

V 16.

50) Kdo Ti poprvé nabídl pervitin?

A: Dva kamarádi, přítel s přítelkyní. Byli spolu ve vztahu. Ten kamarád nebyl ani tak blízký, měla jsem k němu jakýsi blok, protože ještě předtím začal chodit s mojí nejbližší kamarádkou a začali spolu brát pervitin, on byl ten, který jí ho dal a prostě potom jsem ji začala vidat jen jednou za dva týdny a byla úplně jiný člověk, takže jsem měla vůči němu jako averzi, ale zároveň jsem jako vždycky věděla, že on je na tom jako závislý, takže mu to nemůžu mít za zlé, ale jako měla jsem vůči němu averzi. Ale to už bylo takové vychladlé v té době, protože byl pak s tou jinou, pro mě trochu vzdálenější kamarádkou. Byla to kamarádka, ale jako nebyl to můj nějak nejbližší člověk. Ale jako vzhlížela jsem k ní v té době, byla starší.

51) Jaké důvody Tě převážně vedli k tomu, že jsi začal/a zneužívat pervitin?

A: Prvně na truc, ale potom asi nejvíc zvědavost, určitě zvědavost, protože to dělali všichni kolem mě už přes rok a já jsem chtěla taky poznat, co dělají a proč to dělají a jaké to je být tak dlouho vzhůru... Mě to strašně zajímalo.

52) Mohl/a bys vlastními slovy popsat, proč jsi začal brát pervitin a proč jsi s tím dosud neskoučil/a

A: Tak skončila jsem s tím, neměla jsem to dýl jak rok, ani na to už nemyslím, ani mě to nenapadne. A asi třikrát jsem měla tu možnost, kdy mi to někdo nabízel, a dokonce to stálo přede mnou a jako... když jsem se dozvěděla, co to stojí přede mnou, tak nechtěla jsem to, ani pak s těma lidma jsem se už nebavila tu noc, protože nevím... mám k tomu špatný vztah. A proč jsem začala? Protože to bylo, to už jsme říkala.... Rok to bylo kolem mě, a potom se stala věc, že jsem jako trucovala před člověkem, který to nebere a věděla jsem, že je proti pervitinu a že by nikdy nechtěl, abych si to dala, on byl na mě tu noc naštvaný a nebavil se se mnou.... Mě to bylo líto, chtěla jsem mu dát důvod, aby byl na mě opravdu naštvaný, tak jsem si to z trucu dala.

On se se mnou totiž celý večer předtím nebavil a já nevěděla proč, a ta holka s klukem to dali přede mě...a já jsem si na truc dala. Ale myslím si, že bych to jednou zkusila i tak, možná i dávno už předtím... Ale proto, že jsem věděla, že bych toho jednoho kluka moc zklamala, kdybych si to dala, tak jsem si to nikdy předtím nedala. Možná aj dávno bych si to dala, nebo zkusila to dávno před tím, kdyby mě takto někdo nehlídal, jako konkrétně on...

53) Proč právě pervitin?

Protože to byla ta droga, která se vyskytovala nejvíc v té partě a všichni to brali, nebo ne všichni, ale postupně většina.

54) Mohl bys sdělit, jaká byla tvoje „drogová“ kariéra, jak jsi se dostal/a k pervitinu?

Že ve 14 jsem hulila rok hodně jakože fakt hodně. Pak jsem si dala třeba houby, ale třeba tak jednou za měsíc, nebo půlku tripa, ale byly to hodně slabé drogy, pak nějakou extázi. Potom se to začalo jako hodně víc naplňovat tady tímto. Vždycky to provázel alkohol, někdy míň... První ty drogy byly víc, potom míň, protože jsem měla přítele, který to neměl moc rád, potom přišel pervitin, který jsem zprvu prokládala nějak těma jinýma drogama, ale zase ne

tak moc často. Tak trval další rok. Potom jsem dva měsíce brala hodně intenzivně pervitin, potom jsem odjela pryč z mého města na měsíc, a to mě z toho probralo, protože jsem byla mezi lidma, kteří to ani neznají, ani to znát nechtějí a vědí jaké je to svinstvo a to mě asi z toho nějak přeléčilo. V té době, co jsem brala pervitin intenzivně, jsem měla v hlavě, že si můžu dělat co chci, že je to můj život a nikdo mně teď neporoučí.

55) Jak dlouho přibližně trvala fáze přechodu od experimentování k pravidelnému užívání?

A: Tak... Tak třeba... skoro rok.

56) Cítíš se na pervitinu závislý?

A: Ne! Ne, ale jednu dobu jsem se cítila.

57) K tomu, abys cítil účinek pervitinu, potřebuješ stejné nebo vyšší množství než dříve?

A: Já si myslím, že ono hodně záleželo, co to bylo, protože pervitin se hodně šmelí a hodně tam bývají věci, které nemají, tak těžko říct... Někdy stačilo málo, někdy víc. A hlavně vždycky se vyfetovalo mezi těma lidma všechno, co bylo a chtělo se víc a třeba toho víc nebylo, takže prostě nevím... Dávkování jsem moc neřešila.

58) Jak často (týdně) užíváš pervitin a v jakém množství?

A: Ze začátku to bylo jednou, pak za dva měsíce. Pak to bylo tak co měsíc, jednou za měsíc nebo dvakrát za měsíc, někdy taky ten měsíc ne... a tak to šlo ten rok. Potom byl ten první měsíc intenzivně, co jsem to užíval každý týden třeba jednou, dvakrát, jakože jsem dvě noci za ten týden neprospala kvůli tomu. A jak začaly prázdniny, tak ten měsíc jsem užívala skoro každý den, až na pár výjimek, skoro každý den.

59) Kde si pervitin opatřuješ, kdo Ti ho pomáhá sehnat?

A: nikdy jsem si ho nesháněla vyloženě sama, vždycky jsem zašla za někým, kdo věděl. Za nějakým kamarádem. Nebo jsem to někdy i dokonce dostala a tak...

60) Jakým způsobem si pervitin aplikuješ?

A: nosem, vždycky nosem.

61) Co pocítuješ nebo jak se chováš po aplikaci pervitinu

A: Mám hodně energie, nemůžu zavřít pusy, jsem hodně sebejistá a věřím si. To samozřejmě pak neplatí, když šestý den nespíš, tak se to chová trochu jinak. Sem tam zrakové iluze, ale to bylo spíš jen ve stínech, ale spíš ně, neměla jsem žádné iluze.

62) Co pocítuješ, když nemáš pervitin?

A: Pak jak jsem se vyspala, a najedla, tak jsem zase pomalu byla s těma kamarádama, se kterýma jsem si to sháněla, takže mě to k tomu jako určitě určitým smyslem táhlo. Nechtěla jsem, aby to o mě věděli určití lidi jako blízcí mně, že si sháním, takže jsem to tajila.

Když jsem to neměla, tak jsem byla podrážděná, byla jsem hodně emocionálně vypjatá, hodně jsem si vztahovala věci na sebe. Třeba jsem se hodně rozbřečela při obědě, když jsem sice mluvila půl hodiny v kuse jenom já a oni přerušili, a přitom to nebylo nic hrozného, jenom nějaká poznámka a já jsem z toho udělala scénu a rozbřečela jsem se a cítila jsem se, že mě nemá nikdo rád, že mě nikdo nechápe a chtěla jsem si dát zase pervitin.

63) Co pocítuješ, když dávka přestává působit. Jak se u Tebe projevují abstinční příznaky?

A: Zněny nálad, únava. Ale když jsme se z toho vyspala, tak jsem se stejně cítila unavená, protože jsem třeba pět dnů předtím nespala a změny nálad... hodně podrážděná, opravdu...

64) Míváš stihy?

A: Strašně jsem si domýšlela, i třeba v tom stavu, když někdo něco řekl a já jsme to úplně nepochopila, jestli to nějak myslel ke mně a jestli to mělo nějaký podtext nebo tak, tak jsem

z toho byla jako dost nervózní. Na tom stavu jsem měla i pocit, že mě někdo sleduje, hlavně u těch lidí, u kterých jsem nechtěla, aby to věděli a věděla jsem, že to na mě můžou poznat, tak jsem skrývala oči.

65) Chtěl jsi s užíváním někdy přestat?

A: Jo, ze začátku ne, ale potom jak to bylo intenzivně, tak jsem chtěla přestat a jak jsem jela pryč s tou nejlepší kamarádkou, která už v té době abstinovala, třeba už tři měsíce. Před ní jsem se teda styděla úplně nejvíc. Takže když jsme spolu odjely pryč, tak to mě pomohlo přestat.

66) Pokud jsi dlouhodoběji neužíval pervitin, objevil se u Tebe některý z níže uvedených příznaků?

- třes rukou
- pocení
- pocity na zvracení
- zvýšené bušení srdce
- psychomotorický neklid, agitovanost
- bolesti hlavy
- nespavost nebo naopak velkou spavost
- malátnost nebo slabost
- přechodné zrakové, hmatové nebo sluchové halucinace nebo iluze,
- křeče
- silnou touhu po pervitinu
- zvýšenou chuť k jídlu,
- bizarní nebo nepříjemné sny.
- jiné

A: třes rukou jsem měla, moc se nepotím, pocity na zvracení určitě, protože jsem málo jedla, hodně mi bušilo srdce, i psychomotorický neklid, i bolest hlavy, když jsem nespala... vlastně skoro všechno... Měla jsem křeče v nohou a též silnou touhu po pervitinu.

67) Vyhledal jsi odbornou pomoc?

A: Ne, nikdy.

68) Navštěvuješ K Centrum?

A: Ne, nikdy.

69) Pokud jsi vyhledal odbornou pomoc, můžeš popsat, jak probíhala

-----

70) Kde vidíš příčiny toho, že i přes odbornou pomoc nadále bereš pervitin?

Netýká se jí.

71) Myslíš, že máš své užívání pervitinu pod kontrolou?

A: Jo, určitě. Neměla jsme to víc jak rok. Nedávno se mi stalo to, že mi někdo řekl „pojď na čáru“ ... A mně to připadalo jak opervitin.. Tak jsem se ptala, co to je? A oni říkali: „to špatné, to špatné“ ... Tak jsem řekla: „ale tak co to špatné, tak mi to řekněte na plnou hubu, taky se za to styděli“ a když mi to řekli, tak jsem to oddělala a FAKT NE! A vůbec na to už nemyslím, myslím na to už jen ve špatném.

72) V čem je pervitin podle tvých zkušeností pervitin jiný než ostatní drogy

A: je to strašně silné a všichni to říkají. Oproti jiným drogám je to strašně silné, rychle se zamotáš do toho koloběhu, protože tě to fakt vysílí, takže potřebuješ nabrat síly, abys byla aspoň normálně a strašně rychle se do toho zamotáš. U pervitinu jsem měla strašně rychlý spád. Pervitin má i nejsilnější dojezdy, a to jsem vyzkoušela hodně drog. Je to fakt strašně silné po všech stránkách.

73) Co pro Tebe pervitin znamená, v čem Ti pomáhá, v čem Ti ubližuje

A: Nepomohl mě v ničem, absolutně v ničem mi nepomohl. Ublížil mně v tom, že jsem ztratila hodně času nicneděláním, v podstatě jsem si docela dost zhuntovala během těch dvou intenzivních měsíců tělo. Byla jsem slabá, nic jsem nedělala, dokonce jsem se vyhýbala svým kamarádům, protože jsem nechtěla, aby to věděli, aby mě to pak vyčítali.

74) Jaké jiné drogy vedle pervitinu v současné době užíváš?

A: Občasně ketamin, LSD, teď jsem měla po dlouhé době houby, speed...

75) Jak si opatřuješ prostředky na drogy?

A: Vydělávám si na to sama.

76) Jak si opatřuješ potřebné „nádobíčko“ k aplikaci?

A: Moje nádobíčko spočívá v tom, že najdu nějakou podložku, kterou najdu v podstatě kdekoliv a potom papír, šňupu to papírem, nebo to jím.

77) Rozešel jsi (přestal jsi kamarádit) se kvůli pervitinu s nějakou osobou?

A: Jo, jo... rozešla jsem se s přítelem, ale s tím jsem se chtěla rozejít. No, spíš on se se mnou kvůli tomu pervitinu rozešel, to byla poslední kapka. Ale spíš mně to v tom rozchodu pomohlo. A v té době, když jsem brala pervitin, tak jsem se hodně kamarádům vyhýbala.

78) Jak se tvoje užívání pervitinu promítá do školních (pracovních) výkonů

A: V té době, když jsem ho brala intenzivně, tak jsem nechodila moc do školy, nebo už ta škola i končila, bylo to na konci roku, takže to nevím. Ale určitě by to nebylo dobré, určitě bych tam moc nechodila, protože bych na to neměla sílu a ani bych tam tak nemohla být. A o prázdninách jsem pracovala a nebyla jsem moc dobrý pracant.

79) Myslíš si, že je pervitin už natolik rozšířenou drogou, že se k ní může lehce dostat úplně kdokoli?

A: JO! JO! V Česku určitě!

Je to i tvůj případ? Že jsi pervitin zkusil prostě jen ze zvědavosti, protože byl dostupný?

A: JO! JO! Jo. Dívaj ty první tekno párty, jsem tam užívala, protože jsem tam jezdila s lidma z mého města, kteří taky brali. Ale teď, co jezdím na ty techno párty mimo Hradiště

daleko od Hradiště, do Prahy, tak se tam pervitin nevyskytuje, a když se tam vyskytuje, tak u lidí, které já neznám, ani to nejsou známí těch lidí, se kterými děláme tu párty. Takže ten pervitin se na těchto párty vůbec nevyskytuje, převážně spíš jen halucinogenní drogy.

Chtěla bys k tomu ještě něco dodat?

A: No, třeba jako, že si myslím, že se vymykám většině v tomto okruhu. A taky to, že si myslím, že kdybych neměla tak pevné rodinné zázemí a moji rodiče by se o mě tak moc nezajímali, i když v té době mně to nedělalo dobře, ale teď jsem ráda, že mají tu starost a že to dělali... A že mám s něma takový dobrý vztah, jaký mám. Kdyby to tak prostě nedělali, a kdyby to se mnou vzdali a řekli, tak dělej si, co chceš, tak si myslím, že bych ten pervitin klidně začala brát klidně i mnohem dřív, když to brali úplně všichni, když ta parta nebyla ještě úplně rozpadlá, a že bych možná neskončila téma dvouma měsícema s tím, že teďka už to nějakou dobu nemám, ale kdo ví, jestli bych nedopadla jako ostatní, kteří to brali nebo berou dlouhou dobu intenzivně a pořád...

Dobře, děkuji za rozhovor. 😊